

Algemeen Ambtsbericht Libië

Datum september 2021

Colofon

Plaats	Den Haag
Opgesteld door	Directie Sub-Sahara Afrika Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

Inhoudsopgave

Colofon	2	
Inhoudsopgave	3	
Inleiding	5	
1	Politieke en veiligheidssituatie	7
1.1	Recente politieke en bestuurlijke ontwikkelingen	7
1.1.1	Economische situatie en het coronavirus	13
1.2	Controlegebieden, machthebbers en (burger)slachtoffers	14
1.3	Bewegingsvrijheid	23
1.4	Rekrutering	27
1.5	Islamitische Staat en Al Qaida	28
2	Documenten	30
2.1	Aanvraag	30
2.2	Documentenfraude	31
2.3	Burgerlijke stand	32
3	Mensenrechten	33
3.1	Toezicht en rechtsbescherming	33
3.1.1	Wetgeving	33
3.1.2	Aangiftes	34
3.1.3	Beschermingsmogelijkheden	35
3.1.4	Rechtsgang	36
3.1.5	Arrestaties, bewaring en detenties	38
3.1.6	Doodstraf	40
3.1.7	Mishandeling en foltering	41
3.1.8	Verwijningen en ontvoeringen	42
3.1.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	44
3.1.10	Bloedvetes en eengerelateerd geweld	45
3.2	Naleving en schending	46
3.2.1	Vrijheid van meningsuiting	46
3.2.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	49
3.2.3	Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging	51
3.3	Specifieke groepen	52
3.3.1	Vrouwen	52
3.3.2	Lhbt'ers	58
3.3.3	(Alleenstaande) minderjarigen	60
3.3.4	Opposanten en demonstranten	63
3.3.5	Journalisten en mensenrechtenactivisten en -advocaten	64
3.3.6	Leden van het justitieel apparaat	65
3.3.7	Libische werknemers van (internationale) organisaties	66
3.3.8	(Vermeende) Qadhafi-loyalisten	67
3.3.9	Tawergha	68
3.3.10	Staatloze Libiërs	70
3.3.11	Palestijnen en Syriërs	71
3.3.12	Ibadi's, soefi's en christenen	73
3.3.13	Afvalligen, bekeerlingen en gematigde moslims	75
4	Ontheemden, migranten en vluchtelingen	77

4.1	Ontheemden	77
4.2	Vluchtelingen en migranten	81
4.3	Terugkeer.....	88
5	Bijlagen	90
5.1	Gebruikte openbare bronnen.....	90
5.1.1	Audiovisuele bronnen en sociale media	90
5.1.2	Nieuwsberichten en webteksten	90
5.1.3	Rapporten, databases en literatuur	102
5.2	Lijst van afkortingen	105
5.3	Kaart van Libië.....	106

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de gestelde vragen en genoemde aandachtspunten in de *Terms of Reference* (ToR) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid van 28 januari 2021. Een geanonimiseerde versie van deze ToR is samen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid. In dit algemeen ambtsbericht wordt de situatie in Libië beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielaanvragen van personen die afkomstig zijn uit dit land en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Libische asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht Libië van juni 2020. De verslagperiode beslaat de periode juli 2020 tot en met september 2021. Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruikgemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur, berichtgeving in de media en relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij het gaat om algemeen onbetwiste feiten of anderszins staat aangegeven. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst.

Een deel van de gebruikte vertrouwelijke informatie is ingewonnen tijdens telefonische interviews met bronnen. Daarnaast is gebruikgemaakt van vertrouwelijke informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland in Libië en andere vertrouwelijke bronnen. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is voornamelijk gebruikt om passages die zijn gebaseerd op openbare informatie te ondersteunen en aan te vullen, tenzij anderszins aangegeven. De vertrouwelijke bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk 1 behandelt de recente politieke ontwikkelingen en de ontwikkelingen op het gebied van de veiligheidssituatie in het land. Hoofdstuk 2 beschrijft de ontwikkelingen op het gebied van documenten in Libië. In hoofdstuk 3 komt de stand van zaken ten aanzien van de eerbiediging van de elementaire mensenrechten en de positie van specifieke en kwetsbare groepen in Libië aan bod. Hoofdstuk 4 ten slotte, beschrijft de ontwikkelingen in Libië met betrekking tot binnenlandse ontheemden, migratie- en terugkeeraspecten.

1 Politieke en veiligheidssituatie

Voor een achtergrondschets en een beschrijving van de politieke ontwikkelingen in Libië tot aan juni 2020 wordt verwezen naar de vorige algemene ambtsberichten over dit land.¹

1.1 Recente politieke en bestuurlijke ontwikkelingen

Sinds het verschijnen van het laatste ambtsbericht in juni 2020 werden de (politieke en veiligheids)ontwikkelingen in Libië gedomineerd door het staakt-het-vuren waarmee het offensief op de hoofdstad Tripoli en op andere delen in noordwestelijk Libië ten einde kwam. Dat offensief was op 4 april 2019 ingezet door Khalifa Haftar en de aan hem verbonden milities, verenigd in het *Libyan National Army* (LNA)². Het vredes- en staatsvormingsproces in Libië kwam hierdoor na jaren van geweld in een versnelling.

Hieronder volgt een beknopt overzicht van de belangrijkste politieke ontwikkelingen in het conflict in Libië van juli 2020 tot en met september 2021 (de verslagperiode).

Op 29 juli 2019 presenteerde het *United Nations Support Mission in Libya* (UNSMIL) onder leiding van Ghassan Salamé, het 'three-point' vredesplan aan de VN Veiligheidsraad. Hierin werden de volgende punten uiteengezet: een staakt-het-vuren, een internationale bijeenkomst om een wapenembargo te implementeren in Libië en Libische bijeenkomsten om het land te verenigen, bestaande uit een economisch, militair en politiek spoor.³ Op 19 januari 2020 vond de *Berlin International Conference on Libya* plaats, waar meerdere sporen binnen dit vredesproces werden besproken.⁴ Hieruit werd de *5+5 Libyan Joint Military Commission*⁵ en de *International Follow-up Committee on Libya* (IFCL)⁶ opgericht.⁷ In augustus 2020 kondigden het LNA en de *Government of National Accord* (GNA)⁸ elk afzonderlijk een staakt-het-vuren af, waarmee het offensief tegen de hoofdstad Tripoli eindigde en er meer ruimte kwam voor politieke gesprekken.⁹ In september 2020 kwamen delegaties van het Libische parlement, *House of Representatives* (HoR, hoofd Aguila Salah) en de *High Council of State* (HCS, hoofd Khaled al-Mishri), die een adviserende rol heeft naar de overheid en de HoR, bijeen in de Marokkaanse stad Bouznika. Zij kwamen tot een overeenkomst om een nieuwe overgangsregering aan te stellen. Tegelijkertijd werden bijeenkomsten gehouden in Montreux (Zwitserland) onder leiding van de VN. Na de protesten tegen corruptie en de

¹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020 en april 2019.

² De officiële benaming voor de troepenmacht van Khalifa Haftar is *Libyan Arab Armed Forces* (LAAF). LAAF staat beter bekend als *Libyan National Army* (LNA). In dit ambtsbericht zal consequent de term LNA worden gebruikt. Hoewel de naam anders doet vermoeden vormt het LNA niet het officiële nationale leger van Libië. Haftar werd in 2015 door het *House of Representatives* (HoR) in Tobroek weliswaar tot nationale legeraanvoerder uitgeroepen, maar deze benoeming heeft door de gouvernementele patstelling in Libië geen officiële status en was door de *Government of National Accord* (GNA) en de internationale gemeenschap niet erkend.

³ UNSMIL, *Remarks of SRSR Ghassan Salamé to the United Nations Security Council of the situation in Libya 29 July 2019*, 29 juli 2019, geraadpleegd op 10 september 2021.

⁴ Het *Berlin Process* is een serie conferenties georganiseerd door Duitsland als deel van het Libische vredesproces onder het UNSMIL. Een onderdeel hiervan was om de wapenexport en invloed van buitenlandse spelers in Libië te stoppen. UNSMIL, *Berlin International Conference on Libya*, 19 januari 2020, geraadpleegd op 4 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 10 februari 2021.

⁵ Bestaande uit vijf militaire afgevaardigden van de (voormalige) GNA en vijf afgevaardigden van het LNA.

⁶ De IFCL bestaat uit landen en internationale organisaties die deelnamen en de Berlijn conferentie en kwamen in verschillende werkgroepen bijeen tijdens de verslagperiode om het vredesproces in Libië te monitoren.

⁷ German Federal Foreign Office, *Co-Chair's Statement on the launching of the International Follow-up Committee on Libya*, 16 februari 2020, geraadpleegd op 13 juli 2021.

⁸ De voormalige *Government of National Accord* (GNA) was de internationaal erkende Libische overheid.

⁹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 7; BBC Monitoring, *Key dates in peace talks on Libya*, 19 oktober 2020, geraadpleegd op 4 juni 2021.

verslechterde overheidsdiensten die in augustus en september 2020 in heel het land plaatsvonden, gaf Fayez al-Sarraj, de toenmalige premier, aan dat hij voor het einde van oktober 2020 zou opstappen. Op 18 september 2020 presenteerden de GNA en het LNA los van elkaar een overeenkomst om de olie-export, die negen maanden stil had gelegen, te hervatten. Dezelfde dag meldde UNSMIL de derde ronde van bijeenkomsten over de economie te hebben georganiseerd, bestaande uit Libische experts, het UNDP en de Wereldbank. Eind september 2020 kwamen vertegenwoordigers van het LNA en de GNA voor het eerst bijeen in de 5+5 Libyan Joint Military Commission in de Egyptische stad Hurgada, waar zij onder leiding van de VN de vooruitzichten van de veiligheidssituatie in Libië bespraken.¹⁰

Militaire vertegenwoordigers van generaal Khalifa Haftar en premier Al-Sarraj kwamen tijdens onderhandelingen in het Zwitserse Genève op 23 oktober 2020 een officieel staakt-het-vuren in Libië overeen. Beide partijen bij het conflict kondigden aan zich terug te trekken uit de frontlinie en gewapende groepen te demobiliseren. Buitenlandse strijders werden verplicht het land voor 23 januari 2021 te verlaten. Libische vluchten tussen Benghazi en Tripoli en sommige hoofdwegen werden heropend. UNSMIL, toen onder leiding van speciaal gezant Stephanie Williams, faciliteerde de eerste reeks bijeenkomsten van het *Libyan Political Dialogue Forum* (LPDF) in de Tunesische hoofdstad Tunis. Op 16 november 2020 kwamen de deelnemers van het LPDF overeen om via een *roadmap* 'for the preparatory stage of a comprehensive solution' op 24 december 2021 nationale verkiezingen te houden en om een nieuwe overgangsregering te vormen in de aanloop naar de verkiezingen.¹¹

Op 18 januari 2021 werd Jan Kubis aangewezen als nieuwe speciaal gezant van UNSMIL.¹² Op 5 februari 2021 kwam het LPDF weer samen in Genève om een nieuwe tijdelijke presidentiële raad en premier te selecteren.¹³ Ook kwam er in deze periode een overeenkomst om het nationale budget voor twee maanden tussen het oosten het westen van het land te verenigen, zodat de *Central Bank of Libya* (CBL) geld kon verstrekken aan commerciële Libische banken om zo geldtekorten te reduceren die door een eerdere kredietcrisis waren ontstaan.¹⁴ Het nationale verenigde budget is in de praktijk nog niet op de lange termijn doorgevoerd.¹⁵

In de verslagperiode werden de twee politiek verdeelde Libische kampen formeel verenigd. Met het aantreden van de *Government of National Unity* (GNU) in maart 2021 werd een nieuwe overgangsregering gevormd die Libië moet regeren tot de aankomende verkiezingen in december 2021. De GNU verving de door de VN gesteunde en internationaal erkende *Government of National Accord* (GNA) en de overheid in Tobroek (*Second 'Al-Thani' Cabinet*). Het *House of Representatives* (HoR) ondersteunde de overheid in Tobroek, maar kwam na jaren van verdeeldheid tussen de LNA en de GNA bijeen en stemde in met het vereiste quorum en steunde de formatie van de GNU. Het HoR was vanwege het geweld na de verkiezingen van 2014 uitgeweken naar het oostelijke Tobroek waar het tijdens de verslagperiode nog steeds zetelde. De GNU kwam tot stand dankzij VN-onderhandelingen via het *Libyan Political Dialogue Forum* (LPDF). Het LPDF bestaat uit 75 leden die geselecteerd werden uit verscheidene groepen in Libië om de Libische verkiezingen in december

¹⁰ BBC Monitoring, *Key dates in peace talks on Libya*, 19 oktober 2020, geraadpleegd op 4 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2020.

¹¹ De geplande datum van de verkiezingen zal het 70-jarige jubileum van Libische onafhankelijkheid markeren. UNSMIL, *Libyan Political Dialogue Forum*, geraadpleegd op 4 juni 2021; International Crisis Group, *Fleshing Out the Libya Ceasefire Agreement*, 4 november 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; Al Jazeera, *UN hails Libya elections 'breakthrough' at Tunis political talks*, 11 november 2020, geraadpleegd op 4 juni 2021; Ministerie van Justitie & Veiligheid, *Migratieradar tertaal 2 2020*, 28 februari 2021. Hij trad eind februari 2021 aan.

¹² Al Jazeera, *Abdul Hamid Dbeibah: Who is Libya's new prime minister?*, 6 februari 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 23 februari 2021.

¹³ UNSMIL, *Libyan Parties agree on a two-month unified national budget and work to address the banking crisis*, 8 februari 2021, geraadpleegd op 2021.

¹⁴ BBC Monitoring, *Budget talks to continue*, 12 juli 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021.

2021 te bewerkstelligen.¹⁶ Op 5 februari 2021 werd Abdul Hamid Dbeibah door het LPDF gekozen als premier van de GNU. De GNU werd naast de premier geleid door een presidentiële raad (*Presidential Council*, PC) met als voorzitter Mohamed al-Menfi, het staatshoofd van Libië, en Musa al-Koni en Abdallah al-Lafi als overige twee leden.¹⁷

In de praktijk bleven in de verslagperiode zowel de GNU als krijgshoofd Khalifa Haftar in het oosten gesteund door gewapende groepen, waarbij de oostelijke milities formeel gezien waren verenigd in het *Libyan National Army* (LNA). Het HoR zou weinig invloed uitoefenen over de LNA. Hoewel Haftar formeel de vorming van een overgangsregering steunde, was hij niet aanwezig bij de onderhandelingen.¹⁸ De GNU werd militair ondersteund door verschillende milities uit Tripolitanië¹⁹, in het bijzonder een viertal sterke milities in de hoofdstad Tripoli, maar ook uit bijvoorbeeld Mistrata (zie ook 1.2 *Tripolitanië*). Beide machtsblokken kregen in de verslagperiode militaire, logistieke en materiële steun van internationale mogendheden, de GNA/GNU in het bijzonder van Turkije en Qatar, en het LNA in het bijzonder van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), Egypte en Rusland.²⁰ De GNU, VN, EU, Afrikaanse Unie, Arabische Liga en alle deelnemers aan de conferentie in Berlijn verzochten tijdens de verslagperiode om het vertrek van buitenlandse troepen (met een voorbehoud van Turkije) en huurlingen uit Libië.²¹

Op 10 maart 2021 werd het 31-koppige kabinet van Dbeibah door het Libische parlement (HoR) in de stad Sirte goedgekeurd, ondanks dat in een VN-rapport werd gedeeld dat leden van het LPDF waren omgekocht om Dbeibah te steunen. De GNU werd op 15 maart 2021 beëdigd in Tobroek.²² In maart 2021 kwam ook een VN-rapport uit dat de betrokkenheid van verschillende buitenlandse spelers bij het conflict in Libië en het schenden van het wapenembargo veroordeelde.²³ Eind maart 2021 kwamen meerdere GNU-ministers aan in Benghazi om de lokale autoriteiten over te nemen en heropende Frankrijk zijn ambassade in Tripoli.²⁴ In april 2021 werd door de GNU de *High Commission for National Reconciliation* in werking gesteld om daders van mensenrechtenschendingen te berechten.²⁵ Ook werd in april Sadiq al-Sour door het Libische parlement aangewezen als de nieuwe openbaar aanklager. De *Supreme Judicial Council* was in april gestart om nieuwe kandidaten voor het

¹⁶ Libyan Herald, *LPDF kicks off, list of 75 members*, 26 oktober 2020, geraadpleegd op 21 juni 2021.

¹⁷ BBC Monitoring, *Parliament grants confidence in interim government*, 10 maart 2021, geraadpleegd op 11 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 22 april 2021.

¹⁸ The Arab Weekly, *Haftar said to back Libya settlement, talks to pick transitional leaders*, 5 februari 2021, geraadpleegd op 21 juni 2021; BBC Monitoring, *Tripoli body calls for end to Haftar's involvement in Libya's affairs*, 31 mei 2021, geraadpleegd op 1 juni 2021.

¹⁹ Libië werd voorheen onderverdeeld in de provincies Tripolitanië (westen), Cyrenaica (oosten) en Fezzan (zuiden). Zie ook de kaart van Libië onder 5.3.

²⁰ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 7; Trouw, *Hoe 20.000 huurlingen het vredesproces in verscheurd Libië hinderen*, 7 mei 2021, geraadpleegd op 10 mei 2021.

²¹ Al Jazeera, *UN urges withdrawal of foreign forces, mercenaries from Libya*, 13 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; Al Jazeera, *Libya demands mercenary pullout; Syrian militia on its way*, 25 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; The Independent, *Germany, UN to host conference on Libya in Berlin on June 23*, 1 juni 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; Euractiv, *Arab League, UN, EU and AU demand foreign forces leave Libya*, 21 april 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021.

²² Reuters, *Libyan parliament backs unity government, advancing peace plan*, 10 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; The Guardian, *Libya's interim PM elected through bribery, UN inquiry says*, 2 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; Al Jazeera, *'One and united': Libya interim government sworn in*, 15 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021.

²³ UN Security Council, *Final report of the Panel of Experts on Libya established pursuant to Security Council resolution 1973 (2011)*, 8 maart 2021; The Independent, *UN report documents mass violations of Libya arms embargo*, 18 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021.

²⁴ BBC Monitoring, *Ministers arrive in east to take over from eastern authorities*, 23 maart 2021; Al Jazeera, *Libya's eastern administration hands power to interim government*, 24 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; Al Jazeera, *France reopens Libya embassy after 7-year closure*, 29 maart 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021.

²⁵ BBC Monitoring, *Transitional authority launches reconciliation process*, 6 april 2021.

hoogrechtshof (*Supreme Court*) te benoemen als deel van het staatsvormingsproces.²⁶

De transitieperiode verliep niet zonder fricties tussen de beide kanten. Eind april werd de bijeenkomst van de premier en het Libische kabinet in Benghazi uitgesteld nadat hun beveiligingsteam was teruggestuurd door luchthavenofficieren in Benghazi.²⁷ Rond dezelfde tijd nam de VN-Veiligheidsraad een resolutie aan waarin UNSMIL gevraagd werd het staakt-het-vuren te steunen door maatregelen te nemen om het vertrouwen tussen partijen te vergroten enerzijds en de inzet van monitors anderzijds.²⁸ Dbeibah gaf begin mei aan dat tachtig procent van de overheidsinstanties in het land verenigd was. In lokale nieuwsberichten werd gemeld dat op 7 mei 2021 gewapende mannen het hotel in Tripoli, waar de presidentiële raad (PC) en de premier tijdelijk zetelden, hadden bestormd uit protest tegen uitlatingen van de minister van Buitenlandse Zaken, Najla Mangoush. Volgens de officiële berichtgeving van de PC raakte er niemand gewond. Het zou eerder gaan om een protestactie dan om een bestorming of een gerichte aanslag op de minister. Mangoush werd door tegenstanders verweten Haftar te steunen toen zij Turkse troepen en huurlingen opriep het land te verlaten.²⁹ De PC stelde eind mei een tijdelijk op voor een nationaal verzoeningsproces binnen de *High Commission for National Reconciliation*.³⁰ Ook kwam het LPDF tot besluit om het Libische parlement (HoR) na de verkiezingen in Benghazi te vestigen.³¹

In daaropvolgende bijeenkomsten besprak het LPDF de constitutionele basis voor de verkiezingen in december (zie ook 3.1.1). In de aanloop naar de tweede Libië conferentie in Berlijn, op 23 juni, was er druk om de benodigde wetgeving en het budget voor de verkiezingen rond te krijgen en een verenigd nationaal budget goed te keuren. Beide taken lagen in de handen van de HoR en de HCS, die verdeeld waren tussen het westen en oosten van Libië.³² Aguila Salah (HoR) en Khaled al-Mishri (HCS) kwamen begin juni bijeen in Marokko om de aanstelling van hooggeplaatste overheidsfunctionarissen te bespreken.³³ De HCS had eerder al gevraagd om een referendum over de constitutie te houden voorafgaand aan de aankomende verkiezingen om deze een constitutionele basis te geven.³⁴ Een deel van de HoR vroeg om de omstreden conceptconstitutie uit 2017 tijdelijk aan te nemen om zo de verkiezingen constitutioneel te maken. Anderen hadden voorkeur voor het updaten van de Constitutionele Verklaring uit 2011 en de *Libyan Political Agreement* (LPA) uit 2014, waaruit de GNA werd gevormd. Dan zouden ook de machtsverhoudingen tussen de president en het parlement verduidelijkt worden. Naar verluidt zouden aanhangers van Khalifa Haftar en pro-Qadhafi-groepen een voorkeur hebben voor een presidentieel systeem, waarbij de president een centrale

²⁶ BBC Monitoring, *Parliament approves chief prosecutor*, 21 april 2021.

²⁷ Al Jazeera, *Libya: Armed Haftar supporters prevent PM's first meeting in east*, 26 april 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; The Independent, *Libya PM calls off Benghazi visit after security turned back*, 26 april 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021.

²⁸ Vertrouwelijke bron, 29 april 2021.

²⁹ The Guardian, *Libya's first female foreign minister pressed to quit*, 9 mei 2021, geraadpleegd op 10 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

³⁰ BBC Monitoring, *Libyan official announces establishment of national reconciliation body*, 31 mei 2021, geraadpleegd op 1 juni 2021.

³¹ BBC Monitoring, *Parliament 'to remain in Benghazi'*, 8 april 2021.

³² Het hoofd van de HCS zou bondgenoot van Turkije zijn, terwijl het hoofd van de HoR tegen Turkse inmenging in Libië zou zijn. Konrad Adenauer Stiftung, *Inside Libya*, No 12, juli 2021, p. 7; UNSMIL, *LPDF legal committee concludes a three-day meeting and agrees on a proposal for a constitutional basis to be submitted to LPDF*, 10 april 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; UNSMIL, *Statement by the co-chairs of the international follow-up committee on Libya*, 2 juni 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 22 april 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021.

³³ BBC Monitoring, *Libyan rivals arrive in Morocco for talks*, 4 juni 2021, geraadpleegd op 7 juni 2021.

³⁴ Al Jazeera, *Chairman of Libya's High Council of State talks elections, Turkey*, 28 mei 2021, geraadpleegd op 29 mei 2021.

rol speelt en direct verkozen wordt.³⁵ De HCS vroeg de internationale gemeenschap eerder al om niet langer te communiceren met Khalifa Haftar, maar alleen met de officiële Libische kanalen onder de GNU.³⁶

De voortgang op het militaire vlak en het terrein van de veiligheid lag nagenoeg stil. De 5+5 Joint Military Commission werkte al maanden aan het openen van de kustweg die het oosten en het westen van het land met elkaar verbindt, maar lokale militieiders zorgden voor oponthoud. Op 20 juni 2021 deelde premier Dbeibah mee dat de kustweg weer open was, hoewel het LNA aangaf dat de weg nog steeds gesloten was.³⁷ Twee dagen later werd gemeld dat de 5+5 Joint Military Commission en UNSMIL de heropening zouden bespreken.³⁸ De 5+5 Joint Military Commission heeft eind juni besloten om de kustweg te openen wanneer de weg geïnspecteerd is, de nodige reparaties zijn verricht en een aantal nog overeen te komen controleposten zijn ingericht.³⁹ De kustweg was in augustus 2021 weer open voor verkeer (zie ook 1.3).

Eind juni 2021 stuurde het LNA troepen naar het zuidwesten van Libië als deel van de contraterrore-campagne *Volcano of Rage (burkan al-ghadab)*. Het LNA nam de Essen-grensovergang met Algerije over zonder akkoord van de GNU en riep een militaire zone uit over dit gebied om terroristen en huurlingen op te sporen. In reactie daarop sprak de PC een verbod uit op alle militaire bewegingen die niet door de PC waren goedgekeurd.⁴⁰ Libië-analisten beschouwden de LNA-campagne als een reactie op de (opportunistische) alliantie van de *116th* Brigad, een militie die in het zuiden opereert en eerder geallieerd was met de LNA, en de GNU.⁴¹ Begin juli 2021 gaf het LNA aan genoodzaakt te zijn om op provocaties te reageren en de strijd tegen extremisten te blijven aangaan.⁴²

Ook van vertrek van de in het land aanwezige huurlingen en buitenlandse strijders en buitenlandse troepen was nog geen sprake.⁴³ Buitenlandse delegaties gaven tijdens de tweede conferentie in Berlijn op 23 juni 2021 aan dat huurlingen, buitenlandse strijders en buitenlandse troepen, met uitzondering die uit Turkije, zonder vertraging Libië moesten verlaten.⁴⁴ De GNU gaf tijdens de tweede conferentie aan te hopen dat huurlingen in Libië binnen enkele dagen aanstalten zouden maken om het land te verlaten.⁴⁵ De 5+5 Joint Military Commission gaf eind september aan dat buitenlandse strijders en troepen in twee fases het land zouden

³⁵ Oxford Analytica, *Constitution issues may hobble next Libya government*, 11 juni 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021.

³⁶ BBC Monitoring, *Tripoli body calls for end to Haftar's involvement in Libya's affairs*, 31 mei 2021, geraadpleegd op 1 juni 2021.

³⁷ BBC Monitoring, *Military arrangements stall*, 30 april 2021; Vertrouwelijke bron, 22 april 2021; Vertrouwelijke bron, 4 juni 2021; Al Jazeera, *Libya PM says key coastal road reopened ahead of peace talks*, 20 juni 2021, geraadpleegd op 21 juni 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/20/libya-pm-says-key-coastal-road-reopened-ahead-of-peace-talks>

³⁸ BBC Monitoring, *Coastal road reopening 'marks end to Libyan divisions'*, 21 juni, geraadpleegd op 22 juni 2022.

³⁹ BBC Monitoring, *Coastal road reopening postponed*, 22 juni 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

⁴⁰ BBC Monitoring, *LNA launches counter-terrorism campaign in southwest*, 18 juni 2021, geraadpleegd op 21 juni 2021; Al Jazeera, *Libya: Military movements banned after Haftar's border takeover*, 20 juni 2021, geraadpleegd op 21 juni 2021.

⁴¹ Twitterbericht 20 juni 2021, geraadpleegd op 21 juni 2021; Twitterbericht 20 juni 2021, geraadpleegd op 21 juni 2021.

⁴² BBC Monitoring, *East-based army warns against 'provocation'*, 9 juli 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021.

⁴³ Al Jazeera, *Libya's PM 'hopeful' foreign mercenaries will withdraw soon*, 5 mei 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021; UNSMIL, *Statement by the co-chairs of the international follow-up committee on Libya*, 2 juni 2021, geraadpleegd op 4 juni 2021.

⁴⁴ UNSMIL, *Second Berlin Conference on Libya, Conference Conclusions*, 23 juni 2021, p1.

⁴⁵ Al Jazeera, *Libya gov't hopeful mercenaries will withdraw 'within days'*, 23 juni 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021.

verlaten. De eerste zou voor de verkiezingen in december 2021 plaatsvinden en de tweede fase nadat een nieuwe regering is gevormd.⁴⁶

In de aanloop naar en tijdens de tweede conferentie in Berlijn oefenden de Europese gemeenschap en de GNU druk uit op Libische actoren, waaronder het HoR, om de Libische verkiezingen van 24 december te laten doorgaan.⁴⁷ Het LPDF kwam eind juni 2021 bijeen in Genève om nogmaals de constitutionele basis voor de verkiezingen te bespreken. Kort voor de bijeenkomsten bracht het LPDF al een aantal condities voor kandidaatstelling uit. Zo mochten kandidaten geen andere nationaliteit hebben naast de Libische nationaliteit en niet getrouwd zijn met een niet-Libische vrouw. De bijeenkomsten boden echter geen vooruitgang; leden uit het LPDF bleven verdeeld over onder andere de condities voor kandidaatstelling en het wel of niet houden van een constitutioneel referendum voorafgaand aan de verkiezingen. LPDF-leden gaven aan dreigende Whatsapp-berichten te ontvangen en politieke omkoping te worden geconfronteerd. Daarnaast bekritiseerde een deel van de LPDF-leden het voorstel van UNSMIL om de huidige overgangsregering (GNU) te behouden en alleen parlementaire verkiezingen te houden. Hiermee verliep de deadline van 1 juli om tot een constitutionele basis te komen, wat de verkiezingen in gevaar brengt.⁴⁸

Op 8 september 2021 kondigde Aguila Salah (HoR) een kieswet aan die de president als hoogste autoriteit van het land ziet. Deze kieswet werd vastgesteld zonder dat de leden van de de HoR daarover hadden gestemd. De HCS reageerde dat deze wet was aangenomen zonder consensus van de HCS en daarom tegen de Constitutionele Verklaring en LPA inging.⁴⁹ Na de bekendmaking van de kieswet van het HoR kondigde Khalifa Haftar aan dat hij zijn functie als krijgsheer van het LNA tijdelijk neerlegde. De kieswet van het HoR zou presidentiële kandidaten aannemen die tenminste drie maanden voor de verkiezingen geen professionele functie zouden bekleden.⁵⁰ Hieropvolgend bracht de HCS een eigen verkiezingswet uit met andere regels. Hierin werd opgenomen dat presidentiële kandidaten geen militaire functie mogen hebben gehad in de afgelopen twee jaar. Na een periode van schorsing kwam het HoR bijeen en bracht een motie van wantrouwen uit over het kabinet. De motie werd door de HCS afgewezen. Premier Dbeibah riep, met steun van de *National Council of Islamic Jurisprudence (dar al-ifta)*, de Libische bevolking op tot protest tegen de motie van wantrouwen op 24 september 2021.⁵¹ UNSMIL benadrukte dat de GNU de legitieme overheid van Libië bleef tot aan de

⁴⁶ BBC Monitoring, *Military committee, Africom 'set steps for foreign troop pullout'*, 29 september 2021, geraadpleegd op 30 september 2021.

⁴⁷ The Guardian, *EU warns anyone judged to be delaying Libya elections will risk sanctions*, 21 juni 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021; The Guardian, *Libya talks set December date for national elections*, 24 juni 2021, geraadpleegd op 25 juni 2021.

⁴⁸ BBC Monitoring, *Concern over fate of Libya elections as deadline lapses*, 2 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021; Oxford Analytica, *Libya dialogue disagreements may push back elections*, 2 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021; Al Jazeera, *UN-backed Libya talks fail to reach consensus on elections*, 3 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021; The Guardian, *Libya election plans in chaos as UN accused of breaching mandate*, 2 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021.

⁴⁹ BBC Monitoring, *East-based Libya parliament 'issues' presidential election law*, 10 september 2021, geraadpleegd op 13 september 2021; Libya Observer, *HCS slams HoR's 'unilateral' electoral law, says it's meant to obstruct planned elections*, 9 september 2021, geraadpleegd op 13 september 2021.

⁵⁰ Al Jazeera, *Libya: Haftar stands down from military role before polls*, 22 september 2021. Geraadpleegd op 21 september 2021.

⁵¹ BBC Monitoring, *High Council of State endorses own laws on upcoming elections*, 20 september 2021, geraadpleegd op 21 september 2021.

verkiezingen in december.⁵² Het mandaat van UNSMIL werd tot eind januari 2022 verlengd.⁵³

1.1.1 Economische situatie en het coronavirus

In de vorige verslagperiode verslechterde de al kwetsbare economische situatie in Libië als gevolg van het offensief van het LNA op Tripoli en Tripolitania, de verwoeste infrastructuur door gevechten en een olie-export en –productie blokkade van LNA-milities. Dit leidde tot extra kostenposten om brandstoftekorten tegen te gaan, wat leidde tot een stijging van de prijzen van voedsel, brandstof voorzieningen en medicijnen. Door het sluiten van de grenzen tegen de verspreiding van het coronavirus verslechterde de goederenimport. Tevens was er sprake van interne verdeling binnen de Libische Centrale Bank wat problemen veroorzaakte in het betalen van salarissen en toenemende werkloosheid.⁵⁴ De Libische dinar devalueerde op 3 januari 2021 met bijna driehonderd procent. Hoewel de effecten van de liquiditeitscrisis geneutraliseerd lijken te zijn door het doorvoeren van een uniforme wisselkoers in heel het land en het uitbetalen van salarissen, zijn medicijnen en sommige andere producten duurder geworden. Sinds de corona-uitbraak was er een algehele prijsstijging van gemiddeld twaalf procent bij basisbehoeften. De algemene situatie rondom brandstof, voedselprijzen en energie was in vergelijking tot voor de corona-uitbraak verslechterd. Wel had de Libische overheid de salarissen van de overheidsbanen, die negentig procent van de totale arbeidskracht beslaan, goedgekeurd, zodat deze uitbetaald werden. De gemiddelde stroomuitval was rond de tien uur per dag en verergerde in de zomerperiode.⁵⁵ Vanwege de hoge temperaturen, die opliepen tot 48 graden, werden scholen in het noordwesten van Libië eind juni een aantal dagen gesloten.⁵⁶

Meer dan vijftig procent van de gezondheidsinstellingen die in 2019 nog open waren, moesten in 2020 als gevolg van de aanhoudende conflictsituatie en de corona-uitbraak sluiten. Hierdoor verergerde de hoge druk op het gezondheidssysteem in Libië. Daarnaast bleef er een chronisch gebrek aan *Personal Protective Equipment* (PPE) materialen wat er op sommige locaties toe leidde dat ziekenhuizen gesloten moesten worden omdat het personeel corona had opgelopen. De Libische autoriteiten werkten aan de uitbreiding van de opvangcapaciteit, maar dit proces verliep traag. Alleen voor de ergste besmettingsgevallen waren er speciale isolatieplekken opgericht. Het aantal isolatieplekken en medische faciliteiten bleef beperkt en zou bij verdere toename mogelijk ontoereikend zijn. De testcapaciteit was onvoldoende om alle potentiële gevallen te testen, waardoor het daadwerkelijke aantal coronabesmettingen hoger was dan de cijfers aangaven. Op 8 april 2021 kwamen de eerste vaccinaties via COVID-19 Vaccines Global Access (COVAX), een internationaal initiatief om coronavaccins voor iedereen beschikbaar te maken, in Libië aan. Ook had Libië het Russische en Chinese vaccin goedgekeurd en de eerste doses ontvangen. Medisch personeel, ouderen, individuen met chronische ziektes en

⁵² BBC Monitoring, *Libya PM urges mass protest after no-confidence vote*, 22 september 2021, geraadpleegd op 23 september; BBC Monitoring, *Dar al-Ifta calls for protest to demand overthrow of east-based parliament*, 24 september 2021, geraadpleegd op 25 september 2021; The Independent, *Hundreds protest against no-confidence vote in Libya govt*, 25 september 2021, geraadpleegd op 26 september 2021; *Divided UN extends its mission in Libya till after elections*, 30 september 2021,

⁵³ The Independent, *Divided UN extends its mission in Libya till after elections*, 30 september 2021, geraadpleegd op 1 oktober 2021.

⁵⁴ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 13-14.

⁵⁵ BBC Monitoring, *PM reassures Libyans over salaries, vaccines*, 5 april 2021, geraadpleegd op 6 april 2021; Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021; Reuters, *In risk to peace plan, revaluations hobble Libya's economy*, 9 september 2021, geraadpleegd op 10 september 2021.

⁵⁶ BBC Monitoring, *Schools suspended due to heatwave*, 23 juni 2021, geraadpleegd op 24 juni 2021.

zwangere vrouwen kregen voorrang bij de vaccinatie.⁵⁷ Eind juli 2021 werd door het Libische ministerie van Gezondheid de noodtoestand uitgeroepen vanwege de toename in besmettingen. Door de *Epidemiology Committee* werd aangeraden om scholen, universiteiten, horeca en publieke bijeenkomsten te sluiten (zie ook 1.3). Eind juli hadden meer dan 530.000 personen in Libië tenminste één vaccinatieprik gekregen.⁵⁸ Libië heeft 7,4 miljoen inwoners (zie ook 2.3).

1.2 Controlegebieden, machthebbers en (burger)slachtoffers

Voor een achtergrondschets en een beschrijving van de veiligheidssituatie in Libië tot aan juni 2020 wordt verwezen naar de vorige algemene ambtsberichten over dit land.⁵⁹ Haftars offensief in Tripolitanie werd in juni 2020 afgeslagen door milities uit Tripoli met steun van Turkije. Eerder nam vanaf december 2019 de buitenlandse militaire inmenging in Libië door Turkije, Rusland en de VAE toe.⁶⁰ Hierna verplaatste de frontlinie van de gevechten zich in de periode van juni tot en met augustus 2020 naar de omgeving van de stad Sirte. In augustus 2020 ontstonden in het hele land protesten (in Tripoli, Misrata, Zawiya, Benghazi en Sabha) als gevolg van het aanhoudende gewelddadige conflict, corruptie, tekorten aan basisdiensten en de COVID-19-pandemie. Hierbij hadden burgers te maken met geweld aan de zijde van milities en gewapende groepen⁶¹, al dan niet gelieerd aan de overheid. Met het staakt-het-vuren op 23 oktober 2020 kwam een einde aan het geweld als deel van het conflict tussen de LNA en de GNA dat in april 2019 begon.⁶²

Volgens ACLED-data werden er tijdens de verslagperiode in Libië 53 gevechten met 82 dodelijke slachtoffers, 24 rellen met één dodelijk slachtoffer, 44 explosies en/of gevallen van geweld op afstand (zoals het gebruik van drones of luchtaanvallen) met 54 dodelijke slachtoffers, 145 protesten met twee dodelijke slachtoffers en 44 gevallen van geweld tegen burgers met 26 dodelijke slachtoffers geregistreerd. In totaal werden er 165 dodelijke slachtoffers geregistreerd, inclusief migranten en strijders. In de paragrafen hieronder worden deze gevallen per regio uiteengezet.⁶³ Deze lijst is niet uitputtend, omdat het lot van mensen die te maken kregen met onrechtmatige detentie, verdwijning en ontvoering vaak niet bekend is. Geweld tegen burgers kwam tijdens de verslagperiode op kleine schaal voor, maar gevechten tussen verschillende facties, milities en gewapende groepen nam, na een daling in het midden van de verslagperiode, weer toe (zie ook figuur 1).

⁵⁷ AL Jazeera, 'First drop of rain': Libya receives Russia's Sputnik vaccine, 4 april 2021, geraadpleegd op 5 april 2021; The Independent, *The Latest: Libya gets 57,000 AstraZeneca doses from COVAX*, 9 april 2021, geraadpleegd op 10 april 2021; Health Sector Libya, *Health Sector Bulletin*, mei 2021, p. 5-6; Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021.

⁵⁸ BBC Monitoring, *Health ministry declares state of emergency over Covid-19*, 26 juli 2021, geraadpleegd op 27 juli 2021.

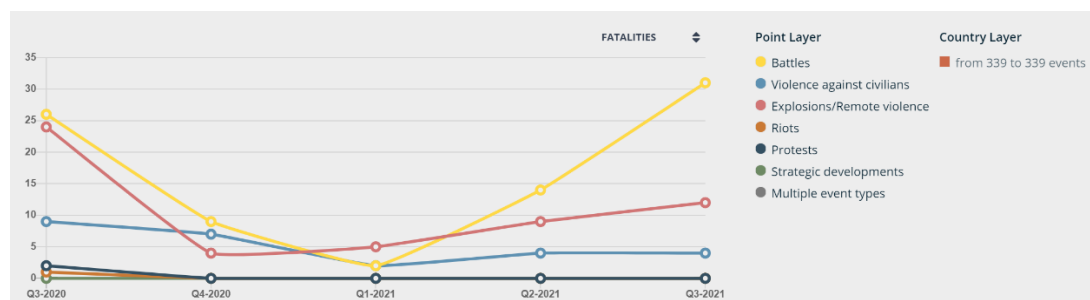
⁵⁹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020 en april 2019.

⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021; BBC, *Libya profile timeline: a chronology of key events*, 15 maart 2021, geraadpleegd op 14 september 2021.

⁶¹ In dit ambtsbericht wordt onderscheid gemaakt tussen milities (*militias*), gewapende groepen die een min of meer coherent georganiseerd geheel vormen als (amateur) soldaten, en andere (criminele) gewapende groepen (*armed groups*). Door de fragmentatie van macht in Libië is het moeilijk om een duidelijke analyse te geven van deze groepen, omdat hun samenstelling en politieke allianties met anderen fluctueert. Zie ook Lacher, Wolfram, *Libya's Fragmentation: Structure and Process in Violent Conflict*, London: I.B. Tauris, 2020.

⁶² EASO, *COI Query Libya*, 7 december 2020, p. 5-6.

⁶³ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 27 september 2021.

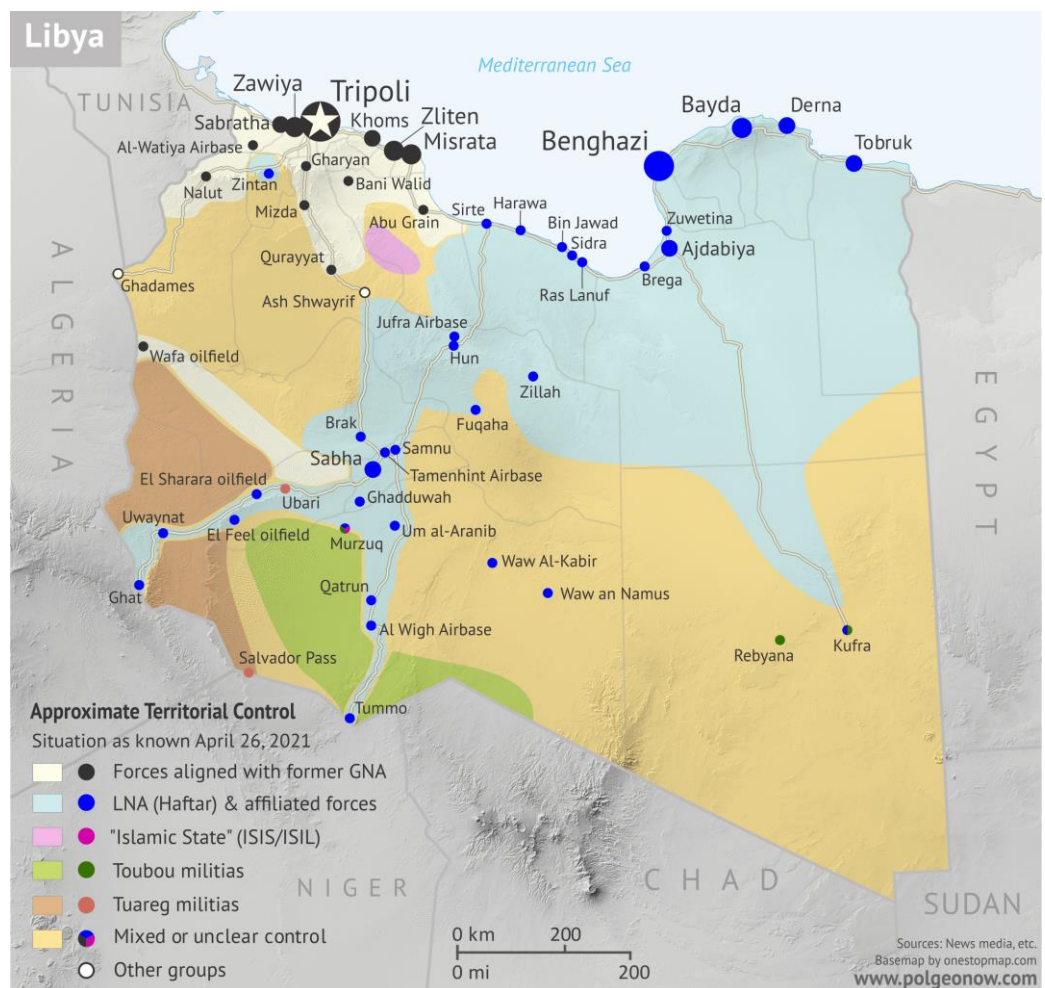
Figuur 1. ACLED, *Data Dashboard Libya 1 juli 2020 – 17 september 2021*, geraadpleegd op 27 september 2021. Zie ook www.acleddata.com/dashboard.

Sinds het staakt-het-vuren vielen het westen en zuidwesten van Libië grotendeels onder de macht van de GNA. Het LNA had de controle over het oosten van het land en ook over delen van het zuiden van Libië. De centrale steden Sirte en Jufra golden formeel als bufferzone. De machtsverhoudingen in deze gebieden bleven tijdens de verslagperiode in grote lijnen stabiel (zie ook figuur 2), al was er sprake van verschuivingen van lokale machthebbers. In de periode na oktober 2020 namen de fragmentatie en geweldsincidenten toe tussen gewapende groepen die tijdens de recente conflictperiode verenigd waren.⁶⁴ Shwairif zou in handen zijn van een (neutrale) lokale militie, Ghadames zou niet langer onder het LNA vallen en de stad Ubari zou in de macht zijn van lokale Toearegmilities.⁶⁵ Vanaf maart 2021 kwam de GNU aan de macht, waardoor de macht over het land formeel in de handen van deze nationale autoriteit viel. De militaire macht bleef echter net zo verdeeld als voorheen; zo handelde het LNA onafhankelijk van de GNU. Informeel beheerste een veelvoud aan milities en andere (gewapende) groepen, al dan niet werkend binnen overheidsministeries, verschillende delen van het land. Volgens verschillende bronnen kan de overeenkomst over de wettelijke basis voor de verkiezingen (of het uitblijven daarvan), evenals de aankomende verkiezingen zelf, aanleiding zijn voor nieuw geweld en eventuele (grote) verschuivingen van de machtsgebieden.⁶⁶

⁶⁴ EASO, *COI Query Libya*, 7 december 2020, p. 5-6; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021.

⁶⁵ PolGEoNow, *Libyan Control Map & Timeline: Lines Frozen by Unity Deal – April 2021*, 28 april 2021, p. 2.

⁶⁶ EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 9 juni 2021.

Figuur 2. PolGeoNow, Libya control map 2021, april 2021. <https://www.polgeonow.com/2021/04/libya-control-map-2021-unity-deal.html>

Hieronder wordt ingegaan op de veiligheidssituatie, de (burger)slachtoffers en de (feitelijke) machthebbers per regio.

Tripolitanië

Formeel regeerde de GNA in het westen van het land. In maart 2021 nam de GNU de macht en alle instellingen die de GNA vormden over. Milities die onder de voormalige GNA vielen, waren de *Libya Dawn groups*, de *Mistrata Brigades*, de *Zitan Brigades* en de *Tripoli Protection Forces (TPF)*, bestaande uit de *Tripoli Revolutionaries Brigade (TRB)*, *Nawasi Brigade*, *Special Deterrence Forces (SDF)*, *Tajoura Brigades*, *92nd Infantry Battalion*, *155th Infantry Battalion*, *Yousef Al-Bouni Battalion*, *301st Battalion* en *Abu Slim Brigade*.⁶⁷ De vier milities, die in de stad Tripoli zorg droegen voor de veiligheidsstructuur en de strijd tijdens het conflict, waren al grotendeels opgenomen in het overheidsapparaat onder het ministerie van Binnenlandse Zaken binnen de GNA (zie ook 1.4 voor milities in het overheidsapparaat onder de GNU). Sommige milities, zoals de SDF, behielden hun naam. Volgens bepaalde bronnen zou een aantal groepen binnen het overheidsapparaat geen verantwoording afleggen aan de minister, maar zelf controle uitoefenen of strategische banden met de presidentiële raad onderhouden en zo de macht van de minister te passeren. In de periode na het staakt-het-vuren

⁶⁷ EASO, *COI Query Libya*, 7 december 2020, p. 8-9.

was er een toename van criminaliteit en gevechten tussen verschillende milities om de macht.⁶⁸ Het is niet duidelijk in hoeverre hierbij burgerslachtoffers vielen of burgers in hun bewegingsvrijheid ingeperkt werden. Een bron spreekt van hardhandig optreden tegen iedere persoon die zich uitsprekt tegen mensenrechtenschendingen, onrechtmatige detentie of zich uitspreken tegen milities.⁶⁹

De *Stability Support Apparatus*, een alliantie van gewapende groepen uit Tripoli die begin 2021 door de GNA werd gevormd, kreeg meer controle over overheidsinstellingen in Tripoli en langs de kust in het noordwesten. De *Stability Support Apparatus* werd door de GNU ingezet om conflicten tussen gewapende groepen in dit gebied te deëscaleren.⁷⁰

Binnen de verslagperiode werden in Tripolitanië de volgende geweldsincidenten en (burger)slachtoffers geregistreerd⁷¹:

- In juni 2020 heroverde de GNA de stad Tarhuna op de aan het LNA gelieerde Kaniyat-militie (*Tarhuna 7th Brigade*). Tussen 2015 en 2020 zijn honderden inwoners van Tarhuna door deze militia ontvoerd, gedetineerd, gemarteld en gedood. In januari 2021 meldde de GNA dat er 27 massagraven rondom de stad waren ontdekt; er werden ten minste 120 dode lichamen teruggevonden.⁷²
- Op 4 juli 2020 kwamen zes Turkse soldaten en commandanten om tijdens een luchtaanval van een gewapende groep op de luchtbasis Al Watiyah.⁷³ Ook kwamen op deze dag twee hulpverleners van de *Free Field Foundation* om tijdens het ontmantelen van een landmijn in Ain Zara (Tripoli).⁷⁴
- Op 9 juli 2020 kwam de *Fakar Communal*-militie in conflict met de *Janzur Knights Brigade* in Janzur (Aljafra), naar verluidt om toegang tot de energie-infrastructuur. Hierbij vielen tien doden onder de militanten.
- Tegen het einde van juli 2020 kwam een aantal personen in een militia onderling in conflict in de wijk Ain Zara in Tripoli, waarop politie (ministerie van Binnenlandse Zaken) in de wijk moesten patrouilleren om de veiligheid te bewaren.⁷⁵
- Op 27 juli 2020 werden drie Soedanese migranten doodgeschoten door militairen (GNA) toen zij bij terugkomst in de Libische haven in Al-Khums detentie probeerden te ontvluchten.
- Op 10 augustus 2020 schoten LNA-milities op een militaire boot van de GNA bij Ras Lanuf (Sirte). Hierbij kwam een onbekend aantal Syrische huurlingen om.
- Op 23 augustus 2020 kwamen vier burgers om in de Zlitan-regio door een landmijn, vermoedelijk achtergelaten door het LNA.
- Op 26 augustus 2020 werd bij een pro-Qadhafi-protest in Sirte een jonge man van de Qhadafa-stam gedood door LNA-milities. Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.

⁶⁸ Global Initiative, *Muhasasa, militias and meddling foreign actors: The challenges facing Libya's new government*, 26 maart 2021, geraadpleegd op 9 juni 2021; Atlantic Council, *Libya's fragile ceasefire: A lost opportunity?*, 4 juni 2021, geraadpleegd op 9 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 9 juni 2021.

⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2021.

⁷⁰ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 5-6.

⁷¹ Voor zover dit nagegaan kon worden; dit is geen sluitend overzicht.

⁷² HRW, *Libya: Militia Terrorized Town, Leaving mass graves*, 7 januari 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021; BBC, *How six brothers – and their lions – terrorized a Libyan town*, 7 januari 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021; Euro-Med Monitor, *New mass graves in Libya's Tarhuna demand accountability*, 10 januari 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021; BBC Monitoring, *Bodies recovered in new Tarhuna mass grave*, 8 juli 2021, geraadpleegd op 9 juli 2021.

⁷³ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 11 juni 2021; PolGEoNow, *Libyan Control Map & Timeline: Lines Frozen by Unity Deal – April 2021*, 28 april 2021, p. 3.

⁷⁴ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 11 juni 2021.

⁷⁵ Egypt Today, *UNSMIL condemns "clashes" by officially recognized militias in Libyan city of Janzour*, 11 juli 2021, geraadpleegd op 9 juni 2021; The Jamestown Foundation, Jacob Lees Weiss, *What Does the Future Hold for Libya's GNA Militias?*, Terrorism Monitor Volume: 18 Issue 16, 14 augustus 2021, geraadpleegd op 9 juni 2021; Facebook, Ministerie van Binnenlandse Zaken Libië, 4 augustus 2020, geraadpleegd op 24 september 2021

- Op 28 augustus 2020 opende de *General Security Service Brigade* (GNA veiligheidsdienst) het vuur op demonstranten in Ghut Shaal (Tripoli); hierbij kwam een demonstrant om. Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon. In de maanden augustus en september 2020 vonden door heel Libië protesten plaats tegen corruptie en verslechterde overheidsdiensten.
- Op 4 september 2020 doodde een gewapende groep een lid van de *counter terrorism police forces* (GNA) uit Tajoura in Garabulli.
- Op 15 september 2020 werd een jonge man uit Qurj (Tripoli) doodgeschoten door een politieman van het *Central Security Department* (GNA).⁷⁶ Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon. Op dezelfde dag werden zeven buitenlandse vermeende religieuze extremistische strijders omgebracht door het LNA in Sabha.⁷⁷ Het is niet duidelijk tot welke groep deze strijders behoorden..
- Op 25 september 2020 kwam het *Ali Al Thaman Battalion* in conflict met de Tajoura Brigade (GNA) in Tajoura (Tripoli); hierbij kwam één militielid om en enkele andere militieleden raakten gewond.
- Op 29 oktober 2020 kwamen twee kinderen om en raakte een jonge man gewond door een landmijn; hij zou zijn achtergelaten door het LNA.
- Op 31 oktober 2020 ontvoerde, martelde en doodde de politie van de *Tarhuna Security Directorate Support Unit* een man uit Tarhuna.⁷⁸ Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.
- Eind januari 2021 raakten twee milities, de SDF (RADAA) en krachten van de General Security Service, met elkaar in conflict, waarna het geweld zich verspreidde in verschillende wijken in Tripoli.⁷⁹
- De vermoedelijke aanslag tegen voormalig minister van Binnenlandse Zaken Fathi Bashagha leidde in februari 2021 tot gevechten tussen milities in het Ghut Shaal-gebied; een van de aanslagplegers kwam hierbij om.⁸⁰
- Begin maart 2021 werden in Tarhuna nieuwe massagraven gevonden.⁸¹
- Op 26 maart 2021 kwam een man in Tripoli om door een landmijn, die vermoedelijk was achtergelaten door Russische huurlingen van de Wagner Group, gelieerd aan het LNA.
- Op 8 april 2021 werd een gedetineerde migrant doodgeschoten door twee gevangenisbewakers in een detentiecentrum in Tripoli. Twee andere migranten raakten hierbij gewond.⁸²
- Tussen 10 en 14 juni kamen zeven strijders en twee burgers om en raakten twaalf personen gewond tijdens gevechten tussen lokale gewapende groepen uit Ujaylat, Zwiyah en Sabratah.⁸³
- Op 6 juli 2021 werd in Tarhuna een nieuw massagraf ontdekt met negen dode lichamen.⁸⁴ Op 13 juli kwamen daar nog twee nieuwe graven bij, waar drie dode lichamen werden gevonden.⁸⁵
- Eind juli 2021 kwamen de SDF in conflict met de Stability Support Apparatus in het centrum van Tripoli. Inwoners van Tripoli werden verzocht om binnen te blijven tijdens deze gevechten.⁸⁶

⁷⁶ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 11 juni 2021.

⁷⁷ Syrian Observatory for Human Rights, *Turkish-backed mercenaries, Seven non-Syrian jihadists transported earlier from Syria, killed by "Libyan National Army" in Sabha*, 15 september 2020, geraadpleegd op 8 juli 2021; PolGEONow, *Libyan Control Map & Timeline: Lines Frozen by Unity Deal – April 2021*, 28 april 2021, p. 3.

⁷⁸ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 11 juni 2021.

⁷⁹ EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021.

⁸⁰ Al Jazeera, *Libya's powerful interior minister survives assassination attempt*, 21 februari 2021, geraadpleegd op 9 juni 2021.

⁸¹ BBC Monitoring, *New mass grave discovered in Tahuna*, 10 maart 2021, geraadpleegd op 11 maart 2021.

⁸² ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 11 juni 2021

⁸³ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 5.

⁸⁴ The Libya Observer, *New site of mass grave discovered in Tarhuna*, 6 juli 2021, geraadpleegd op 7 juli 2021; BBC Monitoring, *Bodies recovered in new Tarhuna mass grave*, 8 juli 2021, geraadpleegd op 9 juli 2021.

⁸⁵ BBC Monitoring, *Two new graves uncovered in Tarhouna*, 13 juli 2021, geraadpleegd op 14 juli 2021.

⁸⁶ BBC Monitoring, *Rival militias clash in Tripoli*, 23 juli 2021, geraadpleegd op 24 juli 2021.

- Op 2 augustus 2021 kwam een watertankerchauffeur, met de Sudanese nationaliteit, om doordat hij werd beschoten door een onbekende gewapende groep in Bani Walid. Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.
- Begin augustus werd een nieuw massagraf met tien dode lichamen in Tarhuna ontdekt.⁸⁷
- Op 20 augustus 2021 schoten de Stability Support Apparatus in Tripoli een burger in zijn auto dood. Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.
- Op 26 augustus 2021 kwam een politieman om en raakten vier mensen gewond tijdens een aanval op een controlepost in Az Zawiyah door een onbekende gewapende groep.
- Op 1 september 2021 raakte de politie in Misrata (*Special Security Taskforce*) in gevecht met een onbekende gewapende groep tijdens een inval om extremisten op te sporen in Misrata. Hierbij kwam een politieagent om en raakten twee politieagenten gewond.
- Op 3 september 2021 raakten de 444th Brigade (*Tripoli Military Zone*) en de Stability Support Apparatus in conflict in het Tikbali militaire kamp in Salah Aldeen (Tripoli). Volgens de 444th Brigade zou de Stability Support Apparatus hebben geprobeerd het militaire kamp over te nemen. Hierbij viel een dode, het zou niet om een burger gaan.⁸⁸
- Op 6 september 2021 doden leden van een onbekende gewapende groep een lid van de 444th Brigade en lieten zijn lichaam achter in het Yamouk Kamp in Khela Ben Oud (Tripoli).
- Op 12 september 2021 kwamen twee personen die landmijnen in Ayn Zarah (Tripoli) aan het ontmantelen waren om door een onploffte landmijn.⁸⁹
- Op 26 september 2021 werden twee nieuwe massagraven gevonden in Tarhuna. Er zouden vijf dode lichamen zijn teruggevonden.⁹⁰

Cyrenaica

Het LNA van Khalifa Haftar beheerste in de verslagperiode weliswaar het grootste gedeelte van het grondgebied in Libië, het oosten en delen van het zuiden, maar het verloor na het offensief in Tripoli grote delen van het westen van het land, waaronder de stad Tarhuna. Het oosten van het land bleef tijdens de gevechten tussen de LNA en de GNA tussen 2019 en 2020 grotendeels gevrijwaard van grote gevechten. Na het staakt-het-vuren nam de criminaliteit toe en bleef er sprake van een angstcultuur, veroorzaakt door de vele aanwezige milities, bendes en gewapende groepen, veelal onder de vlag van het LNA, die zich schuldig maakten aan onwettige detenties, ontvoeringen, verdwijningen, martelingen en moord. Dit gold vooral voor personen en groepen die (openlijk) kritiek uitten op het LNA, Haftar of de oostelijke regering, of die er door gewapende groepen van werden verdacht banden met de oppositie te hebben. Deze schendingen zorgden ook onder het deel van de bevolking dat zich niet openlijk verzette tegen het LNA en de aan het LNA gelieerde milities voor een gevoel van onveiligheid.⁹¹

⁸⁷ BBC Monitoring, *Two new mass graves found in Libya's Tarhuna*, 27 september 2021.

⁸⁸ Al Jazeera, *Worst Tripoli fighting in a year tests Libya ceasefire*, 3 september 2021, geraadpleegd op 4 september 2021; ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 27 september 2021.

⁸⁹ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 27 september 2021.

⁹⁰ The Libya Observer, *Five human remains exhumed from two separate mass graves in Tarhuna*, 27 september 2021, geraadpleegd op 28 september 2021; BBC Monitoring, *Two new mass graves found in Libya's Tarhuna*, 27 september 2021.

⁹¹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 30-31; Vertrouwelijke bron, 9 juni 2021; Oxford Analytica, *New Libya government will reconfigure landscape again*, 10 februari 2021, geraadpleegd op 15 juli 2021; UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 6.

Het LNA van Khalifa Haftar bestond in de verslagperiode uit een alliantie van stammenmilities⁹², voormalige Qadhafi-loyalisten en -commandanten en gewapende groepen met een salafistische grondslag, aangevuld met buitenlandse strijdkrachten uit Soedan en Tsjaad. De allianties binnen deze groepen en hun loyaliteit aan het LNA fluctueerden. Met het aantreden van de GNU zou de fragmentatie van deze groepen zijn toegenomen. Ook zou het LNA steeds meer afhankelijk zijn van illegale economische activiteiten, zoals mensensmokkel en drugshandel.⁹³ De milities die hieronder vielen waren de *106th Brigade*, de *73rd Brigade* en de *Tariq Bin Ziyad Brigade* (Benghazi), de *al-Kaniyat/9th Brigade* (Tarhuna), de *604th Brigade*, de *Saeqa Special Forces* (SSF) en enkele kleinere groepen (Sirte).

De grootste en best toegeruste divisie binnen het LNA is de 106th Brigade. Deze werd de facto geleid door een zoon van Haftar, Khaled. Onder deze 106th Brigade vielen Battalion 155, geleid door Bassem al-Buaishi, en Battalion 166, geleid door Ayoub Bousayf al-Ferjani. Beide leiders zijn verwanten van Haftar. Een andere belangrijke militie uit het oosten van Libië is de *Saeqa Special Forces* (SSF). Deze werd geleid door Mahmoud al-Werfalli, die door het Internationaal Strafhof gezocht werd voor oorlogsmisdaden, tot hij in maart 2021 werd doodgeschoten.⁹⁴ De 73rd Brigade werd geleid door generaal Ali al-Qataani, de *Tariq Bin Ziyad Brigade* door Omar Mraje. Binnen deze oostelijke milities bevinden zich ook Madkhali-salafisten (zie ook 3.3.3), zoals de *Al-Adiyat Brigade*, die gelieerd is aan de prominente prediker Tariq al-Durman, en binnen het *Battalion 210* en het *Tariq Bin Ziyad Brigade*.

De (Madkhali-)salafisten⁹⁵ oefenden in de verslagperiode grote invloed uit op het dagelijks leven van burgers in Cyrenaica. Daarnaast was er angst onder de bevolking om te maken te krijgen met repressieve acties van salafistische gewapende groepen gelieerd aan het LNA. Personen die volgens deze groepen niet-islamitisch gedrag (zie 3.2.3 en 3.3.13) vertoonden of zich (vermeend) kritisch of negatief hadden uitgelaten over het LNA, kregen te maken met geweldpleging, ontvoeringen, bedreigingen en onwettige detenties (zie ook 3.1.5-8, 3.2.3, 3.3.13).⁹⁶

Binnen de verslagperiode werden in Cyrenaica de volgende geweldsincidenten en (burger)slachtoffers geregistreerd:

- Op 12 september 2020 schoot de politie in Derna op demonstranten; hierbij kwam een man om en raakte een man gewond. Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze personen. In de maanden augustus en september 2020 vonden door heel Libië protesten plaats tegen corruptie en verslechterde overheidsdiensten.
- Op 19 oktober 2020 viel een burgerslachtoffer bij een luchtaanval van de Egyptische luchtmacht in Al Jaghbub.

⁹² Het gebruik van het concept stam (tribe) is onderhevig aan kritiek omdat er geen sprake is van een algemene definitie en structuur die van toepassing is op alle groepen en culturen. In dit ambtsbericht wordt gesproken van stammen als een gemeenschap van mensen die een bepaalde verwantschap delen en tot een culturele of politieke categorie of groep gerekend worden in Libië. Zie ook Cherstich, Igor, *When Tribesmen do not act Tribal: Libyan Tribalism as Ideology (not as Schizophrenia)*, Middle East Critique, p. 405-421, 2014.

⁹³ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 24-25; Global Initiative, *Muhasasa, militias and meddling foreign actors: The challenges facing Libya's new government*, 26 maart 2021, geraadpleegd op 9 juni 2021; Atlantic Council, *Libya has a mercenaries problem. It's time for the international community to step up*, 21 mei 2021, geraadpleegd op 9 juni 2021; Chatham House, Tim Eaton, *The Libyan Arab Armed Forces: A network analysis of Haftar's military alliance*, juni 2021, p. 10, 13, 16-17.

⁹⁴ EASO, *COI Query Libya*, 7 december 2020, p. 9-10; Chatham House, Tim Eaton, *The Libyan Arab Armed Forces: A network analysis of Haftar's military alliance*, juni 2021, p. 13-15.

⁹⁵ Het Madkhali-salafisme is een uiterst conservatieve variant van de islam, die is gebaseerd op de geschriften en predikingen van de Saoedische geestelijke Rabae al-Madkhali.

⁹⁶ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 30-31; Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021.

- Op 10 november 2020 schoten onbekende schuttersadvocate Hanan al-Barassi dood in Benghazi (zie ook 3.3.4 en 3.3.5).
- Op 17 december 2020 kwam de Abidat-stammilitie in conflict met de Koutaan-militie in Tobroek, nadat een lid van de Abidat-stam als hoofd van het lokale *Social Security Office* was aangesteld. Hierbij werden ten minste vier stamleden gedood en raakten twintig personen gewond.
- Op 28 januari 2021 ontvoerde en doodde een gewapende groep een man in Hayy Finisiya (Benghazi).⁹⁷ Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.
- Op 25 maart 2021 werd Werfalli, de leider van de SSF, door onbekende aanvallers doodgeschoten in Al Fuwayet (Benghazi).⁹⁸
- In maart 2021 werden er in de wijk Hawari in Benghazi de lichamen van enkele mannen gevonden die door het hoofd waren geschoten.⁹⁹ Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze personen.
- Op 16 april 2021 ontvoerde en doodde een aan het LNA gelieerde groep een man in Derna.¹⁰⁰ Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.

Fezzan

Het zuiden van Libië bleef in de verslagperiode onveilig. De veiligheid voor burgers werd in Fezzan voornamelijk verzorgd door lokale veiligheidsstructuren, zoals stammen- en buurtmilities, omdat de nationale overheid en functionerende overheidsinstellingen wegbleven. Burgers beperkten evenwel hun reisbewegingen tussen gebieden in het zuiden met verschillende invloedssferen. Men vreesde op basis van familie of clanachtergrond te maken te krijgen met afpersing, geweld, ontvoering of moord door gewapende groepen en bendes of bij controleposten van feitelijke heersers zoals een stam(militie). Doorgaans hadden deze milities wisselende affiliatie met het LNA en de GNA.¹⁰¹

Het is onduidelijk in hoeverre het LNA al het grondgebied dat het in principe in bezit had in het zuiden van het land daadwerkelijk beheerste, vooral in de zuidelijker gelegen delen van Fezzan. In veel gevallen werd de feitelijke controle van de olievelden in het oosten en het zuiden van Libië (waar verreweg de meeste velden liggen) uitgevoerd door (stammen)milities die zich, al dan niet tijdelijk, hadden verbonden aan het LNA. Voorbeelden hiervan zijn milities van de Si'an-stam en de Magarha-stam in zuidelijk Libië en van de Warshefana-stam in het zuidwesten. Ook zouden er Tsjadische en Soedanese milities (met name behorende tot de *Janjaweed* ofwel *Rapid Support Forces*) in het LNA zijn geïntegreerd. De meest prominente groepen waren het *Battalion 128*, geleid door Hassan Maatouq al-Zadma, en *Battalion 166*, geleid door Masoud Jeedi. *Battalion 128* was gevestigd dicht bij Hun in Jufra en had het meeste grondgebied onder controle binnen het LNA, waaronder Ajdabiya,

⁹⁷ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 27 , 11 juni 2021.

⁹⁸ Al Jazeera, *Libyan commander wanted for war crimes by ICC shot dead*, 24 maart 2021, geraadpleegd op 10 juni 2021.

⁹⁹ Chatham House, Tim Eaton, *The Libyan Arab Armed Forces: A network analysis of Haftar's military alliance*, juni 2021, p. 16-17.

¹⁰⁰ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 11 juni 2021.

¹⁰¹ Chatham house, *How women are dealing with Libya's ever-present armed groups*, 15 juni 2020, geraadpleegd op 22 juni 2021; Chatham House, *The Development of Libyan Armed Groups Since 2014: Community Dynamics and Economic Interests*, maart 2014, p. 42-44; Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 30-31; ECSS, *Forgotten Southern Libya*, 17 september 2020, geraadpleegd op 21 juni 2021; Orient XXI, Libya. Fezzan, *Struggling against marginalization*, 24 december 2020, geraadpleegd op 21 juni 2021; North African Policy Initiative, *Policy Briefing Paper 2021/2: Containing the role of tribes and non-state actors in Southern Libya*, januari 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021; EASO, *COI Query Libya*, 7 december 2020, p. 4; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

Sabha, Ubari, Uwainat en Ghat. Beide bataljons bestonden voor het merendeel uit leden van de invloedrijke zuidelijke Awlad-Suleiman-stam.¹⁰²

Binnen de verslagperiode werden in Fezzan de volgende geweldsincidenten en (burger)slachtoffers geregistreerd:

- Op 9 juli 2020 ontvoerden en doodden aan het LNA gelieerde milities een jonge man in Hun (Al Jufra). Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.
- Op 6 september 2020 kwamen twee gewapende groepen in conflict in het Wadi al Hayat-olieveld; hierbij kwam een gewapende man om en een man raakte gewond. Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond.
- Op 28 november 2020 doodde de *Tariq Bin Ziyad*-militie (LNA) in Ubari een jonge vrouw tijdens een rel gericht tegen militanten van Al Qaida in de Islamitische Maghreb (AQIM).
- Op 21 mei 2021 doodde een LNA-soldaat een jonge man in Sawkna.¹⁰³ Het is onduidelijk waarom het geweld plaatsvond tegen deze persoon.
- Op 6 juni 2021 eiste Islamitische Staat (IS) de verantwoordelijkheid op voor een zelfmoordaanslag bij een politiecontrolepost ten zuiden van de stad Sabha. Hierbij kwamen vier personen om het leven, onder wie het hoofd van de lokale *Criminal Investigation Service*.¹⁰⁴ De aanslag zou door een persoon met Tunesische afkomst zijn gepleegd.¹⁰⁵
- Op 14 juni claimde IS een tweede aanslag op een patrouille van het LNA nabij Fuqaha in het Haruj-gebergte. Bij deze aanslag kwam kapitein Ali Muhammad Othman om het leven en een andere LNA-strijder.¹⁰⁶
- Op 6 augustus kwamen drie Syrische strijders (Al-Sayad) en een Russische strijder (Wagner Group) om in Jufra door een landmijn geplaatst door een onbekende gewapende groep.
- Op 22 augustus werd er door IS een zelfmoordaanslag gepleegd in een voertuig bij de veiligheidspoort in Zillah (Aljufra). Hierbij kwam alleen de dader zelf bij om.¹⁰⁷
- Op 14 september vielen de Tariq Ibn Ziyad Brigade en 106th Brigade (LNA) de *Front for Alteration and Harmony in Chad* (FACT)¹⁰⁸ aan in Tmassa. Hierbij kwamen elf Libische soldaten en vier FACT-strijders om.
- Op 15 september 2021 hadden militairen onder Haftar luchtaanvallen ingezet tegen de FACT in Umm el Araneb en Turba. Hierbij kwamen de FACT-vicepresident, de veldleider en zijn chauffeur om.¹⁰⁹
- Op 26 augustus liet IS een explosief afgaan bij een controlepost in Sebha. Hierbij vielen geen slachtoffers.¹¹⁰

¹⁰² Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 25; Chatham House, Tim Eaton, *The Libyan Arab Armed Forces: A network analysis of Haftar's military alliance*, juni 2021, p. 21-23.

¹⁰³ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 11 juni 2021.

¹⁰⁴ BBC Monitoring, *IS claims suicide attack in southern Libya & Mainstream Libyan reports*, 6 juni 2021, geraadpleegd op 7 juni 2021; BBC Monitoring, *Death toll in IS suicide attack in south rises to four*, 7 juni 2021, geraadpleegd op 8 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 5 juli 2021.

¹⁰⁵ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 6.

¹⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 5 juli 2021.

¹⁰⁷ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 27 september 2021.

¹⁰⁸ FACT is een gewapende rebellengroep uit Tjaad die door verschillende Libische facties werden ingezet als huurlingen. Idriss Déby, de president van Tjaad, werd in april 2021 gedood tijdens gevechten tegen de FACT.

¹⁰⁹ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op 27 september 2021.

¹¹⁰ BBC Monitoring, *IS claims small attack in southern Libya*, 28 september 2021, geraadpleegd op 29 september 2021.

1.3 Bewegingsvrijheid

De gevechten en gewelddadigheden in verschillende delen van Libië zorgden in het begin van de verslagperiode voor een sterke inperking van de bewegingsvrijheid van burgers (zie ook 1.2)¹¹¹ In de maanden na het staakt-het-vuren van oktober 2020 verbeterde de bewegingsvrijheid van burgers in sommige delen van het land (zie onderstaande subparagrafen). Hoewel het conflict tussen de twee overheden in Libië stopte, waren er volgens verschillende bronnen groeiende fricties tussen (lokale) gewapende groepen als gevolg van het wegvallen van een gemeenschappelijke vijand en het aanhoudende machtsvacuüm.¹¹² Zo werd de vermoedelijke aanslag op voormalig minister van Binnenlandse Zaken Fathi Bashagha door een bron aangeduid als een indicatie van de macht van lokale gewapende groepen in Tripoli die niet als doel had om de minister daadwerkelijk te doden. Hiermee zou een symbolisch signaal zijn gegeven aan de grenzen van de macht van politieke figuren: Bashagha zou het westen van Janzur niet mogen betreden omdat daar de milities de macht zouden hebben.¹¹³ Ook nam het geweld in Benghazi toe als gevolg van de fragmentatie tussen verschillende facties binnen het LNA. Een rapport van Chatham House spreekt over buitengerechtigde executies.¹¹⁴ In het *Humanitarian Access Severity*-rapport gaf de *UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs* (OCHA) aan welke gemeenten de hoogste nood hadden wat betreft toegang tot humanitaire hulp in Libië. In de stad Sirte zou de nood het hoogst zijn. OCHA riep op tot de opening van de Libische kustweg om de toegang tot humanitaire hulp te bevorderen in Sirte. Ook in de gemeenten Abusliem, Ain Zara, Al Aziziya, Al Maya, Al Kufra, Azzahra, Zawiya, Derna, Gharb Azzawya, Hrawa, Khaleej Assidra en Swani Bin Adam zou er beperkte toegang tot humanitaire hulp zijn.¹¹⁵

Beperkingen door coronamaatregelen

Door de coronamaatregelen die in de verschillende delen van het land werden genomen werd de bewegingsvrijheid verder ingeperkt, onder andere door het inzetten van de avondklok. Verplaatsingen in en tussen de steden werden hierdoor verder bemoeilijkt.¹¹⁶ Eind juni waarschuwde het Libische ministerie van Gezondheid voor een 'escalatie' aan coronavirusinfecties in quarantainecentra in het land. Het *National Centre for Disease Control* (NCDC) waarschuwde voor de verspreiding van de deltavariant.¹¹⁷ Op 2 juli werd de Dehiba-Wizzan-grensovergang met Tunesië voor vijftien dagen gesloten. Hoewel er geen reden werd gegeven voor deze sluiting, speculeerden de media dat het ging om het terugdringen van de coronabesmettingen vanwege de toename van coronagevallen in Tunesië.¹¹⁸ Vanaf 9 juli 2021 was het vliegverkeer van en naar Tunesië en de landsgrens met Tunesië tot nader order afgesloten in verband met het grote aantal COVID-19-gevallen in Tunesië. In maart 2020 werden al eerder alle landgrenzen en het vliegverkeer in het Westen in Libië gesloten om de verspreiding van het virus tegen te gaan¹¹⁹.

¹¹¹ De situatie was een voortzetting van de bewegingsvrijheid beschreven onder het Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020.

¹¹² EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹¹³ Al Jazeera, *Libya's powerful interior minister survives assassination attempt*, 21 februari 2021, geraadpleegd op 22 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021

¹¹⁴ Tim Eaton, Chatham House, LAAF, 2021.

¹¹⁵ OCHA, *Libya Humanitarian Access Severity – June 2021*, 7 juli 2021, p. 1.

¹¹⁶ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 17-18; Vertrouwelijk bron, 23 maart.

¹¹⁷ BBC Monitoring, *Health ministry warns coronavirus cases to "escalate"*, 28 juni 2021, geraadpleegd op 29 juni 2021.

¹¹⁸ BBC Monitoring, *Libya closes border crossing with Tunisia effective immediately*, 2 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021.

¹¹⁹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 43; Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021; BBC Monitoring, *Authorities play down Tunisian border tensions*, 14 september 2021, geraadpleegd op 15 september 2021.

Vluchten naar Istanbul, van Benghazi naar Caïro en binnenlandse vluchten waren nog wel mogelijk. Op 11 juli 2021 werden nieuwe maatregelen afgekondigd, zoals het sluiten van restaurants, scholen, publieke bijeenkomsten en openbaar vervoer tot na de feestdagen (19-23 juli). Bestaande beperkingen, zoals het verbod op grote bijeenkomsten, waren al eerder ingesteld. In de praktijk zou het mogelijk zijn om aan papieren te komen om de maatregelen te omzeilen. Hoewel veel plaatsen officieel gesloten waren, konden deze in het geheim wel openblijven (zie ook 1.1.1).¹²⁰

Situatie op en rondom (burgerluchtvaart)vliegvelden

Tijdens de verslagperiode nam zowel het aantal binnenlandse als het aantal buitenlandse burgervluchten in Libië weer toe. Binnenlandse vluchten werden hervat vanaf luchthavens in het oosten, het westen en het zuiden (Sabha) van Libië. Op 30 september 2020 zou een burgervlucht van Afriqiyah Airways vanuit Tripoli geweigerd zijn te landen in Sabha, maar gevraagd zijn eerst voor inspectie in Benghazi te landen. Afriqiyah Airways stopte hierna vluchten van Tripoli naar Sabha.¹²¹ Bronnen gaven aan dat er in november 2020 Libische burgers uit het oosten van het land op binnenlandse vluchten bij aankomst in het westen werden gearresteerd. Volgens een nieuwsbericht van de Libyan Herald zouden de arrestaties duiden op hoe militieën hun eigen macht wouden behouden of zich tegen het vredesproces tussen het westen en oosten verzetten.¹²² In maart 2021 werden de binnenlandse vluchten tussen Benghazi en Misrata hervat, na een opschorting sinds 2014.¹²³ In juni 2021 werd weer gevlogen tussen Tripoli en Tobroek.¹²⁴ In juli 2021 werden binnenlandse vluchten van Libyan Airlines naar Sabha International Airport hervat.¹²⁵ In het oosten waren er internationale vluchten vanaf de luchthavens in Benghazi (Benina) en Tobroek. In het westen van het land waren er internationale vluchten vanaf de luchthaven Mitiga in Tripoli en de luchthaven in Misrata. Eerder bestonden er al vluchten naar Turkije en Egypte. Vluchten tussen Tripoli en Caïro werden in april 2021 hervat. Nieuwsberichten kondigden de hervatting aan van vluchten vanuit Tunesië naar Tripoli en Benghazi en vanuit Algerije.¹²⁶ Ook het luchtruim naar Malta en Italië werd heropend.¹²⁷ Reizigers werden verplicht om een negatieve coronatest te tonen voor internationale vluchten. In de praktijk werd er ook gebruikgemaakt van vervalste testresultaten.¹²⁸ Officieel was er een quarantaineverplichting van veertien dagen ingesteld. In de praktijk bleek echter dat niet iedereen zich aan deze verplichting hield. Zo konden mensen bij aankomst op vliegveld Mitiga doorlopen na een temperatuurscreening.¹²⁹

De veiligheidssituatie op en rondom vliegvelden verschilde per geval. Controles bij luchthavens waren afhankelijk van het individu dat de controle uitvoerde. Luchthavens in Libië stonden onder controle van gewapende groepen. Op de

¹²⁰ Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021

¹²¹ Libya Observer, *Protesters in Sabha blame Haftar for bad living conditions in south Libya*, 17 oktober 2020, geraadpleegd op 24 september 2021.

¹²² EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Libya Herald, *UNSMIL concerned by arbitrary 'sabotage' arrest of eastern Libyans arriving in Tripoli by militias*, 9 november 2020, geraadpleegd op 16 september 2021

¹²³ Algemeen Dagblad, *Weer lijnvlucht na zeven jaar*, 10 maart 2021, geraadpleegd op 11 maart 2021.

¹²⁴ *Libya resumes Tripoli-Tobruk flights*, 3 juni 2021, geraadpleegd op 3 juni 2021.

¹²⁵ BBC Monitoring, *State air carrier resumes flights to southern Libya after several years*, 6 juli 2021, geraadpleegd op 6 juli 2021.

¹²⁶ BBC Monitoring, *Egypt's aviation body inspects Tripoli airport ahead of flight resumption*, 31 mei 2021, geraadpleegd op 1 juni 2021.

¹²⁷ The Libya Observer, *Libya, Italy agree to resume flights and open new consulates*, 24 april 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021; Times Malta, *Air Malta flies to Libya after seven-year absence*, 2 juli 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021.

¹²⁸ EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021;

¹²⁹ Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021.

luchthaven in Tripoli waren dit de SDF en Libische inlichtingendiensten¹³⁰. Personen zouden hier op individuele basis lastiggevallen worden; zo werden alleenreizende vrouwen gediscrimineerd (zie ook 3.4.1). Volgens een bron stond de luchthaven in Misrata onder controle van verschillende groepen die binnen de formele overheid werkten, er zou geen specifieke groep controle hebben over het vliegveld. In het zuiden van het land zouden gewapende groepen minder controle over de luchthavens uitoefenen, maar vooral de beveiliging verzorgen.¹³¹ De problemen die ngo's eerder hadden met het verkrijgen van visa, lijken gedeeltelijk opgelost te zijn; ze reizen nu wekelijks op en neer tussen Libië en Tunesië met VN-vluchten.¹³²

Situatie op hoofdwegen

In heel Libië bleef er in de verslagperiode sprake van een slecht toezicht op de veiligheid langs doorgaande wegen en was er sprake van vernielde infrastructuur op wegen, bruggen en vliegvelden. Door dit gebrek aan toezicht en de straffeloosheid waarmee misdaden konden worden gepleegd, liepen personen die tussen verschillende gebieden wilden reizen het risico te worden overvallen, beroofd of ontvoerd door gewapende groepen.¹³³ De veiligheidssituatie op de hoofdwegen in Libië verschilde per geval. Burgers konden tussen bepaalde gebieden reizen. Tussen Tripoli, Misrata, Sokna en Benghazi was zelfstandig reizen en vervoer mogelijk. De kustweg die het oosten en het westen van het land met elkaar verbindt, was halverwege, in Sirte, nog altijd niet open.¹³⁴ Dit kwam door onenigheid tussen machthebbers in het westen en oosten van Libië en aanwezigheid van milities geaffilieerd met het oosten. Reizigers moesten hierdoor honderden kilometers om Sirte heen reizen om de andere kant van het land te bereiken. Eind juni werd de kustweg heropend door de GNU, hoewel de LNA aangaf dat dit niet het geval was. De LNA en de 5+5 Joint Military Commission zouden hier geen akkoord op hebben gegeven. In augustus was er weer verkeer mogelijk op de weg kustweg.¹³⁵

Wegen naar Fezzan, het zuidelijke gedeelte van Libië, waren over het algemeen onveilig. Weinig mensen zouden deze reis maken volgens een bron. Ook zou er volgens een bron bij controleposten op de wegen in Fezzan om geld worden gevraagd aan personen om door te reizen of om goederen door te laten.¹³⁶ In het zuiden van Tripoli en Sirte zorgden landmijnen en andere explosieven, die geplaatst waren door aan het LNA gelieerde krachten, voor gevaar.¹³⁷ In april gaven de VN aan dat 120 kilometer van de Libische kustweg vrijgemaakt was van landmijnen.¹³⁸

¹³⁰ In mei 2021 werd Hussein Mohammed Khalifa Al-Aeb als hoofd van de Libische inlichtingendienst aangesteld. Hiervoor was dit Emad Trabelsi van de Public Security milite, die verdacht werden van overtredingen tegen migranten en het smokkelen van brandstof. BBC Monitoring, *Libya interim leaders appoint new intelligence chief*, 7 mei 2021.

¹³¹ EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹³² Vertrouwelijk bron, 13 juli 2021.

¹³³ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 17-18; Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 16, 30; Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021.

¹³⁴ EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹³⁵ BBC Monitoring, *Coastal road reopening 'marks end to Libyan divisions'*, 21 juni 2021, geraadpleegd op 17 september 2021; Reuters, *Fear and hope on Libya's reopened highway*, 13 augustus 2021, geraadpleegd op 17 september 2021.

¹³⁶ Freedom House; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹³⁷ In juni 2020 werden meer dan 160 personen slachtoffer van landmijnen en andere explosieven in het zuiden van Tripoli. Euro-Med Monitor, *Euro-Med Monitor warns against the dangers of landmines in Sirte*, 6 oktober 2020, geraadpleegd op 31 mei 2021; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021.

¹³⁸ BBC Monitoring, *Transitional authority launches reconciliation process*, 6 april 2021.

Controleposten

Volgens verschillende bronnen was de situatie bij controleposten enigszins verbeterd na het eindigen van het conflict. Gewone burgers zouden in sommige delen van het land zonder al te veel risico kunnen reizen. De veiligheidssituatie en de kans op geweld bij controleposten bleven echter afhankelijk van specifieke omstandigheden. Zo werd er in juni 2021 een zelfmoordaanslag gepleegd door IS bij een controlepost ten zuiden van Sabha, waarbij meerdere personen omkwamen (zie ook 1.5). Volgens een bron zouden mensen, wanneer dat in de praktijk mogelijk was, hun reisroute aanpassen om zo bepaalde gebieden of controleposten te mijden.¹³⁹ Bij de vele – zowel formele als informele – controleposten van verschillende gewapende groepen werden burgers gecontroleerd en werd gevraagd naar de reden van de verplaatsing. Ook werd er gecontroleerd op identiteitsbewijzen en (stam)achtergrond. Hierbij kon het voorkomen dat burgers op willekeurige basis werden afgeperst, gearresteerd of gedetineerd, op (onterechte) verdenking van contacten met een oppositionele groep of machthebber. Een dergelijke verdenking kon gebaseerd zijn op iemands plaats van herkomst of (stam)achtergrond.¹⁴⁰ Volgens een van de bronnen liepen families minder risico op ondervraging en intimidatie bij controleposten dan jonge mannen.¹⁴¹

Gezochte personen

Verschiedende milities hielden tijdens de verslagperiode nog altijd elk hun eigen databases bij met gegevens van gezochte personen. Hierin werd onder andere bijgehouden of een persoon het land (voor aantal jaren) had verlaten. Onder vermeende oppositionele activiteiten of identiteit werd onder meer verstaan of iemand een (stam)achtergrond had met vermeende Qadhafi-loyaliteit of langere tijd in het buitenland had gezeten in de periode na de gewapende opstand van 2011. Volgens een bron kan de stamachtergrond van een persoon herleid worden aan de hand van iemands achternaam. Zelfs wanneer deze achternaam niet direct de naam van een stam betreft, zouden Libiërs eruit kunnen afleiden tot welke stam deze familie behoort.¹⁴² In het vorige ambtsbericht was bekend dat de SDF in Tripoli en de Military Council in Misrata persoonsprofielen via een database controleerden.¹⁴³ Daarnaast zou op basis van etnisch profileren, iemands achternaam, woonplaats, plaats van herkomst en accent te zeggen zijn of iemand uit het oosten of het westen van het land komt.¹⁴⁴

Volgens bronnen zouden personen met vermeende contacten met gewapende, activistische of politieke groepen, of met journalisten, onderzoekers of personen die voor een internationale organisatie werken, meer risico lopen bij controleposten. Milities zouden bij controleposten sociaal profileren en proberen vast te stellen of de persoon in kwestie kritisch zou zijn ten aanzien van de betreffende militie. Dit gebeurde door mensen te ondervragen, hun mobiele telefoon en contacten te doorzoeken en de inhoud van hun sociale media te bekijken (zie ook 3.3.1).¹⁴⁵

Grensposten

De veiligheidssituatie rondom de grensposten was afhankelijk van de context en de lokale machthebbers. Een bron stelt dat de grens met Niger werd gecontroleerd door

¹³⁹ EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹⁴⁰ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 17-18; Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 30.

¹⁴¹ Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹⁴² Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

¹⁴³ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 52. Deze informatie is, zover is na te gaan, onveranderd.

¹⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

de Tebu uit Al Ghatroun, de grensposten in Ghat bij de grens met Algerije door Toeareg-groepen (*411 Battalion*), de grensovergang Raj Ajadir met Tunesië door groepen uit Zuara, de grensovergang Wazzin met Tunesië door groepen uit Nalut. De grensovergangen met Soedan en Tsjaad in Al Kufra zouden onder de Tebu en groepen uit Zuwayyah vallen, en de Musaidgrensovergang met Egypte onder de invloedssferen van de Bedat- en Ghadan-stammen vallen.¹⁴⁶

Het *United States Department of State* (USDoS) gaf aan dat er geen uniform douane- of immigratiebeleid werd toegepast in Libië.¹⁴⁷ Volgens bronnen waren er geen bijzondere in- en uitreisvoorwaarden of regels in de praktijk. Het LNA vroeg tijdens de vorige verslagperiodes om een veiligheidscheck voordat iemand zou uitreizen. Het ging om de door de HoR in februari 2017 geïmplementeerde officiële verplichting voor mannen en vrouwen in de leeftijd van 18 tot 45 om bij reizen over land, te water of per vliegtuig toestemming te vragen aan de autoriteiten. Deze regel werd volgens een bron niet meer actief geïmplementeerd. Ook zouden sommige vrouwen niet alleen kunnen reizen (zie ook 3.4.1).¹⁴⁸ Een bron gaf aan dat er over het algemeen bij het oversteken van landsgrenzen te voet minder controle was dan bij het inreizen van Libië via een vlucht. Bepaalde grenzen, zoals de grensposten met Algerije, Tsjaad en Niger, waren officieel nog gesloten, maar konden in de praktijk in bepaalde gevallen worden overgestoken. Lokale machthebbers hadden controle over wie de grens kon oversteken.¹⁴⁹ In april 2021 gaf de Libische presidentiële raad aan dat militaire officieren toestemming nodig hadden om te reizen.¹⁵⁰

1.4 Rekrutering

Over de wijze van rekruteren door milities en gewapende groepen bestaat veel onduidelijkheid. In de afgelopen jaren hielden zowel milities die gelieerd waren aan de GNA en het LNA, als andere gewapende groepen zich bezig met rekruteren. Tijdens het conflict van 2019-2020 werden er veel mensen gedwongen en ongedwongen gerekruteerd, met name jonge personen, onder wie ook minderjarigen. Redenen om zich aan te sluiten bij een militia of gewapende groep waren economische voordelen, sociale banden of de wens om de lokale gemeenschap te beschermen. Jonge mannen waren kwetsbaar voor rekrutering vanwege de hoge jongerenwerkloosheid.¹⁵¹ Een bron gaf aan dat stammenmilities mensen thuis bezochten om te vragen zich bij hen aan te sluiten. Hoewel dit op informele wijze ging, konden personen uit angst voor gewelddadige vervolging feitelijk geen weerstand bieden aan milities die nieuwe mensen rekruteerden.¹⁵² Migranten en migrantenkinderen moesten gedwongen werk voor milities en gewapende groepen leveren. Dit kwam onder andere voor in DCIM detentiecentra.¹⁵³

¹⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹⁴⁷ USDoS, *Libya 2020 Human Rights Report*, 2021, p. 22.

¹⁴⁸ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 43; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹⁴⁹ Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

¹⁵⁰ BBC Monitoring, *Presidential Council says military officers must seek authorisation to travel*, 20 april 2021, geraadpleegd op 20 april 2021.

¹⁵¹ Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 21; USDoS, *Libya 2020 Human Rights Report*, 2021, p. 16; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021.

¹⁵² Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

¹⁵³ USDoS, *Libya 2020 Human Rights Report*, 2021, p. 25; Amnesty International, *Between Life and Death*, 2020, p. 30, 37.

Volgens bronnen kenmerkte de verslagperiode zich niet meer door een eerdere 'waanzin' in rekrutering, milities of andere gewapende groepen werden geïntegreerd binnen het formele overheidssysteem. In het oosten zou de rekrutering door milities zijn gestagneerd door geldtekorten binnen het LNA.¹⁵⁴ Volgens een bron zou rekrutering in het westen moeilijk vast te stellen zijn, omdat het niet altijd duidelijk was of nieuwe strijders via formele overheidskanalen of informele kanalen gerekruteerd werden.¹⁵⁵ Volgens AI zouden individuen en groepen uit de *Abu Salim Central Security Force*, de *Tripoli Revolutionaries Brigade*, *Public Security Agency* en *Special Deterrence Forces (SDF)* geïntegreerd zijn binnen de GNA in Tripoli. De GNU zou plannen hebben om overheidsbudgetten toe te kennen aan de SDF, de *Stability Support Agency*, de *Public Security Agency*, de *Internal Security Agency* en de LNA.¹⁵⁶

Rekrutering huurlingen

Er waren berichten dat er vluchten met huurlingen vanuit Damascus en de luchthaven Hmeimim aankwamen in Benina en de luchthaven Al Khadim ten zuiden van Al Marj in de periode na het staakt-het-vuren.¹⁵⁷ Binnen de verslagperiode zouden Turkije en Rusland huurlingen hebben gerekruteerd om onder de GNA en het LNA te werken. Daarnaast zouden kinderen worden gerekruteerd als Syrische, Soedanese en Tsjadische huurling.¹⁵⁸ De *Syrian Observatory for Human Rights (SOHR)* schatte dat er ongeveer achttienduizend Syrische huurlingen, van wie 350 minderjarig, naar Libië waren vertrokken, en dat er 10.070 weer terugkeerden naar Syrië.¹⁵⁹ In de verslagperiode verbleven naar schatting twintigduizend (buitenlandse) huurlingen in Libië, voornamelijk afkomstig uit Rusland, Syrië, Tsjaad en Soedan. Begin 2021 waren er berichten dat huurlingen uit Syrië en Tsjaad Libië begonnen te verlaten.¹⁶⁰

1.5 Islamitische Staat en Al Qaida

Islamitische Staat (IS) en Al Qaida in de Islamitische Maghreb (AQIM) zouden weliswaar verzwakt zijn in Libië, maar vormden volgens bronnen nog steeds een bedreiging.¹⁶¹ Naar schatting waren er in de verslagperiode honderdvijftig- tot vijfhonderd IS-strijders actief in Libië. Deze groep zou zich al langer niet zozeer richten op gebiedsovername als wel op het ontwrichten van de Libische sociale cohesie en het vergroten van de instabiliteit in het land. IS-strijders zouden voornamelijk nog in de zuidelijke regio Fezzan actief zijn, waar zij inkomsten genereerden door smokkel en handel.¹⁶² Volgens een bron had AQIM naar schatting

¹⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 9 juni 2021.

¹⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 9 juni 2021.

¹⁵⁶ Amnesty International, *Libya: Ten years after uprising abusive militias evade justice and instead reap rewards*, 17 februari 2021, geraadpleegd op 16 september 2021; Amnesty International, *Libya: Government of National Unity must not legitimize militias and armed groups responsible for harrowing abuses*, 6 augustus 2021, geraadpleegd op 16 september 2021.

¹⁵⁷ BBC Monitoring, *Syrian airline 'operated 41 flights to Libya' since October ceasefire*, 5 maart 2021, geraadpleegd op 5 maart 2021.

¹⁵⁸ USDoS, *Libya 2020 Human Rights Report*, 2021, p. 4-5, 16.

¹⁵⁹ Syrian Observatory for Human Rights, *Left Libya four days ago: Destinations of dozens of Ankara-backed Syrian mercenaries remains unknown*, 29 maart 2021, geraadpleegd op 8 juli 2021; PolGeoNow, *Libyan Control Map & Timeline: Lines Frozen by Unity Deal – April 2021*, 28 april 2021, p. 5.

¹⁶⁰ Al Jazeera, *Libya demands mercenary pullout; Syrian militia on its way*, 25 maart 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Euroactiv, *Arab League, UN, EU and AU demand foreign forces leave Libya*, 21 april 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021.

¹⁶¹ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 19 januari 2021, p. 7; Vertrouwelijke bron, 5 juli 2021.

¹⁶² USDoS, *Libya 2020 Human Rights Report*, 2021, p. 2; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

nog geen vijfhonderd strijders, verspreid over Zuidwest-Libië, het oosten van Algerije en het westen van Tunesië.¹⁶³ Al Marsad¹⁶⁴ gaf aan dat de *Special Deterrence Forces* (SDF) in de periode van het conflict meerdere extremisten zouden hebben vrijgelaten uit onder andere de Mitiga-gevangenis. In augustus 2020 beroofde een vrijgelaten IS-strijder vier van zijn familieleden in Tripoli van het leven.¹⁶⁵

Aanslagen

Op 6 juni 2021 eiste IS de verantwoordelijkheid op voor een zelfmoordaanslag bij een politiecontrolepost ten zuiden van de stad Sabha, in het zuiden van Libië. Bij deze auto-ontploffing kwamen vier mensen om, onder wie het hoofd van de *homicide investigations department* en een andere politie-officier. Vijf andere overheidsambtenaren raakten gewond.¹⁶⁶ Op 14 juni claimde IS een tweede aanslag op een patrouille van het LNA nabij Fuqaha in het Haruj-gebergte. Bij deze aanslag kwam kapitein Ali Muhammad Othman en een andere LNA-strijder om het leven.¹⁶⁷ Het LNA gaf aan dat IS ook toenemend actief was in het luchtruim (straaljagers en gevechtshelikopters) vanuit de Birak al-Shati en Tamanhint luchthavens.¹⁶⁸ Zie ook incidenten onder 1.2 *Fezzan*.

Contraterrorisme

De GNU voert, net als voorheen de GNA, gesteund door Frankrijk en de VS regelmatig aanvallen uit op IS- en AQIM-leiderschap.¹⁶⁹ Het LNA was actief met contraterrorismeaanvallen in het zuiden van Libië, specifiek in het gebied tussen Ghadwah, Awbari, Murzuq en Tmisan, en ook in het westen van Birak al-Shati. Op 15 augustus 2020 doodden aan het LNA gelieerde groepen vier IS-strijders in Ghadwah. Op 15 september 2020 doodden LNA-gelieerde groepen negen IS-militanten in Sabha.¹⁷⁰ Op 23 september 2020 werd bekendgemaakt dat Abu Moaz al-Iraqi, de IS-emir voor Noord-Afrika, tijdens aanvallen in het zuiden omgekomen was. Op 27 november 2020 ontmantelde het LNA in Awbari een hulpnetwerk van AQIM dat verdacht werd van wapen- en drugshandel.¹⁷¹ Op 14 maart arresteerde het LNA Mohamed Miloud Mohamed (*Abu Omar*), een prominente IS-leider, in Ubari.¹⁷² In maart 2021 werd een laatste groep Tunesische vrouwen van IS-strijders, die in Sirte gevangen werden gehouden, gepatriëerd naar Tunesië.¹⁷³ Het LNA voerde op 17 juni 2021 aanvallen uit op terroristen in Zuid-Libië.¹⁷⁴ Op 7 september 2021 gaf de GNU aan dat Embarak al-Khazmi, een senior IS-leider, was gearresteerd in Bani Walid.¹⁷⁵

¹⁶³ EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021.

¹⁶⁴ Al Marsad is een anti-islamitische nieuwswebsite en staat onder invloed van groepen uit het oosten van het land. BBC Monitoring, *Libya Media Guide*, 27 mei 2019, geraadpleegd op 13 juli 2021.

¹⁶⁵ Al Marsad, *Dangerous ISIS operative released by RADA slaughters his family in Tripoli*, 15 augustus 2020, geraadpleegd op 14 juli 2021.

¹⁶⁶ BBC Monitoring, *IS claims suicide attack in southern Libya & Mainstream Libyan reports*, 6 juni 2021, geraadpleegd op 7 juni 2021; BBC Monitoring, *Death toll in IS suicide attack in south rises to four*, 7 juni 2021, geraadpleegd op 8 juni 2021.

¹⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 5 juli 2021.

¹⁶⁸ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 6.

¹⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

¹⁷⁰ ACLED, *Data Dashboard Libya*, geraadpleegd op , 11 juni 2021.

¹⁷¹ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 19 januari 2021, p. 7.

¹⁷² The Arab Weekly, *Libya's LNA arrests top ISIS figure in Ubari*, 15 maart 2021, geraadpleegd op 8 juli 2021; PolGeoNow, *Libyan Control Map & Timeline: Lines Frozen by Unity Deal – April 2021*, 28 april 2021, p. 5.

¹⁷³ BBC Monitoring, *Last Tunisian IS wives return home*, 19 maart 2021, geraadpleegd op 22 maart 2021.

¹⁷⁴ Vertrouwelijke bron, 5 juli 2021.

¹⁷⁵ BBC Monitoring, *IS commander arrested in Bani Walid*, 7 september 2021, geraadpleegd op 8 september 2021.

2 Documenten

Voor zover kon worden nagegaan veranderde er in de verslagperiode niets met betrekking tot (de aanvraag en verstrekking van) documenten in vergelijking met de vorige verslagperiode, afgezien van de uitgave van het *Family Status Certificate* en de stop op paspoortuitgifte.¹⁷⁶ In december 2020 bleek uit een nieuwsbericht van de *Libyan Herald*¹⁷⁷ dat de Libische overheid bezig is met het opzetten van nieuwe elektronische paspoorten die biometrische data kunnen opslaan.¹⁷⁸ Of de uitgave van deze nieuwe paspoorten is gestart, is voornamelijk niet bekend.

2.1 Aanvraag

Identiteitskaarten en andere officiële documenten konden wettelijk alleen worden aangevraagd indien een persoon stond geregistreerd in het *National Identity Number System (NINS)*, waarin de verzamelde gegevens van de regionale kantoren van de *Civil Registry Authority (CRA)*, de Libische burgerlijke stand, zijn opgenomen. Net als in de vorige verslagperiode zijn er in Libië nog altijd personen zonder identiteitsdocumenten, bijvoorbeeld onder de zuidelijke stammen (onder meer Toareg en Tubu) bij de grenzen met Niger, Mali en Tsjad, omdat zij geen nationaal identiteitsnummer – *Libyan National Identification Number* – hebben (zie ook 3.4.9).¹⁷⁹

Afgifte paspoorten

Documenten zoals de nationale identiteitskaart en het Libische paspoort dienden in persoon te worden aangevraagd. Identiteitskaarten en documenten uit de burgerlijke stand konden alleen in Libië worden aangevraagd. Identiteitskaarten en paspoorten dienden te worden aangevraagd bij het *Department of Passports and Nationality*.¹⁸⁰ Volgens een bron lag paspoortuitgifte tijdens de verslagperiode maanden stil vanwege onderhoud van de digitale database die gelinkt is aan de paspoorten. Het was alleen mogelijk om een nieuw paspoort te krijgen als iemand goede connecties had of het *Department of Passports and Nationality* kon overtuigen van de noodzaak van uitgifte. Identiteitskaarten worden nog wel uitgegeven: deze uitgifte is niet gelinkt aan een digitaal systeem.¹⁸¹ Paspoortuitgifte herstartte in september 2021.¹⁸²

Afgifte paspoorten minderjarigen

Volgens een bron kan een zelfstandig paspoort worden uitgegeven aan een minderjarige vanaf de geboorte. Voor deze aanvraag is volgens het Libische rechtssysteem toestemming nodig van de ouders of voogd (*wali*). Een identiteitskaart kan alleen worden uitgegeven vanaf de leeftijd van achttien jaar.¹⁸³

¹⁷⁶ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 36-38; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

¹⁷⁷ De *Libya Herald* is opgezet door Britse en Libische journalisten en wordt gezien als een onafhankelijke Engelstalige nieuwswebsite. BBC Monitoring, *Libya Media Guide*, 27 mei 2019, geraadpleegd op 13 juli 2021.

¹⁷⁸ *Libyan Herald*, *Libya begins issuing new safer versions of diplomatic and private e-passports*, 14 december 2020, geraadpleegd op 13 april 2021.

¹⁷⁹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 36; Algemeen Ambtsbericht Libië, april 2019, p. 37.

¹⁸⁰ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 36-38; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

¹⁸¹ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

¹⁸² Vertrouwelijke bron, 20 september 2021.

¹⁸³ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

Aanvraag vanuit het buitenland

Voor zover bekend was het in de verslagperiode in theorie mogelijk om paspoorten aan te vragen vanuit het buitenland. De aanvraag zou dan vanuit de betreffende Libische ambassade of het consulaat in het buitenland naar het ministerie van Binnenlandse Zaken in Tripoli verstuurd worden, van waaruit het paspoort na goedkeuring en vervaardiging werd teruggestuurd.¹⁸⁴ In hoeverre dit in de praktijk in de verslagperiode ook daadwerkelijk mogelijk was, is niet bekend. De stop in paspoortenuitgifte in Libië had geen effect op paspoortenuitgifte vanuit het buitenland. Volgens een bron konden in de verslagperiode vanuit Nederland alleen paspoorten worden aangevraagd bij de dichtstbijzijnde Libische vertegenwoordigingen, bijvoorbeeld bij het consulaat in Marseille (Frankrijk). Dit was omdat er geen apparatuur aanwezig was om paspoorten uit te geven in de Libische ambassade in Nederland. De aanvrager diende zich in persoon bij de ambassade of het consulaat te melden. Daarbij werd bij het invullen van aanvraagformulieren gevraagd om het Libische nationale nummer, twee of vier paspoortfoto's, het oude paspoort en aanvraagkosten. Ook werden ter plekke een digitale handtekening en een vingerafdruk afgenomen, en een medewerker van de ambassade of het consulaat maakte met speciale apparatuur een persoonsfoto. Die persoonsfoto werd volgens de bron gebruikt in de digitale paspoortdatabase en in het nieuwe paspoort.¹⁸⁵

2.2 Documentenfraude

Over de praktische mogelijkheden van documentfraude blijft van kracht wat vermeld werd in het voorgaande ambtsbericht over Libië.¹⁸⁶ De Libische autoriteiten begonnen in 2014 nieuwe (blauwe) elektronische paspoorten uit te geven. De oude (groene) paspoorten uit de Qadhafi-tijd werden sindsdien officieel niet meer verlengd, maar daarna nog wel enige jaren door de internationale gemeenschap erkend vanwege de moeizame overgang naar het nieuwe paspoortstelsel in Libië.¹⁸⁷ Groene paspoorten die uitgegeven zijn in 2011 of daarna, zijn nog geldig en kunnen nog gebruikt worden om een Nederlands visum aan te vragen.¹⁸⁸ Volgens een nieuwsbericht van de *Libyan Herald* stelt het hoofd van de Libische burgerlijke stand (CRA) dat er geen nationale identificatienummers zijn uitgegeven aan buitenlanders of huurlingen.¹⁸⁹ Een bericht van de *Libyan Herald* uit december 2020 meldt dat de CRA heeft aangegeven voor de Libische verkiezingen in 2021 een audit van haar database te houden. Dit gebeurt door de schriftelijke registraties met het elektronische stelsel te vergelijken. De CRA zegt dat de verwijten dat er één miljoen valse Libische nationale identiteitsnummers bestaan, overdreven zijn.¹⁹⁰ Het is niet duidelijk aan wie er valse nationale identiteitsnummers mogelijk zijn afgegeven.

¹⁸⁴ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 36-38.

¹⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021; Vertrouwelijke bron, 20 september 2021

¹⁸⁶ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 36-38.

¹⁸⁷ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 37.

¹⁸⁸ Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

¹⁸⁹ *Libyan Herald*, *Civil Registry Authority calls for elections to be held after end of its 5-month database audit*, 17 december 2020, geraadpleegd op 13 april 2021.

¹⁹⁰ Libië heeft 7,4 miljoen inwoners. *Health Sector Libya, Health Sector Bulletin*, mei 2021, p. 1; *Libyan Herald*, *Civil Registry Authority calls for elections to be held after end of its 5-month database audit*, 17 december 2020, geraadpleegd op 13 april 2021.

2.3 Burgerlijke stand

Aktes van de burgerlijke stand konden worden aangevraagd bij de kantoren van de CRA, de Libische burgerlijke stand.¹⁹¹ Voor zover bekend was er in de verslagperiode slechts één wijziging op het vlak van documenten met betrekking tot familie en huwelijk, namelijk de uitgave van het nieuwe *Family Status Certificate* in plaats van het familieboekje. Volgens een bron werden deze certificaten in de afgelopen vijf jaar uitgegeven aan pasgetrouwde stellen omdat de CRA geen nieuwe familieboekjes meer uitgaf. Oude familieboekjes bleven wel geldig. Het *Family Status Certificate* wordt gebruikt als officieel document om de familiestatus weer te geven. Dit document kan worden aangevraagd bij het CRA-kantoor waar de eigen familie geregistreerd staat. Het *Family Status Certificate* wordt tegen een kleine vergoeding uitgegeven. Hierbij is identificatie nodig, bewijs van het *Libyan National Identification Number* en het familieregistratienummer. Op het certificaat staan de namen van de man, vrouw en alle ongehuwde kinderen, inclusief meerderjarigen.¹⁹² Daarnaast kan een individu een geboorteakte aanvragen. Dit is een persoonlijk document waar het nationale nummer in is opgenomen. Volgens een bron zou dit document bijvoorbeeld gebruikt worden om een bankrekening te openen, zich te registreren bij een school, universiteit of bij een nieuwe baan.¹⁹³

¹⁹¹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 36-38.

¹⁹² Vertrouwelijke bron, 12 april 2021; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

¹⁹³ Vertrouwelijke bron, 4 oktober 2021.

3 Mensenrechten

Net als in de vorige verslagperiode zorgde de politiek instabiele situatie in Libië voor een nagenoeg volledige afwezigheid van nationaal of lokaal toezicht op de naleving van de mensenrechten. Ondanks de politieke vereniging van Libië met de GNU, is er in Libië nog steeds sprake van een fragmentatie op veiligheidsgebied. Groepen die feitelijke controle hebben in Libië, zoals lokale militias, lieten het niet alleen na om mensenrechten na te leven, maar droegen in veel gevallen zelf bij aan een verslechtering van de mensenrechtensituatie door ontvoeringen, geweldpleging en het illegaal gevangennemen van (vermeende) tegenstanders (zie ook 3.1). De VN *Fact-Finding Mission* in Libië benadrukte de straffeloosheid van zowel de overheid als non-State actors die zich schuldig maakten aan het schenden van (internationale) mensenrechten ondanks de politieke vereniging van Libië. Onder andere vrouwen, kinderen, etnische minderheden, migranten, asielzoekers en interne ontheemden werden als kwetsbare groepen genoemd.¹⁹⁴ Burgers konden geen bescherming vinden bij de autoriteiten en in mindere mate wel via hun familie of stam. Weliswaar stopten de gevechten als deel van het conflict dat in april 2019 vorm nam, maar de schendingen van mensenrechten bleven aanhouden in alle regio's in Libië.¹⁹⁵ Hierin was geen significante verandering waar te nemen ten opzichte van de voorgaande verslagperiode (zie ook 3.2 en 3.3).

3.1 Toezicht en rechtsbescherming

3.1.1 Wetgeving

Libië verkeert sinds 2011 staatkundig in een transitiefase en heeft nog altijd geen nieuwe grondwet. De *Constitution Drafting Assembly* (CDA), een orgaan dat in 2014 is ingesteld na de door het HoR gewonnen verkiezingen, heeft in 2017 een conceptgrondwet opgesteld die uitgaat van een presidentieel systeem. Het is onduidelijk of deze conceptversie nog aangepast wordt na kritiek op onder andere het uitblijven van regels die autoritarisme inperken.¹⁹⁶ Sinds 2020 heeft het *Libyan Political Dialogue Forum* (LPDF) zich ontfermd over de *roadmap* tot de verkiezingen van december 2021. Recentelijk buigt het LPDF zich ook over de vraag hoe het aannemen van een constitutie in dit traject past. Verwacht wordt dat de grondwet na de verkiezingen wordt aangenomen. Echter, verkiezingen houden voordat er een nieuwe grondwet is, maakt volgens critici de totstandkoming van een nieuwe grondwet ondergeschikt aan de verkiezingen. Met name omdat nog bepaald moest worden welke vereisten ten grondslag lagen aan de verkiezingen en de kandidaatstelling (zie ook 1.1).¹⁹⁷ In de verslagperiode gold de Constitutionele Verklaring van 2011, uitgevaardigd door de toenmalige interim-regering, de *National Transitional Council* (NTC), nog altijd als de (interim-)grondwet van Libië.¹⁹⁸

¹⁹⁴ UN Human Rights Council, *Report of the Independent Facto-Finding Mission on Libya*, 1 oktober 2021.

¹⁹⁵ UNSMIL, *Report from the Secretary-General*, 25 september 2021, p. 8.

¹⁹⁶ International Institute for democracy and electoral assistance, *Libya's final draft constitution: A contextual analysis*, december 2020, p. 1.

¹⁹⁷ Libya Matters Podcast, Elham Saudi, Lawyers for Justice in Libya, *Special Episode! Looking for Justice: Inside the LPDF*, 20 april 2021; Libya Herald, *Constitution Drafting Assembly welcomes HoR-HSC agreement on holding constitution referendum*, 22 januari 2021, geraadpleegd op 20 april 2021.

¹⁹⁸ International Institute for democracy and electoral assistance, *Libya's final draft constitution: A contextual analysis*, december 2020, p. 6; Vertrouwelijke bron, 26 mei 2021.

Familierecht en strafrecht

Het familie- en strafrecht is onveranderd sinds de vorige verslagperiode. Libië heeft geen uniforme codex met betrekking tot het familierecht. Er is een aantal wetten, van voor de gewapende opstand in 2011, dat van toepassing is op het familierecht; de belangrijkste is de Wet inzake de Persoonlijke status van 1984 (nummer tien). Hierin zijn de bepalingen over het huwelijk en de rechten en plichten met betrekking tot bijvoorbeeld echtscheiding vastgelegd. De wet is gebaseerd op islamitisch recht (sharia).¹⁹⁹ Deze wet zou volgens een bron alleen in het westen van het land worden toegepast.²⁰⁰ Er zijn een aantal aanpassingen gemaakt op wet tien uit 1984 door het *General National Congress* (GNC), opgenomen in wet nummer veertien uit 2015. Omdat deze na het einde van het termijn van het GNC is toegepast is deze wet betwist. Daarnaast werd in 1972 een wet aangenomen over de rechten van vrouwen bij huwelijk en echtscheiding (wet 176/1972) en in 1991 een wet die polygamie in Libië reguleert (wet 22, 1991, geamendeerd via wet 9 uit 1994). Deze laatste wet werd in februari 2013 door het hooggerechtshof aangepast waardoor eerdere restricties op polygamie werden versoepeld. In 1973 werden de civiele rechtbanken en sharia-rechtbanken samengevoegd, waardoor zaken die te maken hebben met familierecht sindsdien door civiele rechtbanken worden behandeld. Het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering traden respectievelijk op 1 januari 1954 en op 28 november 1953 in werking. Deze wetten zijn formeel nog altijd leidend als het gaat om strafzaken in Libië.²⁰¹

Wanneer er niet op het familierecht teruggevallen kan worden, wendt de rechtbank zich tot het islamitisch recht volgens de Malliki-school. Een rechter moet echter wel aantonen dat de gebruikte islamitische wetten wijdverspreid geaccepteerd zijn en dat ze in eerdere rechtszaken zijn toegepast. Wanneer er niet teruggevallen kan worden op het strafrecht, kan het islamitisch recht gebruikt worden. De strafbepaling in het strafrecht geniet wel voorrang op de strafbepaling uit het islamitische recht.²⁰²

Het is onduidelijk in hoeverre de formele wetgeving in de verslagperiode in de praktijk daadwerkelijk werd gehandhaafd. Door de gebrekkige rechtsgang in Libië als gevolg van het conflict werden veel strafzaken niet behandeld. De toepassing van de wetgeving verschilde ook per regio. Rechtbanken waren in de afgelopen jaren gelieerd aan de feitelijke machthebbers in het westen en het oosten van het land. De twee regio's namen in voorgaande jaren verschillende wetten aan. Volgens een bron moeten de verschillende wetgevingen nog gelijkgetrokken worden.²⁰³ Deze zagen, zoals hierboven beschreven, in ieder geval ook op het familierecht. Het is niet duidelijk of deze ook betrekking hadden op het strafrecht.

3.1.2 *Aangiftes*

De in het vorige ambtsbericht beschreven mogelijkheden voor Libiërs om aangifte te doen bij de politie bleven voor zover kon worden nagegaan onveranderd in de

¹⁹⁹ Wet nummer 10 van 1984, geamendeerd via wet 14 uit 2015. De toenmalige interim-regering, het *General National Congress*, schrapte via deze amendering onder andere het recht van vrouwen om getuige te zijn bij het opstellen van het huwelijkscontract; Center for Human Rights, *Marginalised groups in Libya*, 2020, p. 45-46, 49-50; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021; Vertrouwelijke bron 11 september 2021.

²⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021; Vertrouwelijke bron 11 september 2021.

²⁰¹ Algemeen Ambtsbericht, juni 2020, p. 42-43; Human Rights Watch, *A revolution for all: Women's Rights in the New Libya*, 2013, p. 14; Vertrouwelijke bron, 26 mei; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 11 september 2021.

²⁰² Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²⁰³ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

verslagperiode. Door heel Libië werden de (lokale) politiemacht en de openbare aanklagers in de praktijk gevormd door, of stonden ze onder zware invloed van, lokale feitelijke machthebbers zoals milities en gewapende groepen. Arrestaties werden in de praktijk ook door militieleden verricht. Het indienen van een klacht bij de politie had daardoor nagenoeg geen zin, en angst voor de gevolgen overheerste. In de verslagperiode kwam het voor dat het ministerie van Justitie en de openbaar aanklager klachten in behandeling namen; een vervolgonderzoek bleef echter meestal uit. Dit gold met name wanneer de klacht ging over politiek gevoelige zaken, zoals schendingen begaan door (feitelijke) machthebbers.²⁰⁴ Zo werd in april 2021 Abdul Rahman Milad (Bija), de voormalige commandant van de Libische kustwacht in Zawiya en door de VN-Veiligheidsraad gezochte mensensmokkelaar, door de nieuwe Libische autoriteiten (GNU) vrijgelaten wegens een tekort aan bewijsmateriaal. Volgens een bron zou er daarnaast echter ook angst voor represailles kunnen meespelen.²⁰⁵

In Libië kan op het politiebureau aangifte worden gedaan van een misdrijf, ook door vrouwen. Dit gebeurt schriftelijk en de persoon krijgt er een schriftelijke bevestiging van. Het is niet duidelijk of iemand bij aangifte altijd bewijs krijgt van de aangifte. Doorgaans zou dit volgens een bron wel gebeuren. Of een aangifte in behandeling wordt genomen ligt aan de omvang van het misdrijf. Doorgaans zullen kleinere misdrijven, zoals diefstal, opgenomen worden, maar misdrijven die te maken hebben met een prominente stam of militie niet. Indien de politie zelf deel uitmaakt van een prominente stam of militie, zou dit de behandeling van een misdrijf kunnen beïnvloeden. Aangiftes worden geregeld gebruikt als officiële verklaring dat een misdrijf heeft plaatsgevonden of als bewijsmateriaal voor in de toekomst, zelfs al wordt een geval informeel afgehandeld via familie- of stamconnecties. In het zuiden van het land zullen mensen een misdrijf eerder informeel behandelen en niet snel naar het politiebureau stappen. Aangiften worden doorgaans niet voortvarend behandeld, tenzij ze eenvoudig zijn. Aangezien het rechtsproces in Libië traag verloopt en in de meeste gevallen de officiële autoriteiten geen soelaas kunnen bieden, worden zaken ook wel via informele kanalen behandeld, waarbij er over een oplossing wordt onderhandeld tussen het slachtoffer en de dader. Als iemand zelf prominente contacten heeft, zal deze persoon gewoonlijk niet snel naar de politie stappen vanwege deze eerder genoemde redenen.²⁰⁶

3.1.3 Beschermingsmogelijkheden

Net als in de vorige verslagperiode was het voor Libische burgers zeer moeilijk om adequate bescherming te vinden tegen geweldpleging. Feitelijke heersers konden op nagenoeg straffeloze wijze opereren in de verschillende delen van Libië, mede doordat er van een adequaat en onafhankelijk opererend gerechtelijk en politieapparaat geen sprake was.²⁰⁷ Het centrale gezag in Tripoli was dusdanig krachteloos dat er lang niet altijd bescherming vanuit de staat mogelijk was. Volgens een bron lag de mate waarin een persoon bescherming kon vinden via het rechtssysteem of via informele weg aan sociale positie (familie en stam) en contacten van de betreffende persoon.²⁰⁸ In het door het LNA gecontroleerde oosten van Libië waren de veiligheidsstructuren in handen van een veelvoud aan milities en

²⁰⁴ Algemeen Ambtsbericht Libië, april 2019, p. 45; Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 43-44; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

²⁰⁵ BBC Monitoring, *Notorious 'human trafficker' released*, 16 april 2021, geraadpleegd op 19 april 2021; The Guardian, *Libya releases man described as one of world's most wanted human traffickers*, 13 april 2021, geraadpleegd op 3 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

²⁰⁶ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

²⁰⁷ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 43-44; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

²⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

gewapende groepen, opererend onder de vlag van het LNA. Deze milities functioneerden veelal zelfstandig en maakten zich veelvuldig schuldig aan willekeurige aanhoudingen, illegale detenties en geweldpleging. Hierbij ging het veelal om burgers die zij verdachten van oppositionele banden of die in de perceptie van de milities niet-islamitisch gedrag vertoonden. Doordat milities nagenoeg alle veiligheidsstructuren in Libië beheersten of daarin aandeel hadden, had het voor burgers weinig zin om bescherming te zoeken bij andere of hogere autoriteiten wanneer de politie in gebreke bleef.²⁰⁹ Het is niet duidelijk of dit alle milities in het oosten van Libië betrof en of er regionale of lokale verschillen waren hierin. Ook bestaat er geen systeem voor getuigenbescherming en is hiervoor geen juridisch kader in Libië.²¹⁰

Burgers zochten evenals in de vorige verslagperiode vooral bescherming binnen de bij hen bekende sociale structuren, zoals stammen en families. Stam- en buurtmilities verzorgden in veel gevallen de lokale bescherming voor burgers.²¹¹ Het proces om contacten binnen de eigen stam te gebruiken was volgens een bron niet vanzelfsprekend, zeker wanneer personen niet in een gebied woonden waar stamgenoten aanwezig waren. Veel mensen hadden geen bestaande relaties of wisten niet wie de leiders van hun stam waren. Vaak werden connecties pas gebruikt wanneer een incident plaatsvond of er geld nodig was, bijvoorbeeld om een begrafenis te verzorgen of een ander voorval te regelen.²¹²

Er waren geen ngo's of internationale organisaties die hulp konden bieden bij het verkrijgen van bescherming. Er waren wel organisaties die juridische hulp, bewustwording of representatie konden verlenen. Volgens een bron zou het moeilijk zijn voor deze organisaties om feitelijke bescherming te geven binnen Libië zonder zelf risico te lopen op geweld.²¹³

3.1.4 *Rechtsgang*

De rechtsgang in Libië bleef in de verslagperiode gebrekkig. Er was sprake van een situatie waarin parallelle machtssystemen, uitgevoerd door formele, semi-formele en informele instituties en groepen, elkaar overlaptten. Rechtbanken konden in veel gevallen wel minder controversiële zaken behandelen, zoals civiele, administratieve en familiezaken. Openbare aanklagers en rechters hadden te maken met intimidatie, bedreigingen en geweld door milities en gewapende groepen. Een eerlijk proces, een juridisch onderbouwde straf en de uitvoering hiervan waren afhankelijk van de aard van het misdrijf, de invloed van de feitelijke machthebbers in de regio en het netwerk (de contacten) van de da derden en slachtoffers. Leden van milities en gewapende groepen die verantwoordelijk waren voor mensenrechtenschendingen konden straffeloos hun gang gaan. Er zijn weinig gevallen bekend waarin plegers van mensenrechtenschendingen vervolgd werden.²¹⁴ Het *United States Department of State* (USDoS) gaf aan dat de volgende groepen betrokken waren bij mensenhandel: overheidsfunctionarissen binnen de *Libyan Coast Guard* (LCG), de immigratie- en veiligheidsdiensten, het ministerie van Defensie, het ministerie van

²⁰⁹ Peter Cole with Fiona Mangan. United States Institute of Peace, *Peaceworks, Tribe, Security, Justice, and Peace in Libya today*, 2016, p. 5; Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 46.

²¹⁰ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

²¹¹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 46.

²¹² Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

²¹³ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

²¹⁴ Amnesty International, *Libya 2020, 2021*, geraadpleegd op 10 mei 2021; USDoS, *Libya 2020, 2021*, p. 13; Vertrouwelijke bron, 12 april en 11 september 2021.

Binnenlandse Zaken, het *Directorate for Combatting Illegal Immigration* (DCIM) en milities en gewapende groepen die binnen de overheid werkten.²¹⁵

In maart 2021 werd een verdachte gearresteerd door de Gheryan *Security Directory* in verband met een dodelijk incident in Mizdah in 2020, waarbij een groep Bengaalse en Afrikaanse migranten omkwam nadat ze waren gegijzeld door een militie. De moord op de migranten zou mogelijk een vergeldingsactie zijn voor de moord op een lid van de Awlad Abu Saif-stam in Mizdah. Internationale actoren verwelkomden dit bericht als teken dat de Libische autoriteiten stappen zetten om de straffeloosheid in het land aan te pakken. Er is echter geen informatie bekend dat er een rechtszaak tegen de verdachte loopt.²¹⁶

Ook werden burgers door militaire rechtbanken in het oosten van het land berecht (zie ook 3.1.6 en 3.3.5). Amnesty International (AI) en *Libyan Crimes Watch* meldden dat sinds 2018 militaire rechtbanken in het oosten van het land civiele burgers berechtten, wat onwettelijk en onconstitutioneel is. Critici van het LNA, zoals journalisten en activisten, werden gedetineerd, zonder eerlijk proces berecht en gemarteld in (militaire) detentiecentra. In sommige gevallen ging hier een periode van voorarrest, verdwijning of ontvoering aan vooraf. Ook zouden advocaten van verdachten risico lopen op bedreigingen.²¹⁷

Rechtszaken

Een persoon die voor de rechter moest verschijnen, werd bij civiele en strafrechtzaken opgeroepen door een deurwaarder (*mahdal*) die de dagvaarding op zijn adres bezorgde. Wanneer de persoon in kwestie al gedetineerd was, werd deze direct voor de rechtbank gebracht. In de praktijk kon het voorkomen dat iemand op informele wijze werd opgeroepen. Zo geven bronnen aan dat bij kleine zaken iemand ook door het politiebureau of via een tussenpersoon per telefoon gecontacteerd kon worden. Bij grotere vergrijpen kon de politie of een gewapende groep iemand (aan huis) arresteren, onrechtmatig detineren of ontvoeren.²¹⁸

Rechtsbijstand

In Libische strafzaken waarbij een gevangenisstraf kan worden opgelegd, moet een advocaat aanwezig zijn tijdens de rechtszaak. Wanneer iemand dit niet zelf kan betalen, wijst de rechtbank een advocaat aan. Als het geen strafzaak betreft, is een advocaat niet verplicht, maar er kan wel een advocaat worden toegewezen door de rechtbank. In de praktijk wordt dit niet altijd aangeboden (zie 3.1.6). Libië kent een systeem waarbij het ministerie van Justitie zowel advocaten binnen het Openbaar Ministerie als gesubsidieerde rechtsbijstand verleent. Rechtsbijstand is gratis voor Libiërs en beschikbaar in het hele land. Buitenlanders betalen een vergoeding voor deze dienst. Er kan ook voor gekozen worden om een privé-advocaat in te huren.²¹⁹

²¹⁵ USDoS, *2021 Trafficking in Persons Report: Libya*, 1 juli 2021, geraadpleegd op 6 juli 2021.

²¹⁶ Berichtgeving geeft aan dat het 24 Bengaalse en zes Afrikaanse migranten betreft. Al Jazeera, *Bangladeshis killed in Libya were abducted, tortured: Minister*, 29 mei 2020, geraadpleegd op 10 mei 2021; BBC Monitoring, *Rights groups praise arrest of main Mizdah suspect*, 3 maart 2021; Libyan Observer, *Police arrest man for alleged murder of 21 migrants in Mizda last year*, 2 maart 2021, geraadpleegd op 10 mei 2021; *The Libyan Observer* is een pro-islamistisch medianetwerk gevestigd in Tripoli, dat kritisch is over Haftar, maar ook niet volledig achter de GNA stond. BBC Monitoring, *Libya Media Guide*, 27 mei 2019, geraadpleegd op 13 juli 2021.

²¹⁷ Libyan Crimes Watch, *Report: Military Trials of Civilians in Eastern Libya*, September 2020, geraadpleegd op 17 mei 2021; Amnesty International, *Libya: Military courts sentence hundreds of civilians in sham, torture-tainted trials*, 26 april 2021, geraadpleegd op 17 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

²¹⁸ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²¹⁹ International Commission of Jurists, *Accountability for Serious Crimes under International Law in Libya: An Assessment of the Criminal Justice System*, 2019, p. 68-69; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

Het verloop van een rechtszaak in de praktijk zelf verschilde per context (zie ook 3.1.2 en 3.1.4).

3.1.5 *Arrestaties, bewaring en detenties*

Hoewel in Libië in de wet het recht op een eerlijk rechtsproces bestaat, zou volgens de *International Commission of Jurists* (ICJ) de Constitutionele Verklaring van 2011 zowel inhoudelijk als procedureel tekortschieten en dit niet kunnen garanderen. De wetgeving voor arrestaties, bewaring en detentie werd niet altijd nageleefd en delen ervan waren strijdig met internationale wetten en standaarden.²²⁰ Bronnen meldden dat Libische autoriteiten in de verslagperiode mensen zonder aanklacht konden vasthouden mits er redelijk bewijs voor een misdrijf was, iemand een bedreiging vormde voor de publieke veiligheid of banden had met het voormalige Qadhafi-regime. In de praktijk bleven veel gedetineerden lange periodes in voorarrest door de minimale capaciteit van rechtbanken en gebrekkige rechtsgang in Libië. Wettelijk gezien was er een arrestatiebevel nodig om iemand te detineren en zou een gedetineerde binnen 48 uur na arrestatie voor een gerechtelijke autoriteit moeten verschijnen. Bij misdrijven tegen de staat bedroeg deze periode zeven dagen. Ook moesten gedetineerden in voorarrest na bepaalde tijd voor een gerechtelijke autoriteit verschijnen om een arrestatiebevel te vernieuwen. Een rechtbank kon het voorarrest vernieuwen voor een periode van 45 dagen; er golden geen limieten voor hoe vaak het voorarrest vernieuwd kon worden. Deze regels werkten volgens *Lawyers For Justice in Libya* (LFJL) verdwijningen, marteling en mishandeling in de hand door de ruimte voor langdurige detentie.²²¹

Aantal gevangenen in Libië

UNSMIL gaf begin 2021 aan dat naar schatting zestig tot zeventig procent van de gedetineerden in voorarrest verbleef. Meer dan 8850 mensen verbleven in onrechtmatige detentie, verspreid over de 28 officiële gevangenissen in Libië. Er waren naar schatting 480 gedetineerden vrouw, 63 minderjarig en 184 van niet-Libische nationaliteit. Naar schatting verbleven er nog 10.000 andere personen in detentiecentra van milities en gewapende groepen.²²² De in maart 2021 aangetreden minister van Justitie heeft het tot haar prioriteit gemaakt om deze aantallen snel te verminderen.²²³

Algemene omstandigheden in gevangenissen

Volgens het USDoS werd het (formele) gevangenisstelsel door het ministerie van Justitie vanuit Tripoli beheerd. Vanuit Al Bayda zou een parallelle overheidsinstantie de gevangenissen in het oosten beheren.²²⁴ In de praktijk zou centralisatie van het gevangenisstelsel nog niet aan de orde zijn.²²⁵ Marteling kwam zowel in officiële gevangenissen als in andere detentiecentra voor en zou het ergst zijn in de beginperiode van iemands detentie. Behandeling van gevangenen omvatte

²²⁰ International Commission of Jurists, *Accountability for Serious Crimes under International Law in Libya: An Assessment of the Criminal Justice System*, 2019, p. 60-64, 69-72.

²²¹ USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 10-11; International Commission of Jurists, *Accountability for Serious Crimes under International Law in Libya: An Assessment of the Criminal Justice System*, 2019, p. 63-64; Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced Disappearances*, september 2020, p. 11-12.

²²² UNSMIL, *Special Envoy for Libya Jan Kubis briefing to the UN Security Council*, 24 maart 2021, geraadpleegd op 11 mei 2021.

²²³ The Libya Observer, *Ministry of Justice to release prisoners of unlawful detention*, 17 maart 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021; The Libya Observer, *Justice Minister vows to end illegal imprisonment*, 3 maart 2021, geraadpleegd op 14 juli 2021.

²²⁴ USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 6-7; Vertrouwelijke bron, 26 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 26 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

²²⁵ Vertrouwelijke bron 11 september 2021.

mishandeling, elektrische schokken, het toebrengen van brandwonden en verkrachting. Vaak zou marteling gebruikt worden om gevangenen of familieleden van gevangenen af te persen (zie ook 3.1.7). Het USDoS gaf aan dat de behandeling van gevangenen verschilde per locatie, maar dat het verder niet bekend was hoe gevangenen van elkaar verschilden. In de verslagperiode werd het onafhankelijke organisaties moeilijk gemaakt om gevangenen en detentiecentra te monitoren, met name in het oosten van het land. De GNA liet internationale organisaties, zoals het *International Red Cross* (IRC), toe om gevangenen te monitoren, maar met beperkte bewegingsvrijheid. Veel gevangenen en detentiefaciliteiten vielen buiten de controle van de autoriteiten.²²⁶ De Mitiga-gevangenis, waar meldingen waren van seksueel geweld, viel onder de SDF.²²⁷ Het *Defender Center for Human Rights* (CHRDA) meldde dat het de mishandeling door gewapende groepen in gevangenen in het oosten, westen en zuiden van het land monitort, maar geen namen van slachtoffers kon noemen omdat gedetineerden en hun familieleden bang waren voor mogelijke represailles.²²⁸ Zie voor het *Directorate for Combatting Illegal Immigration* (DCIM), voor detentiecentra en monitoring, ook 4.2. UNSMIL gaf aan dat er gevallen waren van onrechtmatige detentie in zowel officiële en informele detentiecentra in Tripoli. In het oosten zouden individuen, waaronder minderjarigen, onrechtmatig worden vastgehouden in met name militaire detentiecentra zoals Tariq Ibn Ziyad, Kuwayfiyah en Gernada.²²⁹

Bronnen meldden dat gevangenen en detentiefaciliteiten vaak overvol waren, in slechte hygiënische staat verkeerden en niet over een centrale registratie beschikten. Ook was er een tekort aan (drinkbaar) water, elektriciteit, ventilatie, adequaat voedsel, schoonmaakmiddelen en medische zorg. Gedetineerden waren voor hun medicijnen afhankelijk van familieleden. De meeste gevangenen hadden geen ambulances tot hun beschikking en gedetineerden werden met privévoertuigen naar publieke ziekenhuizen gebracht. Het uitbreken van ziektes zoals tuberculose, schurft, hiv en aids kwam geregeld voor.²³⁰ Na het uitbreken van het coronavirus zouden de Libische autoriteiten in zowel het westen als het oosten geen informatie over de gezondheidssituatie van gevangenen en detentiecentra hebben gedeeld aan organisaties in het maatschappelijk middenveld.²³¹

Libyan Crimes Watch rapporteerde dat de gedetineerde Mohamed Ibrahim al-Mushaiti in oktober 2020 in de gevangenis Al Kuwaiiyeh stierf omdat hij geen gebruik mocht maken van medische zorg.²³² Het *Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies* (CIHRS) meldde dat in november 2020 een andere gevangene, Hami Abdel-Baset al-Fakhry, in dezelfde gevangenis stierf als gevolg van een chronische ziekte omdat hij geen medische hulp had gekregen.²³³ Het is niet bekend waarom deze personen gedetineerd waren.

²²⁶ Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced Disappearances*, september 2020, p. 11-12; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 6-7, 9.

²²⁷ OHCHR en UNSMIL, *Situation of human rights in Libya, and the effectiveness of technical assistance and capacity-building measures received by the Government of Libya*, 23 januari 2020, p. 7.

²²⁸ Defender Center for Human Rights, *Human rights in Libya: The second quarterly report of CHRDA- January 2021*, 8 februari 2021, geraadpleegd op 12 mei 2021.

²²⁹ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 8.

²³⁰ Defender Center for Human Rights, *First Quarterly Report on the Human Rights Situation in Libya (July-September 2020)*, 30 oktober 2020, geraadpleegd op 17 mei 2021; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 8.

²³¹ Defender Center for Human Rights, *Human rights in Libya: The second quarterly report of CHRDA- January 2021*, 8 februari 2021, geraadpleegd op 12 mei 2021.

²³² Libyan Crimes Watch, *Report: Human rights violations in Libya during October*, november 2020, geraadpleegd op 17 mei 2021.

²³³ The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (November - December 2020)*, 24 november 2020, p. 6.

Vrouwelijke gevangenen

Er waren aparte detentieruimtes voor vrouwen in enkele gevangenissen, maar deze werden in bijna alle gevallen beheerd door mannelijke bewakers. Vrouwen in detentie liepen risico op het verrichten van gedwongen sekswerk, op het ondergaan van seksueel geweld en op dwangarbeid.²³⁴ Volgens UNSMIL gebeurde dit onder andere in gevangenissen in Benghazi, waaronder de Kuwayfiyah gevangenis.²³⁵

Vrijlating

Aan het begin van de coronacrisis zouden op basis van een uitspraak van de *Supreme Judicial Council* 350 gedetineerden in het oosten en 1300 gedetineerden in het westen van het land zijn vrijgelaten uit gevangenissen die onder het ministerie van Justitie vielen om de verspreiding van het coronavirus in te perken.²³⁶ Eind december 2020 werden, als gevolg van VN-bemiddeling, gevangenen uitgewisseld tussen de GNA en het LNA in de stad Shwairif. Het is niet duidelijk om hoeveel gevangenen het ging.²³⁷ Eind maart 2021 werden 120 gedetineerde LNA-strijders van de *107th Brigade* vrijgelaten in Zawiya.²³⁸ In april 2021 liet het LNA weten acht vrouwen die vier jaar in Derna gevangen hadden gezeten, te hebben vrijgelaten. Het was niet duidelijk waarom deze vrouwen in detentie zaten.²³⁹ In mei 2021 werden 87 gevangenen die tijdens het 2019 offensief tegen Tripoli waren gearresteerd, vrijgelaten binnen het verzoeningsproces tussen het westen en het oosten van het land. Daarnaast werden in de stad Shwairif, onder leiding van de *5+5 Joint Military Commission*, 35 gevangenen uitgewisseld tussen gewapende groepen.²⁴⁰ Zie ook 3.3.8.

3.1.6 Doodstraf

Zoals beschreven in het voorgaande ambtsbericht is de doodstraf verankerd in meer dan dertig artikelen van het Libische Wetboek van Strafrecht. De doodstraf kan volgens de wet worden opgelegd voor vergrijpen zoals moord, hoogverraad en spionage. Het militaire Wetboek van Strafrecht kent eveneens bepalingen voor het opleggen van de doodstraf. Hierbij gaat het om vergrijpen zoals het helpen van de vijanden van de staat, het ondermijnen van de staatsdefensie of de territoriale integriteit van Libië en het opnemen van de wapens tegen de staat Libië. In de periode na de val van Qadhafi werden daarnaast enkele nieuwe wetten uitgevaardigd over het opleggen van de doodstraf voor handelingen die volgens de sharia verboden zijn, zoals overspel. Deze wetgeving werd met name ingevoerd door de islamitisch georiënteerde overgangsregering, het GNC, die van 2012 tot en met 2016 regeerde. Vanaf 2014 werd de GNC officieel niet meer erkend als de Libische regering.²⁴¹

²³⁴ USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 8; Center for Human Rights, *Marginalised groups in Libya*, 2020, p. 57-59.

²³⁵ UNSMIL, *Report from the Secretary-General*, 25 september 2021, p. 9.

²³⁶ Defender Center for Human Rights, *First Quarterly Report on the Human Rights Situation in Libya (July-September 2020)*, 30 oktober 2020, geraadpleegd op 17 mei 2021; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 8.

²³⁷ AP News, UN: *Libya's rivals swap prisoners, part of cease-fire deal*, 26 december 2020, geraadpleegd op 8 juli 2021.

²³⁸ The Libya Observer, *120 prisoners from Haftar's forces released in Libya's Al-Zawiya*, 31 maart 2021, geraadpleegd op 8 juli 2021; Reuters, *Libya forces frees prisoners in reconciliation gesture*, 31 maart 2021, geraadpleegd op 8 juli 2021.

²³⁹ BBC Monitoring, *LNA reportedly releases female detainees*, 2 april 2021, geraadpleegd op 5 april 2021.

²⁴⁰ BBC Monitoring, *Libya's rival armed forces exchange prisoners*, 12 mei 2021, geraadpleegd op 13 mei 2021; BBC Monitoring, *Scores more prisoners released in reconciliation effort*, 13 mei 2021, geraadpleegd op 14 mei 2021.

²⁴¹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 48; Vertrouwelijke bron, 12 juli; Vertrouwelijke bron 11 september 2021.

In december 2018 tekende Libië voor het eerst een VN-resolutie inzake een wereldwijd moratorium op de doodstraf.²⁴² Sinds 2010 zijn er in Libië geen doodstraffen meer uitgevoerd, hoewel ze nog wel werden opgelegd. Volgens Amnesty International voerden de officiële autoriteiten in de verslagperiode geen executies uit. Amnesty noteerde in het jaar 2020 wel ten minste zeventien gevallen waarin de doodstraf werd opgelegd, tegenover nul gevallen in 2019.²⁴³ Volgens de organisatie zouden in mei 2020 twee militaire rechtbanken in LNA-gebied, Benghazi en Al Bayda, de doodstraf hebben opgelegd aan burgers zonder eerlijk proces. De veroordeelden zouden het bewijsmateriaal niet hebben mogen bekijken en zich niet adequaat juridisch hebben mogen laten vertegenwoordigen.²⁴⁴ *Human Rights Watch* (HRW) en Amnesty geven aan dat de doodstraf door zowel militaire en civiele rechtbanken werd opgelegd. Amnesty noemde het rechtsproces van de militaire rechtbanken voor civiele burgers onrechtvaardig. Tussen 2018 en 2021 legden militaire rechtbanken in het oosten van het land de doodstraf op aan 22 personen. Deze rechtbanken staan de facto onder controle van het LNA en aan het LNA gelieerde gewapende groepen.²⁴⁵ Een bron geeft aan dat voor de doodstraf individuele gratie mogelijk is via de Libische *Supreme Council for the Judiciary*. Het is niet bekend of er tijdens de verslagperiode gratie is verleend. Amnesty International heeft geen gevallen van gratie genoteerd in Libië in 2020.²⁴⁶

3.1.7 Mishandeling en foltering

Mishandeling en foltering door politie, milities en gewapende groepen was wijdverspreid. Daders uit milities die onder de GNA en het LNA vielen, (aan hen gelieerde) gewapende groepen en overheidsfunctionarissen met connecties met deze groepen die verantwoordelijk waren voor mensenrechtenschendingen en wetovertredingen, konden straffeloos hun gang gaan. Dit kwam door de gebrekkige rechtsgang in Libië als gevolg van de instabiele veiligheidssituatie enerzijds en door angst voor represailles van personen die tot de feitelijke machthebbers behoorden in een bepaald gebied anderzijds (zie ook 3.1.4).²⁴⁷ Amnesty schrijft in zijn jaarrapport van 2020 dat zelfs daders die publiekelijk bekend zijn, ongestraft blijven. Zo werd in januari, mei en september 2020 op sociale media videomateriaal gedeeld van marteling en seksueel misbruik van mannen en vrouwen door GNA-milities en LNA-gelieerde gewapende groepen. In juli 2020 werd Tarek Abdelhafiz doodgemarteld door de *128th Brigade*, een groep die gelieerd is aan het LNA. Het is niet duidelijk waarom hij was gearresteerd. Zijn broer Ahmed was eerder al ontvoerd, in september 2019; over zijn situatie is niets bekend. Ook zouden in augustus 2020 leden van de Al Nawasi-militie en andere groepen die banden hebben met het LNA, zich schuldig hebben gemaakt aan mishandeling van mensen tijdens protesten in Tripoli en Al Marj. In september 2020 werd via livestream op Facebook een video geplaatst van een man die, opgehangen aan zijn armen, met een metalen pijp werd geslagen. De video werd door de commandant van de *80th Border Guard Brigade*, een gewapende groep in Zintan, gedeeld en later van Facebook gehaald. In oktober

²⁴² Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 48; Vertrouwelijke bron, 12 juli en 11 september 2021.

²⁴³ Amnesty International, *Death Sentences and Executions 2020*, 2021, p. 36-37; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²⁴⁴ Amnesty International, *Libya 2020*, 2021, geraadpleegd op 17 mei 2021.

²⁴⁵ Human Rights Watch, *Libya: Events of 2020*, 2021, geraadpleegd op 17 mei 2021;

Amnesty International, *Libya: Military courts sentence hundreds of civilians in sham, torture-tainted trials*, 26 april 2021, geraadpleegd op 17 mei 2021.

²⁴⁶ Amnesty International, *Death Sentences and Executions 2020*, 2021, p. 14; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²⁴⁷ The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 11, 15-16; Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 16; Amnesty International, *Libya 2020*, 2021, geraadpleegd op 10 mei 2021; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 7, 13; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

2020 werd Bassem el-Meleyt ontvoerd en doodgemarteld door de *Tarhuna Security Directorate*, een militie gelieerd aan de GNA. Zijn arrestatie zou een vergeldingsactie zijn, omdat zijn broer lid zou zijn van de gewapende groep Al Kaniyat, die banden heeft met het LNA, de oppositie van de GNA in het conflict dat in april 2019 uitbrak²⁴⁸

Voor vervolging in verband met verkrachting bestaan geen duidelijke regels in de Libische wetgeving. Omdat beide partijen in dit geval vervolgd kunnen worden op basis van wetgeving die seks buiten het huwelijk bestraft, wordt hiervan weinig aangifte gedaan. Ook kan de verdachte vrijgesproken worden van een straf wanneer hij voor ten minste drie jaar in het huwelijk treedt met het slachtoffer (zie ook 3.3.1).²⁴⁹ De regels maken geen onderscheid tussen seksueel geweld dat door veiligheidsdiensten en milities wordt gepleegd en dat van anderen. Er zijn geen gevallen van strafrechtelijke vervolging van verkrachting door autoriteiten, milities of andere gewapende groepen gevonden.

3.1.8 *Verdwijningen en ontvoeringen*

Net als in de voorgaande verslagperiode waren verdwijningen en ontvoeringen wijdverspreid in heel Libië. Verdwijningen en ontvoeringen zouden door milities en gewapende groepen gebruikt worden om critici het zwijgen op te leggen en angst onder de bevolking te creëren.²⁵⁰

Schaal waarop verdwijningen voorkomen

De schaal waarop verdwijningen voorkomen, is niet met zekerheid vast te stellen. In 2017 gaf HRW aan dat bij het ministerie van Binnenlandse Zaken alleen al in Tripoli in de maanden maart en april 257 gevallen van verdwijning bekend waren. *Libya Platform* en het CIHRS noteerden acht gevallen van ontvoering in de periode juni tot en met oktober 2020. LFJL stelt dat het om duizenden zaken gaat sinds het conflict in 2011. Sommige verdwenen personen worden teruggevonden in gevangnissen of detentiecentra, van anderen worden de lichamen ergens achtergelaten en al dan niet gevonden, nog weer anderen worden nooit gevonden. Ook waren familieleden bang om gevallen te melden bij de autoriteiten uit angst voor represailles van milities.²⁵¹ Een activist die zelf ook eerder werd ontvoerd door een militie gelieerd aan de GNA schat dat één op de vijf huishoudens in Libië te maken heeft gehad met een verdwenen familielid. Tijdens dit interview maakte hij niet nader inzichtelijk hoe hij tot dit getal kwam.²⁵² De *International Commission on Missing Persons (ICMP)*

²⁴⁸ Amnesty International, *Libya: UN Rights Council members must address widespread torture during periodic review*, 10 november 2020, geraadpleegd op 20 mei 2021.

²⁴⁹ Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020, p. 2; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

²⁵⁰ The Libya Platform en CIHRS, *Libya: Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020, geraadpleegd op 21 mei 2021; Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020, p. 1; Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 9; The Libya Platform en CIHRS, *Libya: Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020, geraadpleegd op 21 mei 2021; Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020, p. 1; Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 9.

²⁵¹ Human Rights Watch, *Libya: Enforced Disappearance of Tripoli Activist*, 17 mei 2021, geraadpleegd op 20 mei 2021; The Libya Platform en CIHRS, *Libya: Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020, geraadpleegd op 21 mei 2021; Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020, p. 1; Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 9.

²⁵² Libya Matters Podcast, *Surviving Enforced Disappearance with Jabir Zain*, 23 september 2020, geraadpleegd op 10 februari 2021.

geeft aan dat schattingen tussen de tien- en twintigduizend verdwijningen liggen sinds het conflict in 2011.²⁵³

Daders van verdwijningen

Groeperingen die zich schuldig maken aan deze misdrijven, zijn zowel de Libische autoriteiten in het oosten en in het westen als aan hen gelieerde milities als ook andere gewapende groepen. LFJL noemt daders onder milities die onder het LNA vallen, zoals de *Benghazi General Intelligence*, de *Benghazi Revolutionaries Shura Council* en het *Department for Combatting Terrorism in Benghazi*, en milities die onder de GNA vallen, zoals de SDF (RADAA), de *Abu Salim Central Security*, het *Criminal Investigation Department* in Abu Salim, het *Department for Combatting Organised Crime-Central Branch Misrata*, de *Presidential Security (alamn al-ri'asi)* in Tripoli, de *Support Force 17* in Tripoli, de *Second Support Brigade* in Tripoli, het *Security Committee of Misrata* en de *Tripoli Revolutionaries Brigade*.²⁵⁴ Het USDoS meldde dat na de ontdekking van de massagraven in Tarhuna in juni 2020 er ook gevallen van verdwijning bekend werden. Beide misdrijven werden gepleegd door de Kaniyat-militie. HRW meldde ten minste 166 gevallen van ontvoering en verdwijning uit Tarhuna in de afgelopen jaren.²⁵⁵ Inwoners spraken van 338 gevallen van verdwijning.²⁵⁶

Volgens LFJL zouden de genoemde groepen personen ontvoerd hebben op straat, in cafés, bij controleposten, thuis en op het werk. Meestal werden mensen in de nacht of vroege ochtend ontvoerd door gewapende mannen. Slachtoffers van verdwijning werden meegenomen naar officiële en onofficiële gevangenissen en detentiecentra en hadden geen toegang tot een rechtsproces, advocaat of familiebezoek. Vaak werd hun verblijfplaats verborgen gehouden voor de buitenwereld en liepen ze risico op marteling en buitengerechtelijke executie of moord.²⁵⁷ LFJL geeft aan dat de officiële gevangenissen onder andere vallen onder het beheer van de *Judicial Police* van het ministerie van Justitie, het ministerie van Binnenlandse Zaken, waaronder de Abu Salim-gevangenis, het ministerie van Defensie, waaronder de Sikrit-gevangenis in Misrata, en de inlichtingendiensten. Deze faciliteiten vallen officieel onder het beheer van nationale autoriteiten, maar staan deels of volledig onder controle van milities. Ook werden personen vastgehouden in onofficiële detentielocaties van milities en gewapende groepen.²⁵⁸

Slachtoffers van verdwijningen

Daders van verdwijningen richten zich op personen van wie wordt vermoed dat ze kritische (politieke) meningen hebben over de autoriteiten of gelieerde milities, zoals politici, activisten, rechters en journalisten. Ook vrouwen, mensenrechtenadvocaten, personen met een bepaalde familie- of stamachtergrond, personen met een donkere huidskleur of personen van wie vermoed wordt dat zij uit het zuiden van Libië komen, lopen risico op ontvoering en verdwijning. Ook komen verdwijningen en ontvoeringen voor onder de migrantenpopulatie in Libië, onder andere voor losgeld

²⁵³ International Commission on Missing Persons, *Assessment of the scope of the missing persons problem in Libya, including an overview of Libya's institutional, legal and technical capacities to find missing persons*, april 2021, p. 7.

²⁵⁴ Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 6.

²⁵⁵ Human Rights Watch, *Libya: Militia Terrorized Town, Leaving mass graves*, 7 januari 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 5-6.

²⁵⁶ EURO-Med Monitor, *New mass graves in Libya's Tarhuna demand accountability*, 10 januari 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021.

²⁵⁷ Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020, p. 1; Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 5.

²⁵⁸ Human Rights Watch, *Libya, Militia terrorized town, leaving mass graves*, 1 januari 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 5.

(zie ook 4.2).²⁵⁹ Het is vrijwel onmogelijk om tegen de dreiging hiervan bescherming te zoeken gezien in de gebrekkige rechtstaat van Libië.²⁶⁰ Daders van deze misdrijven blijven ongestraft en veel mensen worden nooit teruggevonden, ook hooggeplaatste politici niet. Zo meldde UNSMIL in juli 2020 dat de situatie van de verdwenen parlementariër Siham Sergewa nog steeds onbekend was. Zij werd in 2019 uit haar huis in Benghazi ontvoerd nadat zij zich kritisch had uitgelaten over de aanval op Tripoli door het LNA. Ook de politiek activist Abdel Moez Banoun is sinds 2014 vermist.²⁶¹ In juni 2021 werd bekend dat een Jordaanse vrouw was ontvoerd en mishandeld door vier mannen uit een militie in Benghazi. De zaak werd bekend nadat een video op sociale media was gedeeld waarin te zien was dat het haar van de ontvoerde vrouw werd afgeschoren. Een van de daders werd door de veiligheidsdienst in het oosten van het land ondervraagd, maar later vrijgelaten.²⁶² In juni werden Ridha al-Fretis, stafchef van *de First Deputy Prime Minister*, en zijn collega door onbekende daders ontvoerd op overheidsterrein in Tripoli. Zij werden op 17 augustus vrijgelaten.²⁶³ Op 3 juni 2021 verdween Mansour Aati al-Maghribi, het hoofd van de Libische Rode Halve Maan (afdeling Ajdabiya), en op 8 juli 2021 verdween Abdullah Hamouda, een senior medewerker van de *General Electricity Company of Libya* (GECOL). Het was bekend was dat Aati al-Maghribi journalist en mensenrechtenactivist was en kritiek had op het LNA. Deze verdwijningen zorgden voor ophef in de Libische media.²⁶⁴ Op 26 september 2021 werd activist Imad al-Harathi, hoofd van de *National Youth League*, ontvoerd in Tripoli nadat hij opriep tot protesten om de verkiezingen in december door te laten gaan.²⁶⁵ Het is niet bekend wie de daders zijn.

3.1.9 Buitengerechtelijke executies en moorden

Buitengerechtelijke executies en moorden kwamen ook in de verslagperiode veelvuldig voor. Door de gebrekkige rechtsgang en de daarmee gepaard gaande straffeloosheid konden milities en brigades executies uitvoeren zonder enig officieel gerechtelijk proces. Het is moeilijk vast te stellen op welke schaal deze misdaden voorkwamen. LFJL stelt dat honderden gevallen van ontvoering en verdwijning zijn geëindigd in buitengerechtelijke executies en moord, onder andere als gevolg van marteling in de periode tussen oktober 2011 en september 2020. Als daders worden dezelfde groeperingen genoemd als hiervoor beschreven onder verdwijningen. Het USDoS noteert dat de SDF en de *Nawasi Brigade* zich schuldig maakten aan buitenrechtelijke executies.²⁶⁶ Verschillende bronnen geven aan dat in de periode juni tot en met december 2020 tientallen individuele executies en moorden

²⁵⁹ The Libya Platform en CIHRS, *Libya: Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020, geraadpleegd op 21 mei 2021; Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 6; USDoS, *Libya 2020, 2021*, p. 15.

²⁶⁰ Libië maakt geen deel uit van de *International Convention for the Protection of all Persons from Enforced Disappearance* (ICPPED), maar heeft wel het *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR) ondertekend. Hierdoor is Libië verplicht om voorarrest en detentie via een eerlijk proces te laten verlopen. Dit zou ook de rechten van personen die slachtoffer zijn van gedwongen verdwijning betreffen. Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 5; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

²⁶¹ UNSMIL, *One year since the enforced disappearance of Siham Sergewa*, 17 juli 2020, geraadpleegd op 21 mei 2021; Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 7, 10.

²⁶² BBC Monitoring, *Libyan activist reports details of Jordanian woman said raped, tortured*, 10 juni 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021; The New Arab, *Horrific Facebook video shows militiamen rape, torture Jordanian woman in Libya's Benghazi*, 11 juni 2021, geraadpleegd op 14 juni 2021.

²⁶³ UNSMIL, *Report from the Secretary-General*, 25 september 2021, p. 8.

²⁶⁴ BBC Monitoring, *Abduction fears after GECOL loses contact with employee*, 12 juli 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021.

²⁶⁵ BBC Monitoring, *UN urges release of activist*, 30 september 2021, geraadpleegd op 1 oktober 2021.

²⁶⁶ Lawyers for Justice in Libya, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020, p. 5-6; USDoS, *Libya 2020, 2021*, p. 7.

plaatsvonden en noemen locaties waar meerdere dode lichamen of massagraven werden gevonden. Deze misdaden werden gepleegd door verschillende milities en gewapende groepen (zie ook 1.2 en 3.1.10).²⁶⁷

3.1.10 *Bloedvetes en eengerelateerd geweld*

Kwesties die te maken hebben met bloedvetes en eengerelateerd geweld worden in Libië doorgaans als privé- of intercommunale aangelegenheden beschouwd en ze blijven hierdoor veelal buiten de publiciteit en berichtgeving.²⁶⁸ Volgens bronnen komen deze zaken niet veel voor in Libië in vergelijking met andere landen in de regio. Zou het voorkomen, dan zou het binnen de privésfeer afgehandeld worden, omdat bloedvetes en eengerelateerd geweld sociaal niet geaccepteerd zijn.²⁶⁹ USAID berichtte over de verdwijning van enkele vrouwen in Tripoli als gevolg van een conflict tussen de families van de leiders van een aan het LNA gelieerde gewapende groep en de families van de vrouwen. Een mannelijk lid van de families van de vrouwen bedreigde hierna op sociale media vrouwen uit Tarhuna; die vergeldingsactie had een eermotief.²⁷⁰ Cordaid geeft aan dat door de wijdverspreide circulatie van vuurwapens er meer kans was op dodelijke gevolgen bij een conflict of vete.²⁷¹

Volgens een bron kunnen er op elk moment weer verschijnselen opspelen van bloedvetes tussen stammen, zeker op basis van banden met Qadhafi-loyalisten. In de periode direct na de gewapende opstand van 2011 werden alleen hooggeplaatste geweldplegers vervolgd door de autoriteiten en milities. Leden van stammen die Qadhafi hebben gesteund tijdens de gewapende opstand van 2011 lopen nog steeds het risico op geweld en detentie door milities en gewapende groepen (zie ook 3.3.8).²⁷² Conflicten tussen stammen hebben doorgaans historische achtergronden en zijn niet alleen terug te voeren op de gewapende opstand.²⁷³ Zo had het geweld in Tarhuna door de Kaniyat-militie ook te maken met een decennialange vete tussen de familie Kani (leiders van de Kaniyat-militie) en andere, Qadhafi-gezinde familieleden van de Kani familie. Tijdens de gewapende opstand van 2011 zagen zes Kani-broers kans om deze familieleden te vermoorden, waarop een vergeldingsactie werd uitgevoerd waarbij de jongste Kani-broer omkwam.²⁷⁴ De Kani-broers die nog leven, zouden zijn ondergedoken.²⁷⁵

De meeste bloed- en eengerelateerde conflicten vinden volgens een bron plaats in het westen van Libië.²⁷⁶ Het is niet bekend of dit gaat om een regioneel verschil of omdat er geen gevallen hiervan in de media worden opgenomen. Er zijn geen gehele groepen strafrechtelijk vervolgd op basis van bloedvetes. Casussen van vervolging

²⁶⁷ The Libya Platform en CIHRS, *Libya: Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020, geraadpleegd op 21 mei 2021; Libyan Crimes Watch, *Report: Human rights violations in Libya during October*, november 2020, geraadpleegd op 17 mei 2021; Defender Center for Human Rights, Libya Platform and Cairo IHRS, *Human rights Briefing – November – December 2020*, 8 maart 2021, geraadpleegd op 21 mei 2021.

²⁶⁸ Bloedvetes zijn (cycli van) gewelddadige vergeldingsacties die tussen twee of meer groepen ontstaan, bijvoorbeeld tussen families of stammen. Eengerelateerd geweld is een overkoepelende term voor vormen van intimidatie, dwang, psychisch en fysiek geweld gepleegd vanuit een eermotief. Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 54-55. Deze situatie is voor zover kon worden nagegaan niet gewijzigd.

²⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²⁷⁰ USAID, *Libya Gender Analysis*, juni 2020, p. 25-26.

²⁷¹ Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 17-18.

²⁷² Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

²⁷³ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²⁷⁴ BBC, *How six brothers – and their lions – terrorized a Libyan town*, 7 januari 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021.

²⁷⁵ France 24, *Shadow of murderous brothers hangs over Libyan town*, 2 april 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021.

²⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

van individuele personen zijn niet bekend. Wel zijn er in de afgelopen jaren informele verzoeningsovereenkomsten gemaakt, waarbij ook de Libische autoriteiten en UNSMIL betrokken zijn geweest.²⁷⁷

Wetgeving en rechtsvervolging

De feitelijke (plaatselijke) overheden in Libië bemoeiden zich in de verslagperiode niet of nauwelijks met eengerelateerd geweld en bloedvetes, tenzij er sprake was van wetsovertredingen uit bijvoorbeeld het Wetboek van Strafrecht.²⁷⁸

Bloed- en eerkwesties hebben geen specifieke wettelijke basis binnen het Libische strafrecht. De gevallen die voorkomen, worden op basis van het reguliere strafrecht vervolgd of binnen informele (familie)netwerken afgehandeld, dit laatste kan op basis van islamitisch recht. Hierbij kan gedacht worden aan geldsommen als compensatie voor het vergriep. Bij geweld binnen het huwelijk of verkrachting buiten het huwelijk zijn er bepaalde verzachtende omstandigheden voor de dader (zie ook 3.3.1).²⁷⁹ Daarbij komt dat er bij seksueel en eengerelateerd geweld met vrouwelijke slachtoffers grote angst bestaat voor represailles van de politie of andere wetshandhavers. Wanneer eengerelateerde motieven een rol spelen bij seksueel geweld, lopen vrouwen en mannen bij aangifte bij de (feitelijke) machthebbers groot risico te worden veroordeeld voor buitenechtelijke seksuele relaties. In veel gevallen worden de betrokkenen door de feitelijke autoriteiten gedwongen een huwelijk met elkaar aan te gaan, om zo tot reconciliatie te komen. Iemand die een buitenechtelijke relatie heeft, kan op basis van het Wetboek van Strafrecht vervolgd worden (zie ook 3.3.1). Kinderen uit een buitenechtelijke relatie behouden een aparte civiele status als buitenechtelijk kind (*ibn haram*) in Libië. Hoewel buitenechtelijke kinderen tegenwoordig een eigen familienaam mogen kiezen, die normaal bestaat uit drie namen uit de mannelijke familielijn, geeft een bron aan dat zij problemen kunnen ervaren met het registreren van hun naam bij het verkrijgen van identificatiedocumenten.²⁸⁰ Bij eengerelateerd geweld bestaan er geen beschermingsmogelijkheden vanuit de autoriteiten. Er zou dan via informele familie- of stamkanalen naar bescherming worden gezocht waar mogelijk (zie ook 3.3.1).²⁸¹

3.2 Naleving en schending

3.2.1 *Vrijheid van meningsuiting*

Online censuur

In het *Freedom in the world*-rapport van 2021 stelde *Freedom House* dat Libië een score van negen uit honderd haalde en daarmee geen vrij land was. Activisten, politici, journalisten en burgers die zich kritisch opstelden tegenover machthebbers, werden in het hele land vervolgd, maar de repressie van vrije meningsuiting was groter in LNA-gebieden. *Freedom House* kwalificeerde het internetgebruik in Libië in 2020 als gedeeltelijk vrij; er werden minder websites geblokkeerd in de periode juni 2019 tot mei 2020 in vergelijking met de jaren daarvoor. Wel bleven vrouwen en lhbt'ers overal in de samenleving te maken hebben met (online) intimidatie na het delen van online materiaal; journalisten werden geïntimideerd door milities en

²⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²⁷⁸ Vertrouwelijke bron 13 september 2021.

²⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

²⁸⁰ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021; Vertrouwelijke bron, 13 september 2021.

²⁸¹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 54-55; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

gewapende groepen (zie ook 3.3.1, 3.3.2 en 3.3.5).²⁸² De *Libyan Organisation For Independent Media* noteerde dat tijdens de demonstraties in augustus 2020 de internet- en communicatiediensten in de stad Sirte waren geblokkeerd. Personen die in het bezit waren van apparatuur die satellietcommunicatie of internetnetwerken kon installeren, liepen het risico om gearresteerd te worden.²⁸³ Naast de repressie van journalistieke en digitale vrijheid werd ook op andere wijzen censuur toegepast.

Net als in de vorige verslagperiode controleerden overheidsinstanties en nagenoeg alle gewapende groepen het socialemediaverkeer op het internet op uitlatingen die kritisch tegenover hen waren (zie ook *Afluister- en controlepraktijken*) Milities controleerden Facebookaccounts en Twitterprofielen op inhoud, sociale achtergrond, contacten en connecties. Gewapende groepen in heel Libië lazten bij controleposten telefoons uit van burgers. Veel milities, behorende tot de GNA of het LNA, hielden databases bij met gegevens van gezochte personen op basis van hun (vermeende) oppositionele activiteiten of identiteit.²⁸⁴

Academische vrijheid en boeken

Freedom House meldde dat ook de academische vrijheid in Libië in het geding was. Universitaire docenten hadden bijvoorbeeld te maken met intimidatie door studenten die gelieerd waren aan milities.²⁸⁵ Eind december 2020 onderschepte het *General Department of Central Support* in Al Qubbah in het oosten van het land een container met boeken van de Egyptische schrijver Ahmed Tawfiq, omdat de boeken de duivel en magie zouden aanbidden.²⁸⁶

Wetgeving

Ook in deze verslagperiode waren er voor zover bekend geen specifieke wetten en regels van kracht die het plaatsen van informatie op een weblog of website strafbaar stelden. Wel stelde *Freedom House* dat een wet uit 2006 websites die onder het '.ly'-domein staan geregistreerd, verbiedt inhoud te plaatsen met woorden, uitdrukkingen of afkortingen die obscene, schandalig, onfatsoenlijk of in strijd zijn met de Libische wet of de islamitische moraal. De onderliggende bron stelt echter dat dit enkel de domeinnamen zelf betreft.²⁸⁷ Er is een aantal (soms oude) wettelijke bepalingen in werking die het plaatsen van specifieke informatie in de media in algemene zin strafbaar stelt. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om informatie die gekant is tegen de ideologie van de gewapende opstand van 2011. Een amendement (wet 5) uit 2014 van het Wetboek van Strafrecht stelt uitingen die de 'revolutie' compromitteren of die beledigend zijn ten opzichte van de uitvoerende, wetgevende of rechterlijke macht of de Libische vlag, strafbaar; de maximale gevangenisstraf is vijftien jaar.²⁸⁸ De *Publications Law* van 1972 stelt dat alle

²⁸² Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020, geraadpleegd op 21 april 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021: Libya*, 2021, geraadpleegd op 8 juni 2021; Lawyers For Justice in Libya, 'We will not be silenced': *Online Violence against Women in Libya*, maart 2021, p. 13.

²⁸³ De Libyan Organization For Independent Media, *CIHRS And The Libya Platform Libya: National Authorities And International Community Must Urgently Protect Demonstrators And Freedom Of Expression In Libya*, 1 september 2020, geraadpleegd op 21 april 2021.

²⁸⁴ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 52; Defender Center for Human Rights, *The second quarterly*, 2021, p. 5; USDoS, *Libya 2020, 2021*, p. 18; Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

²⁸⁵ Freedom House, *Freedom in the World 2020*, 2021.

²⁸⁶ De schrijver Ahmed Tawfiq schreef vooral horror- en sciencefiction-boeken. The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (November – December 2020)*, 24 november 2020, p. 11.

²⁸⁷ Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020, geraadpleegd op 21 april 2021; Libya CCTLD, *Libya top-level domain Registry: Regulations*, geraadpleegd op 21 april 2021.

²⁸⁸ Algemeen Ambtsbericht Libië, april 2019, p. 50; Wet nummer 5 uit 2014. Libyan Center for Freedom of Press, *Stakeholder Report to the United Nations Human Rights Council Universal Periodic Review- Libya: Freedom of Expression*, oktober 2014, p. 2.

publicaties door twee publieke uitgevers moeten worden beheerd en uitgegeven.²⁸⁹ Wet 15 uit 2012 verbiedt elke vorm van mediadiscussie over de verklaringen van de National Council of Islamic Jurisprudence (*dar al-ifta*).²⁹⁰

Artikel 178 uit het Wetboek van Strafrecht stelt het verspreiden van valse informatie of geruchten over de Libische staat door Libiërs die in het buitenland verkeren strafbaar; er staat levenslange gevangenisstraf op. Een bron gaf aan dat Libiërs die informatie op een website of weblog buiten Libië plaatsen of 'reposten', ook vervolgd kunnen worden op basis van artikel 188 van het Wetboek van Strafrecht. Dit artikel stelt het verspreiden van geheime (militaire) informatie binnen een onderzoek strafbaar; dit kan tot detentie of een boete leiden. Zo werd de fotojournalist en blogger al-Mukhtar (Ali Mubarak al-Halak) verdacht van laster en het delen van geheime staatsinformatie op Facebook en elf dagen vastgehouden. Een bron stelt dat al-Mukhtargearresteerd werd enkel voor het delen van een bericht van een ander op Facebook.²⁹¹

Strafrechtelijke vervolging in de praktijk

Deze en andere (oude) wetten en decreten konden door machthebbers lukraak worden aangewend om personen te arresteren en te detineren, bijvoorbeeld journalisten. In hoeverre deze wetgeving in de praktijk werd gebruikt door de feitelijke machthebbers is onduidelijk. Milities en andere machthebbers konden personen arresteren en vastzetten zonder enige aanklacht of vorm van wettelijke onderbouwing dankzij de afwezigheid van een fatsoenlijke rechtsgang in grote delen van het land.²⁹² Vervolging op basis van online inhoud is niet gedocumenteerd; wel waren er gevallen van onduidelijke vervolging.²⁹³ Een bron noemt een geval, bekend binnen zijn organisatie, waarin iemand op zijn Facebookpagina openlijk uitkwam voor zijn bekering tot het christendom. De SDF, die onder het ministerie van Binnenlandse Zaken vallen, monitorden zijn profiel en kwamen via een nepaccount in contact met deze persoon. Hij werd gearresteerd en voor een jaar gevangengezet.²⁹⁴ Het CIHRS meldt dat fotojournalist Salah Munbeih al-Zway werd gearresteerd op verdenking van terrorisme.²⁹⁵ Freedom House gaf aan dat in december 2019 Reda Fahil al-Bom (*Fhelboom*), journalist en oprichter van de *Libyan Organization for Independent Media* (LOFIM), een organisatie die zich richt tegen online geweld tegen journalisten, zonder duidelijke reden gearresteerd werd door agenten van het veiligheidsapparaat.²⁹⁶

²⁸⁹ Algemeen Ambtsbericht Libië, april 2019, p. 50; Wet nummer 76, aangepast door wet 120 in 1972 en wet 75 uit 1973. Libyan Center for Freedom of Press, *Stakeholder Report to the United Nations Human Rights Council Universal Periodic Review- Libya: Freedom of Expression*, oktober 2014, p. 3.

²⁹⁰ De *National Council of Islamic Jurisprudence* is een onafhankelijk islamitisch instituut dat juridische adviezen (fatwa's) uitbrengt over islamitische kwesties en daarnaast fungeert als een centrum voor islamitisch (sharia-)onderzoek. Het hoofd van de raad is de grootmoefiti van Libië, Sadiq al-Ghariani; Libyan Center for Freedom of Press, *Stakeholder Report to the United Nations Human Rights Council Universal Periodic Review- Libya: Freedom of Expression*, oktober 2014, p. 2-3.

²⁹¹ Geneva Center for Security Governance, *Libyan Penal Code* (niet-officiële vertaling), geraadpleegd op 30 april 2021; Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021; Defender Center for Human Rights, *Report: Libya's Universal Periodic Review Human Rights Situation in Libya*, 3 april 2021, geraadpleegd op 21 september 2021

²⁹² Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020, geraadpleegd op 21 april 2021; USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 18.

²⁹³ Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020, geraadpleegd op 21 april 2021.

²⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

²⁹⁵ Wet nummer 3 uit 2014 *Combatting Terrorism*. The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (November – December 2020)*, 24 november 2020, p. 10.

²⁹⁶ Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020, geraadpleegd op 21 april 2021.

Afluister- en controlepraktijken

Freedom House stelt dat alle telecommunicatieproviders in Libië onder de *Libyan Telecommunications and Information holding company* (LPTIC) vallen.²⁹⁷ Een bron beaamt dat er geen private telecom- en internetproviders zijn; de enige internetprovider (*Libya Telecom*) is een publiek bedrijf.²⁹⁸ De overheid en groepen die de feitelijke macht hebben, hebben via deze servers en andere afluisterapparatuur toegang tot het onderscheppen van communicatie en het bewaren van data van telefoon- en internetgebruik.²⁹⁹ Het plaatsen van internetfilters is niet bekend, behalve dat pornografische websites sinds 2013 worden geblokkeerd. Een bron geeft aan dat het ministerie van Binnenlandse Zaken en daarbij betrokkene veiligheidsdiensten gebruik maken van deze apparatuur om mensen online te monitoren en inhoud te blokkeren. Ook zouden de SDF toegang hebben tot en gebruik maken van apparatuur voor monitoring en spionage via buitenlandse bedrijven die deze technologie aanbieden.³⁰⁰

Een bron geeft aan dat Libiërs zich voor de aankoop van een simkaart moeten identificeren en hun nationaal identiteitsnummer nodig hebben. Om vervolging op basis van hun telefoonnummer te omzeilen, kopen Libiërs simkaarten over van buitenlanders in Libië.³⁰¹ Ook de inhoud van het mobiele telefoonverkeer (inclusief sms-berichten) kan gemonitord worden. Het inspecteren van telefoons bij controleposten omvat ook het uitlezen van sms-berichten, het controleren van de belgeschiedenis en het beluisteren van opgenomen berichten.³⁰² Volgens een bron worden mensen bij ondervragingen gevraagd om hun wachtwoorden te geven voor sociale media-accounts; ook wordt marteling gebruikt om hierachter te komen.³⁰³ Een bron geeft aan dat de laptops en telefoons van personen die uit- en inreizen, met name activisten, advocaten en journalisten, doorzocht kunnen worden en dat mensen ondervraagd worden om hun wachtwoorden op sociale media en andere berichten te openen.³⁰⁴

3.2.2 *Vrijheid van vereniging en vergadering*

In Libië bestaan er wetten voor vrijheid van vergadering (wet 65 uit 2012) en vereniging (artikel 19 uit de Constitutionele Verklaring van 2011). Deze stellen echter wel bepaalde eisen aan geplande protesten en aan de vraag wat voor soort organisaties opgericht mogen worden, beheerd door de *Civil Society Commission* (zie ook 3.3.7).³⁰⁵ Het maatschappelijke middenveld en mensenrechtenactivisten hebben te maken met bedreigingen, ontvoering en verdwijning. Afhankelijk van de onderwerpen of thema's van een organisatie is er toestemming van de autoriteiten nodig voor bijeenkomsten en reizen. In de praktijk betekende dit dat militieën en politie demonstranten of mensen die bijeenkwamen veelal onrechtmatig

²⁹⁷ Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020, geraadpleegd op 21 april 2021.

²⁹⁸ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

²⁹⁹ Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020, geraadpleegd op 21 april 2021; Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

³⁰⁰ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

³⁰¹ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

³⁰² Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

³⁰³ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

³⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

³⁰⁵ Zo stelt het USDoS dat de overheid ten minste 48 uur van tevoren op de hoogte gebracht moet worden van een demonstratie en deze tot 12 uur voor de demonstratie mag annuleren. USDoS, *Libya 2020*, 2021, p. 21; Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021; The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020; The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (November – December 2020)*, 24 november 2020, p. 9; Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020, p. 2.

arresteerden. De mogelijkheid om bijeen te komen verschilde per context. Buren oefenden sociale controle uit door bijeenkomsten die bepaalde controversiële onderwerpen behandelden of als niet-islamitisch werden beschouwd, te melden bij de autoriteiten of de feitelijke machthebbers in de stad of regio. Kleinere bijeenkomsten bleven meestal onder de radar van machthebbers. Ook zou het hebben van goede contacten met milities of stammen een rol kunnen spelen.³⁰⁶ Human Rights Watch (HRW) stelde dat organisaties in het maatschappelijke middenveld te maken hadden met verschillende restricties vanuit de Civil Society Commission. Organisaties meldden dat het aanvragen van autorisatie om activiteiten uit te voeren eindeloos duurde en dat zij onder financiële restricties moesten werken. Zo is fondsenwerving illegaal in Libië en moeten organisaties de commissie een week van tevoren inlichten wanneer zij fondsen op hun bankrekening ontvangen (zie ook 3.3.7).³⁰⁷

Het houden van gemengde bijeenkomsten met zowel mannen als vrouwen gaf in sommige gevallen aanleiding tot vervolging, maar kwam in de verslagperiode weinig voor. Eerder werden er in Tripoli gevallen genoteerd van milities die de toegang voor vrouwen in gemengde cafés tegenhielden, zelfs als er aparte vrouwenruimtes bestonden. Hierdoor verplaatsten vrouwen hun (werk)afspraken naar ruimtes waar alleen vrouwen toegang toe hadden.³⁰⁸ In november 2020 werd de *Tanarout Collective for Libyan Creativity* door de *General Authority of Religious Endowments (Awqaf) and Islamic Affairs (GAAIA)* in het oosten van het land beschuldigd van moreel verval vanwege gemengde bijeenkomsten en de inhoud van gebruikte boeken en films. Meerdere leden van de organisatie werden vervolgd op basis van artikel 500 en 501 van het Wetboek van Strafrecht. Daarin staat dat het publiekelijk tonen van onfatsoenlijke zaken en handelingen, evenals het gebruik van obscene taal, strafbaar is en met een geldboete bestraft wordt.³⁰⁹

Demonstraties

Demonstraties in zowel het westen als het oosten van het land verliepen in de verslagperiode niet vreedzaam, doordat milities geweld tegen vreedzame demonstranten gebruikten. In augustus en september 2020 werden meerdere journalisten, activisten, onderzoekers en demonstranten opgepakt, gedetineerd, strafrechtelijk vervolgd of gedood (zie ook 3.1.6, 3.1.8, 3.1.9, 3.3.4 en 3.3.5). In Benghazi en Tripoli werden in augustus 2020 pleinen afgesloten om demonstraties tegen te houden. Ook werden demonstratievergunningen in deze tijd niet uitgegeven en werd er een vierdaagse avondklok ingelast in Tripoli.³¹⁰ Amnesty meldde dat leden van de Nawasi Brigade en andere aan het LNA gelieerde gewapende groepen in augustus 2020 meerdere personen mishandelden tijdens de protesten in Tripoli en Al Marj.³¹¹

³⁰⁶ Chatham house, *How women are dealing with Libya's ever-present armed groups*, 15 juni 2020, geraadpleegd op 22 juni 2021; Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020, p. 2; Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³⁰⁷ Human Rights Watch, *Libya: Draconian Decree would restrict civic groups*, 4 juni 2021, geraadpleegd op 5 juni 2021.

³⁰⁸ Chatham house, *How women are dealing with Libya's ever-present armed groups*, 15 juni 2020, geraadpleegd op 22 juni 2021.

³⁰⁹ The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (November – December 2020)*, 24 november 2020, p. 9; Geneva Center for Security Governance, *Libyan Penal Code* (niet-officiële vertaling), geraadpleegd op 30 april 2021; Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

³¹⁰ The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020.

³¹¹ Amnesty International, *Report Libya 2020, 2021*, geraadpleegd op 14 juni 2021.

3.2.3 Vrijheid van godsdienst en levensovertuiging

De bevolking van Libië bestaat voor het overgrote deel uit soennitische moslims. De overige bevolking bestaat onder meer uit ibadi-moslims, ahmadi-moslims, hindoes, bahai en christenen. De christenengemeenschap in Libië bestaat voor het grootste gedeelte uit (arbeids)migranten; veelal zijn dit personen die bij hun aankomst in Libië reeds het christelijke geloof aanhingen, zoals Egyptische kopten. De gemeenschap van ibadi-moslims bestaat vrijwel uitsluitend uit Imazighen, een inheemse gemeenschap die zich voornamelijk ophoudt in Zuwara en het Nafoesagebergte.³¹²

Volgens de Constitutionele Verklaring uit 2011 hebben niet-moslims het recht op vrije geloofsuiting en is het verboden te discrimineren op basis van geloofsovertuiging.³¹³ Er bestaat echter geen expliciete regel die het recht geeft tot vrijheid van geloof, wat eerder wel was opgenomen in de Libische constitutie uit 1951.³¹⁴ Bekering tot de islam is mogelijk, maar andersom wordt bekering als een misdaad gezien.³¹⁵ Een bron geeft aan dat bekering voor moslimsvolgens artikel 20 uit 2016 (wijziging op het Wetboek van Strafrecht) strafbaar werd gesteld door het voormalige *General National Congress*.³¹⁶ Daarnaast zou afvalligheid volgens een bron worden gezien als een misdaad en bestraft worden volgens artikel 291 van het Wetboek van Strafrecht.³¹⁷ Dat stelt dat belediging van de islam bestraft kan worden met een celstraf tot twee jaar.³¹⁸ Het *European Centre for Law and Justice* (ECLJ) stelde dat de vage inhoud van deze wet gebruikt werd om activiteiten van andere religies aan te vallen en te beperken.³¹⁹ Volgens een bron zou een moslim die de islam publiekelijk beledigt of zich tot een ander geloof bekeert, ook geëxecuteerd kunnen worden volgens het islamitisch recht. Ook hekserij zou met executie worden bestraft. Deze straffen zijn niet opgenomen in de Libische wet, maar gewapende groepen en terroristische groepen, zoals IS, voerden in de verslagperiode wel executies uit. Overigens zouden de genoemde misdaden in geval van berouw vergeven kunnen worden.³²⁰

In de verslagperiode was, evenals in de vorige periode, sprake van invloed van het Madkhali-salafisme.³²¹ Madkhali-salafistische (gewapende) groepen oefenden met name in het oosten invloed uit, maar ook in andere delen van Libië, bijvoorbeeld binnen de gelederen van de Tripoli-milities, zoals de SDF. De Madkhali-salafisten in Cyrenaica kregen sinds de totale overname van deze regio door het LNA in de loop van 2018 de zeggenschap over de GAAIA, de centrale religieuze autoriteit in het oostelijke deel van het land. Deze instantie beheert alle religieuze aangelegenheden,

³¹² Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 53 en april 2019, p. 51;

³¹³ Algemeen Ambtsbericht Libië, april 2019, p. 51; European Centre for Law and Justice, *Religious Freedom in Libya*, 2020, p. 1; Humanist International, *The Freedom of Thought Report: Libya*, 24 augustus 2020, geraadpleegd op 26 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³¹⁴ International Commission of Jurists, *The Draft Libyan Constitution: Procedural Deficiencies, Substantive Flaws*, 2015, p. 56

³¹⁵ USDoS, *Libya 2020 International Religious Freedom Report*, 2021, p. 1.

³¹⁶ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³¹⁷ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³¹⁸ European Centre for Law and Justice, *Religious Freedom in Libya*, 2020, p. 1; Geneva Center for Security Governance, *Libyan Penal Code* (niet-officiële vertaling), geraadpleegd op 30 april 2021.

³¹⁹ Het ECLJ is een internationale ngo die zich inzet voor de promotie en bescherming van mensenrechten en die advies geeft aan de VN en de Economische en Sociale Raad van de VN. European Centre for Law and Justice, *Religious Freedom in Libya*, 2020, p. 1-2.

³²⁰ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³²¹ Madkhali betuigde in 2018 openlijk steun aan de gewapende Madkhali-groepen in oostelijk Libië en vaardigde een religieus decreet (fatwa) uit waarin hij zich achter de campagne van Khalifa Haftar schaarde. Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 54; Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021; Oxford Analytica, *Madkhali-Salafi influence in Libya may spread further*, 15 juli 2021, geraadpleegd op 15 juli 2021.

stuurt de moskeeën aan en heeft zeggenschap over de inhoud van de verkondigingen. Het kwam voor dat de GAAIA aan de moskeeën opdroeg Haftar te prijzen in de bijeenkomsten. De religieuze vrijheden voor niet-moslims en moslims die in de ogen van Madkhali-salafistische groepen niet streng genoeg in de leer waren, werden hierdoor ingeperkt, met name in Cyrenaica. Tegenstanders van het LNA werden dikwijls vanuit de GAAIA tot afvalligen van de 'juiste islam' verklaard door middel van fatwa's.³²² Een bron geeft aan dat *takfiri*, het verklaren van een andere moslim tot afvallige omdat hij niet de juiste islam volgt, steeds strengere vormen kon aannemen. Er zijn groepen die het al een zonde vinden wanneer iemand onbewust zondigt en dit als voldoende basis zien om iemand tot afvallige te verklaren.³²³

Madkhali-salafistische groepen zouden zich hebben ontwikkeld tot gewapende zedenpolitie. Ze legden beperkingen op aan bijvoorbeeld de verkoop van boeken die als niet-islamitisch werden gezien, en aan gemengde evenementen tussen mannen en vrouwen. Ook droegen ze bij aan een inperking van de vrijheid van kleding, persoonlijk gedrag en de uitvoering van religieuze rituelen. In het westen van het land zouden Madkhali-groepen imams hebben laten vervangen door personen met een salafistische denkwijze. Ook legde de GAAIA tijdens de verslagperiode een wetsvoorstel voor aan het parlement (HoR), dat hekserij en tovenarij met de doodstraf wil bestraffen.³²⁴ *The Libya Observer* vermeldde dat in januari 2021 een Madkhali-salafistische gewapende groep de Zakri-begraafplaats in Sorman had vernield om zwarte magie te bestrijden. Het zou om de oudste moskee van de stad gaan. Verschillende heiligdommen, graven en historische materialen werden hierbij vernield.³²⁵ Volgens een bron zouden Salafi's hekserij, tovenarij en magie afkeuren. Voorbeelden zijn televisieprogramma's waarin horoscopen worden gedeeld, het oproepen van doden, het zich mengen in zaken die niet voor mensen bestemd zijn en het bezighouden met zaken die soms expliciet in de Koran verboden worden. In hoeverre Madkhali Salafisten hier gestalte aan geven is niet duidelijk.³²⁶

3.3 Specifieke groepen

Gedurende de verslagperiode stonden verschillende groepen personen onder druk van de autoriteiten, milities en gewapende groepen die in de verschillende regio's in Libië al dan niet de feitelijke machthebbers waren. Hieronder volgt een korte beschrijving van de positie van enkele kwetsbare groepen in Libië.

3.3.1 Vrouwen

Hoewel de vermindering van het geweld invloed had op sommige aspecten van het leven van vrouwen, zoals hun bewegingsvrijheid, was de positie van vrouwen in

³²² Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 53-54. Deze situatie is voor zover kon worden nagegaan niet gewijzigd; Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021; International Crisis Group, *Addressing the Rise of Libya's Madkhali-Salafis*, 25 april 2021, geraadpleegd op 14 juni 2021; Oxford Analytica, *Madkhali-Salafi influence in Libya may spread further*, 15 juli 2021, geraadpleegd op 15 juli 2021.

³²³ Vertrouwelijke bron, 13 juli 2021.

³²⁴ USDoS, *Libya 2020 International Religious Freedom Report*, 2021, p. 6-7; Libya Herald, *HoR to hold session in Tripoli, urges government to secure border with Chad, investigates Local Government Minister and studies sorcery law*, 21 april 2021, geraadpleegd op 27 mei 2021; The Arab Weekly, *Salafist encroachment, 'alien' fatwas viewed with concern in eastern Libya*, 10 september 2020, geraadpleegd 27 mei 2021; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Oxford Analytica, *Madkhali-Salafi influence in Libya may spread further*, 15 juli 2021, geraadpleegd op 15 juli 2021.

³²⁵ The Libya Observer, *Libya's Interior Ministry denounces armed attack on historical shrine*, 3 januari 2021, geraadpleegd op 27 mei 2021.

³²⁶ Vertrouwelijke bron, 9 september 2021.

Libië voor zover kon worden nagegaan hetzelfde als in de voorgaande verslagperiode. Vrouwen zijn in Libië wettelijk handelingsbekwaam en officieel worden ze gezien als gelijken ten opzichte van mannen. Zij genieten *de jure* dezelfde rechten als mannen met betrekking tot het verrichten van officiële handelingen. In de praktijk hadden vrouwen in de verslagperiode echter te maken met sociale marginalisatie en ondervonden zij discriminatie en ongelijke behandeling met betrekking tot hun fundamentele rechten, zoals bewegingsvrijheid en het recht op werk. In de steden genoten vrouwen over het algemeen meer vrijheden dan in kleinere gemeenschappen, maar dit lag ook aan de samenhang van bijvoorbeeld de positie van de vrouw, haar familie en sociale klasse.³²⁷

De coronacrisis heeft met name gevolgen gehad voor de toch al kwetsbare groepen in Libië, waaronder vrouwen. De toegang tot de gezondheidszorg werd geraakt in begin 2020 door de gevechten tussen het LNA en strijdkrachten gelieerd aan de GNA, waardoor in april 2020 onder andere de kraamafdeling van het Al Khadra ziekenhuis werd geraakt. Daarnaast belemmerden preventieve coronamaatregelen, zoals de avondklok, de bewegingsvrijheid van vrouwen en werkte dit de groeiende macht van milities en gewapende groepen in de hand omdat minder mensen op straat en op werk waren. Ook werden overheidssalarissen verlaagd en de uitbetaling hiervan vertraagd vanwege de olieblokkade en de coronalockdown. Hierdoor liepen vrouwen meer risico om hun baan te verliezen omdat ze hun werk niet konden bereiken en eerder dan mannelijke werknemers werden ontslagen. Dit had met name gevolgen voor de financiële positie van arme vrouwen en vrouwelijke migranten en vluchtelingen. De crisis werkte volgens bronnen ook de stijging van huiselijk geweld in de hand.³²⁸

Maatschappelijke en politieke participatie

Vrouwen zijn over het algemeen niet goed vertegenwoordigd in het maatschappelijk leven in Libië, met name als het aankomt op leidinggevende posities.³²⁹ Volgens bronnen heeft iedere Libische gemeenteraad één gereserveerde zetel voor een vrouw, maar los van deze gereserveerde zetel heeft dit niet geleid tot meer vrouwelijke kandidaten in de gemeentelijke vertegenwoordiging. Ook wijzen bronnen erop dat het beeld van de Libische samenleving negatief is over vrouwen in publieke posities, tenzij het de thema's onderwijs en vrouwenrechten betreft. Dat er in de nieuwe Libische overgangsregering (GNU) ook vrouwen zitten, wordt toegeschreven aan het werk van belangenorganisaties en de druk vanuit de internationale gemeenschap.³³⁰ In GNU wordt vijftien procent van de posities vervuld door vrouwen, waarmee het originele quotum van dertig procent niet is behaald. Wel is de eerste vrouwelijke minister van Buitenlandse Zaken aangesteld.³³¹ Bronnen vermelden dat de *Libyan Supreme Council* in oktober 2020 vijf vrouwen als rechter aanwees voor de twee nieuwe rechtbanken in Tripoli en Benghazi die gendergerelateerd geweld en kinderkasen behandelen. Deze rechtbanken waren tijdens de verslagperiode nog niet in gebruik.³³² Ook werd er

³²⁷ Artikel 7, 16 en 185 van de 2017 *Draft Constitution*, UN Women, *The economic and social impact of conflict on Libyan women*, januari 2020, p. 24; artikel 6 van de Constitutionele Verklaring uit 2011. Centre for Human Rights, *Marginalised groups in Libya*, december 2020, p. 53; Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 59; UNSMIL, Women, *Peace and security in Libyan context*, 25 juni 2020.

³²⁸ Asma Khalifa, *Libya's forgotten half: between conflict and pandemic, women pay the higher price*, 14 mei 2020; Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 6; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³²⁹ The Independent, *Libya's women face many dangers for speaking out – they need protection so they can help rebuild their country*, 19 november 2020, geraadpleegd op 24 maart, 2021.

³³⁰ Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³³¹ BBC Monitoring, *Woman nominated as foreign minister*, 11 maart 2021, geraadpleegd op 15 maart 2021.

³³² Amnesty International, *Annual report Libya 2020, 2021*, geraadpleegd op 7 april 2021; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

tijdens de verslagperiode op sociale media aandacht gegeven aan de rol van een vrouw van de Awlad Suleiman-stam in de vredesonderhandelingen met de rivaliserende Ghadadfa-stam.³³³

In 2013 werkte negentig procent van de werkende vrouwen in de publieke sector.³³⁴ In april 2021 was de werkloosheid onder mannen 15,4% en 24,1%, tegenover 41,6% onder jonge mannen (15-24 jaar) en 68,4% onder jonge vrouwen (15-24 jaar).³³⁵

De laatste *Universal Periodic Review* (UPR) voor Libië uit 2020 stelt dat:

- vrouwen 37% van de beroepsbevolking uitmaken;
- in de publieke sector meer dan 50% van het personeel uit vrouwen bestaat;
- er een ministerie voor vrouwen en de ontwikkeling van de gemeenschap bestaat;
- docenten in het basis- en middelbaar onderwijs voor 88% uit vrouwen bestaan, tegenover 30% vrouwen in leiderschapsposities binnen het onderwijs;
- meer dan 40% van de werkenden in het gerechtelijk apparaat vrouwen zijn;
- er bij de overheid quota bestaan voor de vertegenwoordiging van vrouwen in het *General National Congress*, de *Chamber of Deputies* en de *Constituent Assembly*;
- vrouwen 52% uitmaken van alle studenten aan Libische publieke universiteiten en de academies voor studies op masterniveau en hoger.³³⁶

Vrouwen nemen deel aan het maatschappelijke middenveld in Libië. Echter, vrouwen die zich openlijk uitspraken over politieke thema's of onderwerpen die door feitelijke machthebbers als bedreigend werden ervaren, zoals seksueel of gendergerelateerd geweld (SGBV), liepen risico op represailles van deze machthebbers. Ook het houden van bijeenkomsten waar mannen en vrouwen samen aan deelnemen, kon leiden tot represailles.³³⁷ De Libische autoriteiten konden journalistes, bloggers of (mensenrechten)activistes niet beschermen tegen geweld door gewapende groepen of milities. Een bron vermeldt dat zelfs vrouwen die tot prominente families en stammen behoren of die gelieerd zijn aan milities, niet dezelfde bescherming genoten als mannen met dezelfde connecties.³³⁸ Zo werd de advocate Hanan al-Barassi in november 2020 in Benghazi doodgeschoten door onbekende schutters vanwege haar openlijke kritiek op de vermeende corruptie en het machtsmisbruik door ongenoemde gewapende groepen in het oosten van het land. Ook is de situatie van de Libische vrouwelijke parlementariër Seham Sergewa sinds haar verdwijning in juli 2019 nog altijd niet bekend.³³⁹

Gedragscodes

Zoals beschreven in de vorige verslagperiode, lopen vrouwen die openlijk conservatieve of islamitische regels bekritisieren of zich niet aan gedrags- en

³³³ El Kul Libya, *Alhaja Aisha and a message of peace*, 24 november 2020, geraadpleegd op 20 april 2021.

³³⁴ OECD, *Women's economic empowerment in selected MENA countries*, 2017, p. 29.

³³⁵ UNESCO, *TVET Country Profile: Libya*, april 2021, geraadpleegd op 22 september 2021.

³³⁶ UN, *Universal Periodic Review Libya*, 2020, p. 10-11. OECD, *Women's economic empowerment in selected MENA countries*, 2017, p. 29.

³³⁷ Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021; Libya Matters Podcast episode 19, *Being Difficult: The Feminist Movement with Asma Khalifa*, 21 oktober 2020; Defender Center for Human Rights, *Marginalised groups in Libya*, december 2020, p. 63-64.

³³⁸ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³³⁹ Human Rights Watch, *Libya: Outspoken Benghazi Lawyer Murdered*, 11 november 2020, geraadpleegd op 13 januari 2021; Human Rights Watch, *Libya: Reveal Missing Politician's Whereabouts*, 17 juli 2020, geraadpleegd 13 januari 2021.

kledingcodes van de gemeenschap houden, risico op repressie, stigmatisering en soms geweld door hun eigen familie of door feitelijke machthebbers, zoals milities. Vrouwen in de grote steden hadden doorgaans iets meer vrijheid dan vrouwen in kleinere gemeenschappen en afgelegen gebieden, zoals in het zuiden.³⁴⁰ Vrouwen lopen hierdoor ook risico op online geweld, wat kan leiden tot fysieke intimidatie en geweld en tot gevolg kan hebben dat zij een doelwit worden voor extremisten.³⁴¹

De positie van alleenstaande vrouwen is niet veranderd ten opzichte van de voorgaande verslagperiode. In de Libische maatschappij wordt het als onacceptabel beschouwd dat een alleenstaande vrouw op zichzelf woont, of ze nu gescheiden, ongehuwd op huwbare leeftijd of weduwe is. Er wordt van haar verwacht dat ze zich bij familie vestigt.³⁴² Bronnen vermelden dat de klasse, liberale houding van de familie en de financiële onafhankelijkheid van de vrouw ook een rol spelen.³⁴³ Een bron noemt ook het hebben van oudere inwonende zonen van belang bij de vraag of een weduwe of gescheiden vrouw zelfstandig kan wonen.³⁴⁴ Een bron vermeldt dat er vrouwen zijn in Tripoli die zelfstandig kunnen wonen en werken. Vaak zijn dit vrouwen uit andere steden die voor hun werk zijn verhuisd of intern ontheemd zijn geraakt. Hun woonsituatie is echter kwetsbaar, omdat er van hen mogelijk gevraagd wordt om een mannelijk familielid garant te laten staan voor de huur.³⁴⁵

Van vrouwen wordt verwacht dat zij zich bescheiden kleden, inclusief hoofdbedekking (*hidjab*), en zich aan de regels van de gemeenschap houden. Zij worden hierin meer gecontroleerd dan mannen. In sommige delen van Tripoli is het klimaat iets liberaler en kunnen vrouwen mogelijk zonder hidjab rondlopen. Een bron geeft weer dat vrouwen te maken hebben met intimidatie op straat en repercussies van individuen, milities of gewapende groepen, zelfs als ze zich aan deze regels houden. Voornamelijk jonge vrouwen lopen risico op intimidatie, achtervolging op straat, en gedwongen te worden hun naam of telefoonnummer te geven. In sommige gevallen betreft dit ook (wapen)geweld of risico op aanrijding door auto's die hen achtervolgen. Dit risico lopen vrouwen op elk moment van de dag.³⁴⁶ Volgens een onderzoek van Cordaid voelt 62% van de ondervraagde vrouwen in Libië zich vaak of meestal onveilig, in vergelijking met 34% van de ondervraagde mannen. Ondervraagde vrouwen gaven aan dat zij bang waren voor wapengeweld, verbaal geweld en fysiek misbruik tijdens alledaagse bezigheden, zoals boodschappen doen, naar de universiteit gaan of met vrienden afspreken.³⁴⁷

Bewegingsvrijheid

De mate van restrictie op de bewegingsvrijheid van (alleenstaande) vrouwen was afhankelijk van de plek waar zij zich bevonden, en van hun familie en hun financiële onafhankelijkheid. Ook speelde de houding van lokale feitelijke machthebbers een rol bij de mate van beperkingen waarmee (alleenstaande) vrouwen te maken hadden. In veel gevallen werd verwacht dat vrouwen zich lieten begeleiden door een mannelijk familielid (*mahram*) bij het verrichten van officiële handelingen, zoals registraties of aanvragen bij overheidsinstellingen of bij binnenlandse en

³⁴⁰ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 60; Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

³⁴¹ Lawyers For Justice in Libya, 'We will not be silenced': Online Violence against Women in Libya, maart 2021, p. 13.

³⁴² Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 60.

³⁴³ Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

³⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

³⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁴⁶ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁴⁷ Chatham house, *How women are dealing with Libya's ever-present armed groups*, 15 juni 2020, geraadpleegd op 22 juni 2021; Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 13-14.

buitenlandse reizen. Dit varieerde per regio in Libië en was afhankelijk van de houding van plaatselijke machthebbers en autoriteiten. Volgens het *Center for Human Rights* bleef het in het oosten van Libië verplicht voor Libische vrouwen onder de zestig jaar om zich te laten vergezellen door een *mahram* bij een reis naar het buitenland.³⁴⁸ Een bron vertelt dat buiten de stedelijke gebieden begeleiding door een *mahram* vaker voorkwam. Sommige (internationale) organisaties vergoeden de aanwezigheid van een *mahram* wanneer hun vrouwelijke medewerkers voor hun werk moeten reizen.³⁴⁹ Volgens een bron kunnen vrouwen zelfstandig per auto reizen binnen de stad of in de directe omgeving, ook in het zuiden, maar komt het bijna niet voor dat vrouwen alleen reizen tussen verschillende steden.³⁵⁰

Bronnen delen mee dat in het oosten van Libië de officiële verplichting voor mannen en vrouwen in de leeftijd van 18 tot 45 jaar om bij reizen naar het buitenland toestemming te vragen aan plaatselijke machthebbers niet meer wordt toegepast. Alleenstaande vrouwen lopen echter in het hele land nog steeds risico op discriminatie op vliegvelden. Zeker wanneer zij niet vergezeld worden door een *mahram*, kan het voorkomen dat vliegveldmedewerkers hun geen uitreisstempel geven of eerst een familielid per telefoon willen spreken. Vooral jonge alleenstaande vrouwen lopen dit risico.³⁵¹

Handelsbekwaamheid

Vrouwen zijn juridisch gezien handelingsbekwaam en kunnen wettelijk gezien zelfstandig een woonruimte huren of kopen, of zich registreren op een woonadres. In de praktijk wordt er van vrouwen echter verwacht zich bij deze acties te laten vergezellen door een *mahram*. Voor het huwelijkscontract volstaat in Libië een islamitisch contract waarbij de vrouw mondeling instemt om een mannelijk familielid het contract namens haar te laten tekenen. Dit contract wordt vervolgens bij de gemeente gebruikt om het huwelijk te registreren.³⁵² In de praktijk hoeft de vrouw ook niet aanwezig te zijn bij deze registratie. De afwezigheid van de vrouw in het gehele proces vergroot volgens een bron het risico op gedwongen en kindhuwelijken.³⁵³ Libische vrouwen kunnen sinds 2013 in Libië niet met een buitenlander trouwen.³⁵⁴ Een bron geeft aan dat vrouwen die in het ziekenhuis bevallen zonder aanwezigheid van hun echtgenoot moeten aantonen dat ze getrouwd zijn door het tonen van een huwelijkscontract of familieboek.³⁵⁵

Beschermingsmogelijkheden

Net als in de vorige verslagperiodes konden vrouwen in principe aangifte doen van (seksueel) en gendergerelateerd geweld bij de politie. In de praktijk zijn er echter nauwelijks mogelijkheden voor vrouwen om dergelijke aangiftes in behandeling te krijgen of om bescherming te krijgen van de autoriteiten. Dit wordt, naast de slechte staat van de rechtsgang en de slechte veiligheidssituatie in Libië, mede veroorzaakt door het sociale taboe waarmee gendergerelateerd geweld omgeven is. Vrouwen die slachtoffer zijn geworden van dit soort geweld, zullen hierdoor niet snel aangifte

³⁴⁸ Defender Center for Human Rights, *Marginalised groups in Libya*, december 2020, p. 51-52.

³⁴⁹ USAID, *Libya Gender Analysis*, juni 2020, p. 16; Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021.

³⁵⁰ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

³⁵¹ UN Women, *The economic and social impact of conflict on Libyan women*, januari 2020, p. 53; Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 59; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁵² USAID, *Libya Gender Analysis*, juni 2020, p. 19; Het huwelijkscontract blijft een religieus contract, in Libië bestaat geen civiel huwelijk; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁵³ Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021; Kindhuwelijken komen niet veel voor in Libië. OECD, *Genderindex Libya*, 2019, p. 2-3.

³⁵⁴ Defender Center for Human Rights, *Marginalised groups in Libya*, december 2020, p. 49-50.

³⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021

doen bij de politie uit angst voor de mogelijke gevolgen, zoals sociale stigmatisering, geweld, eerwraak of (meer) seksueel misbruik.³⁵⁶ Bronnen geven aan dat aangifte doen als risico heeft dat de vrouw gedetineerd kan worden en strafrechtelijk vervolgd kan worden op basis van wetgeving die seks buiten het huwelijk (*zina*) veroordeelt.³⁵⁷

Bronnen melden dat de Libische wetgeving geen duidelijke regels kent omtrent verkrachting vanwege de conflictsituatie waarin het land zich in bevindt. Er is geen wetgeving die verkrachting binnen het huwelijk veroordeelt. Wel bestaat er wetgeving die ernstig geweld binnen het huwelijk strafbaar stelt. Een man die eengerelateerd geweld gebruikt tegen zijn vrouw, met ernstig letsel als gevolg, kan een straf van maximaal twee jaar krijgen. Dezelfde geweldsdaad zonder eermotief zou volgens het normale strafrecht leiden tot een maximumstraf van zeven en een half jaar.³⁵⁸ Een bron geeft aan dat de ernst van dit type geweld open is voor interpretatie. Wanneer een vrouw haar man zou aanklagen wegens ernstig huiselijk geweld, zou er in de praktijk door politieagenten of de rechter geprobeerd worden om de zaak informeel af te handelen zodat de vrouw terugkeert naar de man.³⁵⁹

Vrouwen die bescherming proberen te zoeken, zijn vaak afhankelijk van hun eigen familie. Wanneer vrouwen zich tijdelijk bij familie of in het ouderlijk huis vestigen om zich aan geweld te onttrekken, zal de familie in de meeste gevallen proberen om de man en vrouw na enige tijd te herenigen. Volgens een bron bestaat er dus in de meeste gevallen geen duurzame oplossing en lopen vrouwen opnieuw risico op seksueel en gendergerelateerd geweld.³⁶⁰

Opvangmogelijkheden

Er bestaan in Libië geen opvangmogelijkheden voor vrouwen die zich willen onttrekken aan geweld. Zoals beschreven in het vorige ambtsbericht beheert het *United Nations Population Fund* (UNFPA) onder meer een hulplijn voor psychosociale hulp, juridisch advies en verwijzing naar gezondheidszorg. Deze hulplijn was open tijdens de verslagperiode en stond onder algemeen toezicht van het Libische ministerie van Sociale Zaken. Het UNFPA ondersteunde in de verslagperiode tevens safehouses in Tripoli, Sabha en Benghazi voor vrouwen die als gevolg van tegen hen gericht geweld behoefte hebben aan psychosociale hulp, juridische bijstand, eerste levensbehoeften of vaardigheidstrainingen.³⁶¹ Volgens bronnen zijn dit echter geen opvanghuizen waar vrouwen verblijven, noch kunnen deze safehouses feitelijke bescherming bieden aan vrouwen.³⁶² Verschillende organisaties vergrootten het bewustzijn over deze bestaande hulp door informatie erover actief te delen op sociale media.³⁶³

³⁵⁶ Algemeen Ambtsbericht Libië, april 2019, p. 70; USAID, *Libya Gender Analysis*, juni 2020, p. 27; Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

³⁵⁷ Wet 70 uit 1973, bekend als de *Zina-wet*, UN Women, *The economic and social impact of conflict on Libyan women*, januari 2020, p. 25; UN General Assembly, *Summary of Stakeholders' submissions on Libya*, 28 februari 2020, p. 6-7; Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, November 2020, p. 28; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁵⁸ UN General Assembly, *Summary of Stakeholders' submissions on Libya*, 28 februari 2020, p. 6; Defender Center for Human Rights, *Marginalised groups in Libya*, december 2020, p. 57-59; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 10 maart 2021.

³⁶¹ USAID, *Libya Gender Analysis*, juni 2020, p. 2, 27; UNFPA Libya, *Annual Newsletter: Voices from Libya*, 2020, p. 4.

³⁶² Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 60; Vertrouwelijke bron, 22 maart 2021.

³⁶³ El Kul Libya, *Violence protection map*, 9 december 2020, geraadpleegd op 20 april 2021.

3.3.2

Lhbt'ers

Voor zover bekend zijn er geen wijzigingen ten opzichte van eerdere ambtsberichten in de wijze waarop de Libische samenleving lhbt'ers benadert. Omdat er weinig bekend is over de lhbt-gemeenschap in Libië, is het moeilijk onderscheid te maken tussen lhbt-subcategorieën. Homoseksualiteit bevindt zich in Libië in de taboesfeer. Het openlijk uitkomen voor bijvoorbeeld een homoseksuele geaardheid wordt in de Libische samenleving niet geaccepteerd. Openlijke lhbt'ers worden geconfronteerd met sociale uitsluiting, bedreigingen, pesterijen, geweldpleging en soms moord. Het klimaat voor lhbt'ers is met name na de val van Qadhafi verslechterd doordat de samenleving conservatiever werd en de rol van salafistische groepen groter.³⁶⁴

Wetgeving rondom lhbt'ers

De Libische wetgeving is sinds het vorige ambtsbericht onveranderd gebleven. In Libië is het verrichten van homoseksuele handelingen wettelijk strafbaar. Er zijn geen bepalingen in de wet opgenomen die lhbt'ers op basis van hun seksuele oriëntatie strafbaar stellen. Het Libische Wetboek van Strafvordering (1953) kent een aantal bepalingen over overtredingen van de vrijheid, eer en goede zeden. Uit deze artikelen valt niet duidelijk op te maken wat de precieze strafmaat is voor homoseksuele handelingen. Zo is volgens artikel 408(1) van deze wet het verrichten van "onbetamelijke seksuele handelingen" strafbaar en staat daar een gevangenisstraf van maximaal vijf jaar op. Artikel 408(4) stelt dat ook het verrichten van "onbetamelijke seksuele handelingen" met goedkeuring van de andere persoon strafbaar is. Beide betrokken personen kunnen in dat geval een gevangenisstraf opgelegd krijgen.³⁶⁵ Artikel 407(4) van deze wet stelt geslachtsgemeenschap buiten het huwelijk met goedkeuring van de andere persoon strafbaar. De betrokken personen, zowel mannen als vrouwen, riskeren een gevangenisstraf tot maximaal vijf jaar.³⁶⁶

Strafrechtelijke vervolging van lhbt'ers

Volgens een bron hebben de autoriteiten geen actief beleid om lhbt'ers te vervolgen, deels omdat de lhbt-gemeenschap niet zichtbaar is in Libië. Tevens stelt deze bron dat het strafrecht omtrent goede zeden open is voor interpretatie. Er zijn daarom weinig gevallen bekend over daadwerkelijke strafvervolgingen op basis van de wetgeving over goede zeden en geslachtsgemeenschap. De bron geeft aan dat het laatst bekende geval van strafrechtelijke vervolging uit 2018 dateert. Een universiteit in Benghazi bracht naar buiten dat een student een lhbt'er was, waarna deze werd aangegeven bij de nationale veiligheidsdienst van de toenmalige oostelijke autoriteiten. De student werd gearresteerd en gedetineerd tot zijn rechtszaak, waar hij schuldig werd bevonden aan onzedelijk gedrag. Hij kreeg verder geen gevangenisstraf opgelegd.³⁶⁷

³⁶⁴ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 59; Amnesty International, *Wordt Vervolgd, 'Weggaan is het beste wat lhbt'ers hier in Libië kunnen doen'*, 7 juni 2021, geraadpleegd op 10 juni 2021.

³⁶⁵ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 59; Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; Artikel 408. Geneva Center for Security Governance, *Libyan Penal Code* (onofficiële vertaling), geraadpleegd op 6 maart 2021; Human Dignity Trust, *Libya: Types of criminalization*, geraadpleegd op 1 april 2021.

³⁶⁶ Kun Platform, *Is it "really" illegal to be gay in Libya*, 4 december 2020, geraadpleegd op 26 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; Artikel 407, Geneva Center for Security Governance, *Libyan Penal Code* (onofficiële vertaling), geraadpleegd op 26 maart 2021; Human Dignity Trust, *Libya: Types of criminalization*, geraadpleegd op 1 april 2021.

³⁶⁷ Artikel 421, Geneva Center for Security Governance, *Libyan Penal Code* (onofficiële vertaling), geraadpleegd op 26 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021.

Geweld tegen lhbt'ers

Er zijn in de verslagperiode geen gevallen bekend geworden van eengerelateerd geweld in verband met seksuele oriëntatie of genderidentiteit. Een bron geeft aan dat geweld tegen lhbt'ers in Libië in principe gebaseerd is op eerkwesties en dat het geweld in de meeste gevallen van de eigen familieleden komt.³⁶⁸ Volgens bronnen hebben lhbt'ers met discriminatie en geweld te maken van vele kanten: de eigen familie, de autoriteiten en milities. De meeste ernstige incidenten ontstaan echter door milities en gewapende groepen die mannen die zij verdenken van homoseksualiteit, arresteren, ontvoeren en martelen. Lhbt'ers kunnen hiervoor geen bescherming vinden bij de autoriteiten.³⁶⁹ Een bron geeft aan dat met de sluiting van een detentiecentrum in Tripoli en onder druk van internationale organisaties en monitoring er in de laatste jaren in Libische detentiecentra minder gevallen van marteling en geweld bekend zijn onder gedetineerden. Hierdoor zijn ook minder geweldsincidenten tegenover lhbt'ers bekend. In het oosten komt geweld ook van de kant van de autoriteiten (LNA).³⁷⁰ Amnesty meldt dat in het westen van het land in 2020 mannen op basis van verdenking van hun seksuele oriëntatie en genderidentiteit door de SDF gearresteerd en gemarteld werden.³⁷¹

Discriminatie van lhbt'ers

Een bron geeft verder aan dat lhbt'ers in het dagelijks leven te maken kunnen hebben met discriminatie bij het verkrijgen van een baan, discriminatie door hun (huis)baas en discriminatie bij controleposten. Ook is het gebruik van en de toegang tot voorbehoedsmiddelen beperkt en hebben lhbt'ers die hiv-positief zijn, te maken met stigmatisering. Met name transgenders die zich qua uiterlijk niet conformeren aan het geslacht dat op hun identificatiedocumenten staat, zijn in hun bewegingsvrijheid beperkt door de angst voor represailles bij controleposten.³⁷² Bronnen bevestigen dat er in het afgelopen jaar anale onderzoeken werden afgenomen in het militaire ziekenhuis in Mitiga als deel van de medische keuring van aankomende studenten aan de militaire academie in Tripoli. Deze onderzoeken zouden worden ingezet om iemands seksuele oriëntatie te achterhalen.³⁷³ Bij controleposten in Libië werden vaak mobiele telefoons doorzocht (zie ook 3.2.1).³⁷⁴ Materiaal dat als immoreel werd beschouwd kon door milities als bewijs gebruikt worden om mensen te detineren of om iemand af te persen. Dit hing af van de interpretatie van de persoon die de controle uitvoerde.³⁷⁵

Lhbt-organisaties in Libië

Volgens een bron waren er in Libië geen maatschappelijke organisaties actief die opkwamen voor de rechten van Libische lhbt'ers – wel voor buitenlandse lhbt-asielzoekers.³⁷⁶ Organisaties in het maatschappelijke middenveld moeten zich registreren bij de Civil Society Commission, die onder de regering in Tripoli valt. Volgens de bron is het niet mogelijk om organisaties te registreren die aan lhbt-

³⁶⁸ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021.

³⁶⁹ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; Kun, *Qualitative Report*, december 2019, p. 2-3; Human Rights Watch, *Libya: Events of 2020, 2021*, geraadpleegd op 26 maart 2021; Amnesty International, *Wordt Vervolgd, 'Weggaan is het beste wat lhbt'ers hier in Libië kunnen doen'*, 7 juni 2021, geraadpleegd op 10 juni 2021.

³⁷⁰ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021.

³⁷¹ Amnesty International, *Annual report Libya 2020, 2021*, geraadpleegd op 7 april 2021; Amnesty International, *Wordt Vervolgd, 'Weggaan is het beste wat lhbt'ers hier in Libië kunnen doen'*, 7 juni 2021, geraadpleegd op 10 juni 2021.

³⁷² Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; Kun, *Qualitative Report*, december 2019, p. 2-3.

³⁷³ Anale onderzoeken zijn een onbewezen en onwetenschappelijke manier om te achterhalen of iemand homoseksuele handelingen heeft uitgevoerd. Een bron geeft aan dat het checken op inwendige aambeien ook als reden werd gegeven voor het onderzoek. Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 1 april 2021.

³⁷⁴ AI, *Annual report Libya 2020, 2021*, geraadpleegd op 7 april 2021; Amnesty International, *Wordt Vervolgd, 'Weggaan is het beste wat lhbt'ers hier in Libië kunnen doen'*, 7 juni 2021, geraadpleegd op 10 juni 2021.

³⁷⁵ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; Kun, *Qualitative Report*, december 2019, p. 2-3.

³⁷⁶ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021.

rechten werken. Daarnaast zou bij het verzwijgen van de inhoud van het werk de registratie ingetrokken kunnen worden. Organisaties die lhbti-gerelateerde onderwerpen bespreken, werken volgens een bron vanuit het buitenland, maar kunnen online niet iedereen in Libië bereiken. Het kan voorkomen dat personen geen toegang tot internet hebben omdat hun familie dit verbiedt.³⁷⁷

3.3.3 (Alleenstaande) minderjarigen

In Libië is iemand vanaf de leeftijd van achttien jaar wettelijk meerderjarig en handelingsbekwaam. Er bestaan geen specifieke bepalingen ten aanzien van minderjarigen die de leeftijd van zestien jaar bereiken. Wel bestaan er een aantal bepalingen over minderjarigen. Kinderen in de leeftijd van zeven tot achttien jaar kunnen, afhankelijk van de situatie, wel of niet ergens voor aansprakelijk gesteld worden. Daarbij geldt in het strafrecht dat een kind tussen de zeven en veertien jaar niet aansprakelijk gesteld kan worden voor een misdrijf. Het is in dat geval aan de rechter om gepaste maatregelen te treffen. Kinderen van veertien tot achttien jaar kunnen, als zij aansprakelijk gesteld worden voor een misdrijf, een straf opgelegd krijgen die gelijkstaat aan een derde van de straf voor een volwassene. Gaat het om misdrijven waarop de doodstraf of levenslange detentie staat, dan moet de gevangenisstraf minimaal vijf jaar zijn.³⁷⁸

De minimumleeftijd voor het huwelijk is twintig jaar in het oosten en achttien jaar in het westen van het land.³⁷⁹ In Libië geldt een leerplicht voor kinderen van zes tot vijftien jaar.³⁸⁰

Bewegingsvrijheid

Voor zover bekend is de bewegingsvrijheid voor minderjarigen hetzelfde als in de vorige verslagperiode. Om te kunnen reizen hebben minderjarigen toestemming nodig van een ouder of voogd – in de regel is dat de vader. Kinderen reizen doorgaans onder begeleiding van een of beide ouders. Wanneer de vader of beide ouders zijn overleden, zou de voogd volgens een bron ook een man van vaderszijde kunnen zijn, zoals de grootvader of een oom. Indien de moeder met het kind op reis wil, dient zij hiervoor toestemming te hebben van de man. Minderjarigen kunnen ook reizen onder begeleiding van de schoolleiding. Hiervoor is schriftelijke toestemming van de vader nodig (zie ook 2.1).³⁸¹ Buitenlandse alleenstaande minderjarigen die voor gezinshereniging het land uit reizen, hebben hiervoor toestemming nodig van de *general attorney* in Tripoli, een uitreisvisum van het Libische ministerie van Buitenlandse Zaken, de medewerking van de ambassade van het land van herkomst en een reisdocument van het land van herkomst. Deze procedure geldt voor het westen van Libië. In bepaalde gevallen kan de Internationale Commissie van het Rode Kruis reisdocumenten aanleveren. Elke casus zou echter op individuele basis worden uitgevoerd.³⁸²

³⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021; Amnesty International, *Wordt Vervolgd, 'Weggaan is het beste wat lhbt'ers hier in Libië kunnen doen'*, 7 juni 2021, geraadpleegd op 10 juni 2021.

³⁷⁸ Artikel 3, 9 en 17 van wet nummer 17 uit 1992. Juvenile Justice Information Portfolio, Committee on the Rights of the Child, *State Party Reports: Libyan Arab Jamahiriya*, geraadpleegd op 28 april 2021; Committee on the Rights of the Child, *Second periodic reports of States parties due in 2000: Libyan Arab Jamahiriya*, 19 september 2002, p. 17; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³⁷⁹ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³⁸⁰ Wet nummer 95 uit 1975. Committee on the Rights of the Child, *Second periodic reports of States parties due in 2000: Libyan Arab Jamahiriya*, 19 september 2002, p. 74; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³⁸¹ Algemeen Ambtsbericht juni 2020, p. 61. De situatie is voor zover bekend onveranderd; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁸² Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

Opvangmogelijkheden

Het ministerie van Sociale Zaken zou volgens verschillende bronnen de zorg op zich nemen van alleenstaande minderjarigen die geen ouders of andere familieleden hebben.³⁸³ Ook kinderen met een beperking worden opgevangen. Zowel kinderen zonder ouders als die met één ouder kunnen als wees gezien, maar ze worden wel met verschillende categorieën aangeduid. De bron kon niet aangeven wat het precies inhoudt om tot een van deze categorieën te behoren.³⁸⁴ Er zijn in Libië opvangtehuizen voor alleenstaande minderjarigen. Weeshuizen vallen formeel onder het ministerie van Sociale Zaken in Libië. Bronnen melden dat er weinig bekend is over de feitelijke situatie in deze tehuizen. Ook spreken verschillende bronnen elkaar tegen over de vraag of er zowel Libische als buitenlandse alleenstaande minderjarigen in deze tehuizen werden opgevangen. Het is onbekend hoeveel minderjarigen er in Libië zonder onderdak en zorg leven.³⁸⁵ Volgens een bron zouden er tijdens de verslagperiode rond de twintig tehuizen in Libië bestaan en daarnaast nog een aantal andere (zorg)faciliteiten, zoals crèches.³⁸⁶

Een bron stelt op de hoogte te zijn van het bestaan van drie opvangtehuizen voor Libische alleenstaande minderjarigen in Tripoli: één tehuis voor kinderen onder de twaalf jaar en twee tehuizen voor kinderen vanaf twaalf jaar, waarvan er één ingericht is voor jongens en één voor meisjes. Volgens deze bron zou er tijdens een bezoek aan een van deze tehuizen geconstateerd zijn dat de kinderen (informeel) onderwijs konden volgen, met de mogelijkheid tot het inhalen van lessen, dat er eten en kleding was en dat het gebouw over airconditioning beschikte. De opvangtehuizen werden door het ministerie van Sociale Zaken gefinancierd. Het ministerie zorgde ook voor leidinggevenden, docenten en sociaal werkers in dit opvangtehuis. Het was niet duidelijk in hoeverre de kinderen in het opvangtehuis toegang hadden tot gezondheidszorg, hoewel de publieke gezondheidszorg voor Libische burgers gratis is. In sommige gevallen zouden kinderen familiebezoek kunnen ontvangen. Volgens deze bron zou de situatie van wezen de aandacht hebben van het Libische publiek en de overheid. De Libische overheid zou niet vragen om internationale hulp voor Libische alleenstaande minderjarigen.³⁸⁷

Kwetsbare minderjarigen

Kwetsbare minderjarigen zouden via een sociaal solidariteitsfonds door de overheid geholpen worden. Het is niet duidelijk hoe dit systeem wordt uitgevoerd. In Benghazi zouden er centra zijn voor kinderen met een fysieke en mentale beperking die ook via dit solidariteitsfonds hulp zouden krijgen. In Libië is het illegaal voor kinderen om op straat te bedelen; aan het straatbeeld is volgens een bron de problematiek dus niet af te lezen. Kinderen die buiten het huwelijk worden geboren of alleen een Libische moeder hebben en een buitenlandse vader, lopen meer risico om staatloos te zijn in Libië. De Libische nationaliteit kan namelijk alleen door de vader aan een kind worden doorgegeven.³⁸⁸ Een bron gaf aan dat met name ongedocumenteerde en buitenechtelijke kinderen risico liepen om wees te worden.³⁸⁹ Tevens bevinden zich veel (alleenstaande) minderjarigen in de diverse ontheemden- en migrantenkampen in Libië. Volgens bronnen zijn deze kinderen zeer kwetsbaar en lopen zij kans op fysiek en seksueel geweld. Minderjarige

³⁸³ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021.

³⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

³⁸⁶ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021.

³⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁸⁸ Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020, p. 29; Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021.

³⁸⁹ Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

migranten lopen ook risico op gedwongen arbeid en een vroegtijdig huwelijk (zie ook 4.2).³⁹⁰ Een bron stelt dat verschillende organisaties op de hoogte zijn van het risico dat minderjarigen gerekruteerd worden door gewapende en extremistische groepen, maar dat niet duidelijk is hoe groot het risico is.³⁹¹ Ongedocumenteerde ontheemde minderjarigen konden zich vaak niet inschrijven bij scholen en kregen informeel onderwijs. Volgens een bron waren er organisaties die hen hielpen om documentatie te verkrijgen om zo toegang tot formeel onderwijs te krijgen. Er zouden in een aantal kampen geïmproviseerde scholen zijn, maar over de staat van deze scholen is niets bekend.³⁹²

Pleegzorg

Bronnen geven aan dat er een stelsel van pleegzorg beschikbaar is in Libië onder het *kaffala*-systeem. Er is een handvol gevallen bekend van buitenlandse minderjarigen (zonder de Libische nationaliteit) die bij Libische pleegouders zijn geplaatst. Er is verder geen informatie over hoe dit systeem in elkaar zit.³⁹³ Volgens een bron zou het aanvraagproces voor Libische wezen via de opvangtehuizen gaan en het proces langdurig zijn.³⁹⁴ Het is niet bekend of opvangtehuizen de opvang van minderjarigen/wezen bij familieleden regelen. Bronnen melden dat gezien de groeiende sociaal-economische ongelijkheid door de corona-uitbraak niet te zeggen is hoe sterk het sociale netwerk in Libië momenteel is. Mogelijk geven minder mensen zich momenteel als pleegouders op.³⁹⁵

Detentiefaciliteiten

Het kwam net als in voorgaande periodes ook in deze verslagperiode voor dat buitenlandse minderjarigen werden opgevangen in detentiefaciliteiten waar zij samen met volwassenen werden vastgehouden, waaronder in detentiecentra voor migranten van het DCIM.³⁹⁶ Volgens een bron zouden migrantenjongens vanaf twaalf jaar in detentiecentra van hun moeder worden gescheiden en in detentie bij volwassen mannen worden geplaatst. Minderjarige migranten zouden als volwassenen behandeld worden in Libië. Veel van deze detentiecentra zouden ondanks hun officiële status feitelijk onder controle staan van milities. Ook zouden strafrechtelijk veroordeelde Libische minderjarigen vanaf veertien jaar in *juvenile detention centers* worden geplaatst, zoals het Tajoura-detentiecentrum. Officieel zouden het ministerie van Sociale Zaken en het ministerie van Onderwijs beide sociaal werkers beschikbaar stellen voor minderjarigen in deze detentiecentra.³⁹⁷

Hulpverlening aan minderjarigen

Er zijn een aantal hulporganisaties actief die ad-hocdiensten verlenen aan (alleenstaande) minderjarigen in Libië. Er zijn echter geen structurele projecten bekend die alleenstaande minderjarigen ondersteunen. UNICEF gaf aan dat 468.000 kinderen in Libië humanitaire hulp nodig hebben. In het eerste kwartaal van 2021 zou UNICEF 3174 kinderen in Libië hebben ondersteund door informeel onderwijs te geven, bestaande scholen te ondersteunen, trainingen aan docenten te geven en een mediacampagne voor het ministerie van Onderwijs te faciliteren.³⁹⁸ Verder is bekend dat de UNHCR en de IOM minderjarige migranten in DCIM-detentiecentra helpen. Artsen zonder Grenzen werkt op basis van het aantal personen dat zich

³⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁹¹ Vertrouwelijke bron, Libya, 14 juli 2021.

³⁹² Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 61; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁹³ Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁹⁵ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁹⁶ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021.

³⁹⁷ Vertrouwelijke bron, 10 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

³⁹⁸ UNICEF, Libya Country Office, *Humanitarian Situation Report No. 1*, 31 maart 2021, p. 1.

aandient en de Libische Rode Halve Maan heeft voor tijdelijke opvang voor minderjarige migranten in Misrata gezorgd. Intersos³⁹⁹ werkt in Tripoli, Sabha, Ajdabiya en Benghazi en heeft centra (*baiti*) voor onderwijs en casemanagement voor kindbescherming en gendergerelateerd geweld. CESVI⁴⁰⁰ heeft samen met UNICEF activiteiten voor minderjarigen uitgevoerd, ACTED⁴⁰¹ geeft onder andere trainingen in kindbescherming en ook Terres des Hommes is actief.⁴⁰²

3.3.4 *Opposanten en demonstranten*

In de verslagperiode liepen personen die gekant waren tegen een feitelijke machthebber in een bepaald gebied risico op ontvoering, intimidatie, tegen hen gericht geweld of moord. Dit gold ook voor personen die door de feitelijke machthebbers, bijvoorbeeld milities, werden beschouwd als aanhangers van oppositionele groepen. Het CHRDA stelt dat personen die in Libië politieke meningen uitten negatief bejegend werden door de autoriteiten en gewapende groepen. Zo werd de rapper Ali Saad al-Fazani op 18 juli 2020 door de *Nawasi Brigade* in Tripoli gekidnapt, nadat hij een lied had gepubliceerd waarin hij zich kritisch opstelde tegenover gewapende groepen. Hij werd ervan beschuldigd generaal Haftar te steunen. Daarnaast zouden vervolgd personen bang zijn om dit geweld te melden uit angst dat hun families hierdoor met represailles van de autoriteiten of van gewapende groepen te maken krijgen.⁴⁰³ Volgens een bron zou tijdens de verslagperiode het reizen van het westen naar het oosten en vice versa veiligheidsrisico's meebrengen. Zo werd volgens deze bron in februari 2021 een zanger uit Benghazi in Tripoli gearresteerd tijdens de herdenkingsfeesten van de 'revolutie' van 2011, omdat hij een Haftar-aanhanger zou zijn.⁴⁰⁴

Tijdens de verslagperiode was de vrijheid voor het organiseren van vreedzame bijeenkomsten in het algemeen zeer beperkt, mede door de intolerante en vaak gewelddadige houding van feitelijke machthebbers tegenover oppositioneel gezinde personen of groepen. In heel Libië demonstreerden burgers in augustus en september 2020 tegen corruptie, verslechterde levensomstandigheden en de straffeloosheid van milities in het land. Zij hadden te maken met geweld en willekeurige arrestaties door milities en gewapende groepen in zowel door de GNA als het LNA gecontroleerde gebieden. Het aantal doden, gewonden, ontvoerden en gearresteerde demonstranten is niet duidelijk vast te stellen. Het CHRDA meldt dat bij deze protesten twee demonstranten werden gedood.⁴⁰⁵ Amnesty geeft aan dat de Al Nawasi-militie in augustus 2020 demonstranten in Tripoli heeft beschoten om de demonstratie op te breken. Daarbij raakten drie mensen gewond en werden dertien demonstranten ontvoerd. Ook in september 2020 gebruikten aan het LNA gelieerde milities in Benghazi en Al Marj geweld en schoten zij om demonstranten uiteen te drijven; drie mensen raakten gewond en elf personen werden gearresteerd.⁴⁰⁶

³⁹⁹ Intersos is een Italiaanse ngo die zich wereldwijd inzet om mensen in conflictgebieden te helpen en sinds 2018/2019 in Libië werkt.

⁴⁰⁰ CESVI is een Italiaanse ngo die zich wereldwijd inzet voor kwetsbare groepen en sinds 2011 in Libië werkt.

⁴⁰¹ ACTED is een Franse ngo die zich wereldwijd inzet in landen waar zich noodgevallen en crisissituaties voordoen en sinds 2011 in Libië werkt.

⁴⁰² Intersos, *What we do: Libya*, 2019, geraadpleegd op 21 juni 2021; Acted, Libya, geraadpleegd op 14 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 19 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

⁴⁰³ Defender Center for Human Rights, *The first quarterly report on the Human Rights Situation in Libya (July – September 2020)*, 30 oktober 2020, geraadpleegd op 7 april 2021

⁴⁰⁴ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

⁴⁰⁵ Defender Center for Human Rights, *The first quarterly report on the Human Rights Situation in Libya (July – September 2020)*, 30 oktober 2020, geraadpleegd op 7 april 2021; Human Rights Watch, *Libya: Armed Groups Violently Quell Protests*, september 2020, geraadpleegd op 20 april 2021.

⁴⁰⁶ Amnesty International, *Annual report Libya 2020, 2021*, geraadpleegd op 7 april 2021.

UNSMIL gaf aan dat tijdens de protesten in Al Marj één persoon werd gedood en drie personen gewond zijn geraakt (zie ook 1.2).⁴⁰⁷

3.3.5 *Journalisten en mensenrechtenactivisten en -advocaten*

Net als in de vorige verslagperiode stonden ook in de huidige periode journalisten, mensenrechtenactivisten en -advocaten vanwege hun activiteiten bloot aan 'het risico op ontvoering, geweld en soms moord door gewapende groepen en milities. Het was voor activisten en journalisten in het algemeen zeer risicovol om te rapporteren over veiligheidskwesties en politiek gevoelige onderwerpen. Journalisten en bloggers legden zichzelf daarom zelfcensuur op. Journalisten en mensenrechtenactivisten die in de media of online kritische berichten plaatsten ten aanzien van gewapende groepen, de feitelijke heersers en salafistische milities, liepen een groot risico op represailles van deze groepen. Journalisten die hiervan aangifte deden bij mensenrechtenorganisaties, anonimiseerden hun naam of kwamen niet openlijk uit voor het geweld en de intimidatie dat zij ondergingen, om hun familieleden te behoeden voor eventuele repercussies van de autoriteiten of gewapende groepen. Activisten en journalisten die berichtten over mensenrechtenkwesties liepen doorgaans dezelfde risico's in alle regio's.⁴⁰⁸

De vrijheid van meningsuiting is in heel Libië beperkt. *Reporters Without Borders* plaatste Libië op nummer 165 van de 180 landen op hun *World Press Freedom Index* in 2021. Het conflict en de straffeloosheid hebben geleid tot censuur, geweld en intimidatie van journalisten en de media. Voor buitenlandse journalisten is het bijna onmogelijk om vanuit Libië te rapporteren.⁴⁰⁹ Bedreigingen tegen journalisten en mensenrechtenverdedigers en -advocaten werden vaak online gedaan, bijvoorbeeld op de Facebookpagina's van de journalisten.⁴¹⁰ Uit onderzoek van het *Defender Center for Human Rights* en het *Libyan Center for Freedom of Press* blijkt dat twee derde van de vrouwelijke journalisten in Libië liever hun baan zou opzeggen vanwege de hoeveelheid online intimidatie waarmee zij te maken krijgen.⁴¹¹

Ook in deze verslagperiode werden er meerdere gevallen van onrechtmatige arrestatie, aanslagen en ontvoering geconstateerd. In juli 2020 had de militaire rechtbank in het oosten van Libië de journalist Ismail Bouzreeba al-Zway een celstraf van vijftien jaar opgelegd omdat hij in zijn werk kritiek uitte op de LAAF. Ook werd in augustus 2020 de radiojournalist Samy al-Sherif elf dagen ontvoerd en gemarteld door de Al Nawasi-militie, die onder de GNA valt, vanwege zijn verslag over de protesten in Tripoli.⁴¹² Journalist Abd al-Salam al-Turki is in september 2020 door de militaire politie gevangengenomen in Benghazi, waar zijn zaak voor de militaire rechtbank zal komen. Hij wordt verdacht van verraad, spionage en

⁴⁰⁷ UNSMIL, *UNSMIL statement on the protests in Al-Marj city on 12 september 2020*, 13 september 2020, geraadpleegd op 8 april 2021.

⁴⁰⁸ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 51-52; Freedom House, *Libya freedom on the net*, 2020, p. 8-9; Defender Center for Human Rights, *The second quarterly*, 2021.

⁴⁰⁹ Reporters without borders, *Libya*, 2021, geraadpleegd op 21 april 2021.

⁴¹⁰ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 51; Freedom House, *Libya freedom on the net*, 2020, p. 8-9; Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021; Human Rights Watch, *Libya: Events of 2020*, 2020, geraadpleegd op 26 maart 2021; Amnesty International, *Annual report Libya 2020*, 2021, geraadpleegd op 7 april 2021.

⁴¹¹ Vertrouwelijke bron, 18 maart 2021.

⁴¹² UN General Assembly, *Summary of Stakeholders' submissions on Libya*, 28 februari 2020, p. 4; Lawyers For Justice in Libya, *'We will not be silenced': Online Violence against Women in Libya*, maart 2021, p. 13.

⁴¹² Amnesty International, *Annual report Libya 2020*, 2021, geraadpleegd op 7 april 2021; The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020.

communicatie met de vijand op basis van een lied waarin hij de politieke situatie in Libië na de gewapende opstand van 2011 bekritiseerde.⁴¹³

In november 2020 werd de advocate en politiek activiste Hanan al-Barassi in Benghazi doodgeschoten door onbekende schutters vanwege haar openlijke kritiek op de vermeende corruptie en het machtsmisbruik van ongenoemde gewapende groepen in het oosten van het land.⁴¹⁴ Fotojournalist Salah Munbeih al-Zway werd op 5 november 2020 vrijgelaten door het *Internal Security Agency* in Ajdabiya, nadat hij op 27 oktober 2020 was gearresteerd op verdenking van terrorisme vanwege zijn vermeende banden met de Moslimbroederschap. Zo werd op 10 november 2020 ook Mohammed Bayou, journalist en hoofd van de *GNA Media Office*, vrijgelaten, nadat hij en zijn twee zoons op 20 oktober 2020 in Tripoli waren ontvoerd door de *Tripoli Revolutionary Brigade* (TRB). Bayou werkte als prominente media-ambtenaar ten tijde van het Qadhafi-regime en zou zich als Haftar-loyalist hebben uitgesproken tegen islamistische groeperingen en gewapende groepen. Hij zou op Facebook een 'dreigend' gesprek tussen hem en de brigadecommandant van de TRB hebben gedeeld. Op de avond van Bayous ontvoering werd ook het huis van Hind Ammar, programmadirecteur van het *Libya National Channel*, doorzocht. Zij werd zelf ondervraagd op het hoofdkwartier van de TRB en de volgende dag vrijgelaten. Ook werd diezelfde nacht Tariq al-Qziri, directeur van het *Libya Sports Channel*, gearresteerd. Hij werd de volgende dag vrijgelaten. Al-Qziri werd eerder door Bayou aangesteld om tijdelijk het *Libya National Channel* over te nemen. In december 2020 werd een mislukte aanslag gepleegd op mensenrechtenactiviste Khadija Andidi, die zich online had uitgesproken tegen de Tariq Bin Ziyad Brigade.⁴¹⁵

3.3.6 Leden van het justitieel apparaat

De positie van personen die werkzaam waren in het justitieel apparaat in Libië was in de verslagperiode evenals in de vorige periode moeilijk. Zij hadden te maken met belemmeringen in het uitoefenen van hun beroep. Er was sprake van bedreigingen, intimidaties, ontvoeringen, moorden en vervolging van leden van het justitieel apparaat. Als zij zich bemoeiden met gerechtelijke procedures tegen leden van milities liepen rechters en ander justitieel personeel risico op represailles van gewapende groepen, veelal de feitelijke machthebbers in grote delen van Libië. Ook de families van bijvoorbeeld rechters en aanklagers werden bedreigd. Veel aanklagers durfden hierdoor geen politiek gevoelige zaken aan te nemen, wat tot gevolg had dat openbare aanklagers met name in het oosten en het zuiden nagenoeg niet optraden in de huidige periode.⁴¹⁶ Volgens een bron zou er een angstcultuur bestaan onder leden van het justitieel apparaat, waardoor er geen politiek gevoelige zaken werden voorgebracht, zoals mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdaden. De onduidelijkheid over het onderzoek naar de moord op advocate Hanan al-Barassi was volgens de bron een voorbeeld van de huidige situatie van het justitieel apparaat en de onzekere rechtsvervolging in Libië.⁴¹⁷

⁴¹³ Defender Center for Human Rights, *The second quarterly*, 8 februari 2021.

⁴¹⁴ Human Rights Watch, *Libya: Outspoken Benghazi Lawyer Murdered*, 11 november 2020, geraadpleegd op 13 januari 2021.

⁴¹⁵ Al Jazeera, *Protesters set government building of fire in eastern Libya*, 13 september 2020, geraadpleegd op 21 april 2021; Al Jazeera, *Libya: UN condemns arrest of media authority chief*, 22 oktober 2020, geraadpleegd op 21 april 2021; Terrorismewet 3 uit 2014. The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (November – December 2020)*, 8 maart 2021, p. 10; Defender Center for Human Rights, *The second quarterly*, 8 februari 2021.

⁴¹⁶ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 52-53; The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS), *Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020; Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

⁴¹⁷ Vertrouwelijke bron, 3 juni 2021.

De mate waarin justitieel personeel werd onderdrukt, varieerde per regio. Justitiële medewerkers die niet werkzaam waren in de strafvervolgning, maar bijvoorbeeld alleen civielrechtelijke zaken behandelden, hadden het doorgaans minder zwaar dan personen die zich bezighielden met strafzaken of controversiële onderwerpen, zoals vrouwenrechten.⁴¹⁸ Volgens een bron was er tijdens de verslagperiode wel sprake van een groei van het aantal advocaten in het privaat sector ten opzichte van voorgaande jaren.⁴¹⁹ Hoewel het justitiële apparaat in Libië was ondergebracht onder de nationale *Supreme Judicial Council* (SJC), was er van eenduidigheid in de rechtspraak geen sprake. Het maakte voor de werking en de functionaliteit van bijvoorbeeld rechtbanken verschil in welk deel van het land deze gevestigd waren.⁴²⁰ Met het aantreden van de GNU ligt er volgens een bron nu de taak om de verschillende wetten die in de afgelopen jaren per regio zijn ingevoerd, landelijk met elkaar te verzoenen.⁴²¹

3.3.7 Libische werknemers van (internationale) organisaties

Libische personen die werken voor ngo's, lopen risico op geweld door milities en salafistische groepen.⁴²² Organisaties kunnen werk dat zich richt op onderwerpen die zich in de taboesfeer bevinden, zoals vrouwen- en lhbt-rechten, niet uitvoeren of openlijk delen (zie ook 3.3.1 en 3.3.2). *Freedom House* stelt dat het aantal actieve ngo's in Libië in de afgelopen jaren is gedaald vanwege het geweld tegen personen die in het maatschappelijke middenveld werken. Velen van hen zijn gestopt met dit werk of naar het buitenland vertrokken vanwege het risico op geweld voor henzelf en hun familie.⁴²³ Zo werd in maart 2021 Jamal Adas ontvoerd, de voormalige branchemanager van de Civil Society Commission in Tripoli.⁴²⁴

Ook ligt er druk op Libische organisaties die samenwerken met internationale organisaties.⁴²⁵ Deze druk is groter in het oosten van het land en komt vooral vanuit gewapende groepen die de feitelijke macht hebben over de inlichtingendiensten.⁴²⁶ De CHRDA stelt dat de Civil Society Commission de samenwerking, communicatie en financiering vanuit buitenlandse organisaties, waaronder vanuit Europese landen en VN-organisaties, voor Libische ngo's verbiedt, tenzij een vergunning is verkregen van de commissie en de relevante autoriteiten. Binnenlandse ngo's die zich niet aan deze regels houden, kunnen vervolgd worden op basis van artikel 27(2) uit 2001, dat publieke autoriteiten, behalve het ministerie van Buitenlandse Zaken, verbiedt om contact te maken met buitenlandse entiteiten. De CHRDA geeft aan dat deze regelgeving ngo's binnen de publieke sector plaatst en zo tegen de aard van het maatschappelijke middenveld ingaat.⁴²⁷ Een bron stelt dat het hoofd van de Civil Society Commission niet onafhankelijk is, maar wordt benoemd door milities uit het westen. De regelgeving tegen internationale samenwerking zou volgens de bron

⁴¹⁸ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 52-53; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

⁴¹⁹ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

⁴²⁰ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 52-53;

⁴²¹ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

⁴²² Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

⁴²³ Freedom House, *Freedom in the World 2020*, 2021.

⁴²⁴ De *Commission of Civil Society* registreert vergunningen en verleent ze aan ngo's die in Libië opereren; hieronder vallen ook alle mensenrechtenorganisaties. BBC Monitoring, *Civil society leader 'kidnapped' in Tripoli*, 29 maart 2021, geraadpleegd op 1 april 2021.

⁴²⁵ Amnesty International, *Annual report Libya 2020*, 2021, geraadpleegd op 7 april 2021.

⁴²⁶ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

⁴²⁷ Defender Center for Human Rights, *The first quarterly report on the Human Rights Situation in Libya (July – September 2020)*, 30 oktober 2020, geraadpleegd op 7 april 2021; Defender Center for Human Rights, *Human rights in Libya: The second quarterly report of the CHRDA*, januari 2021, geraadpleegd op 1 april 2021; Human Rights Watch, *Libya: Draconian Decree would restrict civic groups*, 4 juni 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021.

tevens in strijd zijn met de constitutie, transitiewetten en internationale conventies.⁴²⁸

3.3.8 (Vermeende) Qadhafi-loyalisten

De positie van (voormalige) aanhangers van Qadhafi (*azlam*) was in de huidige periode vergelijkbaar met die in de vorige periode. Qadhafi-loyalisten hebben geen prominente rol in de huidige politieke arena in Libië.⁴²⁹ Wel was er een sterkere positie voor deze groep binnen politieke besprekingen, onder andere binnen de LPDF, waar aangegeven werd dat deze groep vertegenwoordigd moet kunnen zijn.⁴³⁰ Het overheersende anti-Qadhafisentiment onder de bevolking, dat in de eerste periode na de gewapende opstand van 2011 heerste, was in de verslagperiode minder aan de orde. Dit zou verband houden met een groeiende onvrede onder de bevolking over de huidige chaotische situatie en de allesoverheersende invloed van milities. Hierdoor zou er een nostalgisch sentiment zijn ontstaan ten aanzien van de Qadhafi-tijd, toen er sprake was van een zekere orde en regelmaat, zelfs onder jongeren die kind waren ten tijde van het Qadhafi-regime.⁴³¹ De verblijfplaats van Saif al-Islam Qadhafi, de zoon van de voormalig leider Qadhafi, is nog steeds onbekend. Hij wordt door het Internationaal Strafhof in Den Haag beschuldigd van misdaden tegen de menselijkheid tijdens de gewapende opstand van 2011.⁴³² Er zijn berichten die suggereren dat Saif al-Islam zich verkiesbaar zou stellen voor de aankomende Libische verkiezingen.⁴³³

Qadhafi-loyalisten bleven negatief in de belangstelling staan van milities en brigades, die veelal zijn ontstaan in de aanloop naar of tijdens de gewapende opstand van 2011 waarbij Moammar Qadhafi ten val werd gebracht, en die zichzelf beschouwen als de 'ware revolutionairen' (*thuwwar*). In de verslagperiode liepen Qadhafi-aanhangers, voormalige functionarissen in het Qadhafi-regime en mensen met een stamachtergrond die als pro-Qadhafi werd gezien, nog steeds risico op detentie zonder een eerlijk strafrechtelijk proces door milities en gewapende groepen. Met name personen die langere tijd in het buitenland hadden verbleven en terugkeerden, werden gewantrouwd door de feitelijke machthebbers van controleposten. Milities hielden databases bij van personen die het land hebben verlaten en konden iemand via de achternaam tot een stamachtergrond herleiden. Het is niet bekend of iedereen die het land verliet werd geregistreerd in deze databases. Omdat Libië een relatief kleine bevolking heeft, zouden middel- en hooggeplaatste ambtenaren onder het Qadhafi-regime en hun familieleden bekend zijn onder de bevolking. Nieuwe connecties of het openlijk afstand nemen van een eerdere associaties met Qadhafi zou geen effect hebben op het risico op vervolging, zoals (onrechtmatige) detentie.⁴³⁴

Veel Qadhafi-aanhangers, voormalige functionarissen, (onder)officieren van het Qadhafi-regime en hun familieleden die het zich konden veroorloven, zijn inmiddels het land uit gevlucht. Er liepen in de verslagperiode voor zover bekend weinig tot

⁴²⁸ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

⁴²⁹ Clingendael Netherlands Institute of International Relations, *Libyan tribes in the shadows of war and peace*, februari 2019, p. 9; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

⁴³⁰ Vertrouwelijke bron, 12 juli 2021.

⁴³¹ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 55-56; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

⁴³² International Criminal Court, *Statement of ICC Prosecutor to the United Nations Security Council on the Situation in Libya, pursuant to UNSCR 1970 (2011)*, 10 november 2020, geraadpleegd op 4 mei 2021.

⁴³³ Middle East Eye, *Libya: Saif al-Islam Gaddafi said to be considering presidential run*, 11 juni 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021.

⁴³⁴ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 55-56; Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

geen rechtszaken meer tegen vermeende Qadhafi-loyalisten.⁴³⁵ Er zaten nog wel veel (vermeende) Qadhafi-loyalisten in detentie, met name in Tripoli. Deze detentiefaciliteiten werden in de praktijk veelal beheerd door milities, al dan niet gelieerd aan de GNA.⁴³⁶ Qadhafi's zoon Saadi Qadhafi werd begin september 2021 vrijgelaten als deel van het verzoeningsproces (zie ook 3.1.5). Saadi Qadhafi zou zich in Istanbul hebben gevestigd. Fathi Bashagaha, voormalig minister van Binnenlandse Zaken, zou op 4 september 2021 de vrijlating van leden van de Qadhafa stam hebben onderhandeld met stammenleiders.⁴³⁷ Ook werd de vrijlating van Ahmad Ramadan, Qadhafi's voormalig *cabinet and intelligence chief*, werd aangekondigd door de GNU.⁴³⁸ Na het nieuws over de vrijlating van Saadi zouden de websites en Facebookpagina's van een aantal pro-Qadhafi mediakanalen, *Jamahiriyah Broadcasting Corporation, Jana News Agency* en *Oya News*, niet meer toegankelijk zijn geweest.⁴³⁹

Stammen en bevolkingsgroepen die bekend staan als pro-Qadhafi zijn onder meer de Qadhafa, Warfalla, Warshefana, Mashashya, Qawalish, Si'an, Tarhuna, Toeareg en Tawergha (zie ook 3.3.9).⁴⁴⁰ Ook werden Tubu-strijders uit Libië, Chad en Niger geworven onder Qadhafi.⁴⁴¹ Tijdens de verslagperiode was er sprake van een pro-Qadhafi-demonstratie in Sirte, de geboorteplaats van Qadhafi, die door Haftar-krachten werd beëindigd.⁴⁴² Op 20 augustus 2020 demonstreerden Qadhafi-loyalisten in Bani Walid voor de machtsoverdracht aan Saif al-Islam Qadhafi.⁴⁴³ De Qadhafda-stam, waar ook Qadhafi onder viel, bevindt zich veelal in Sirte. De Warfalla wonen in Sabha, Bani Walid en Benghazi. De Warshefana bevinden zich ten oosten van Tripoli, de Toeareg wonen in het zuidoosten van Libië en de Si'an ten oosten van Zintan.⁴⁴⁴ Volgens een bron zou de Qadhafda-stam in Sabha continue problemen hebben met rivaliserende stammen. Deze stam zou infrastructuur saboteren, zoals het rioolsysteem, maar daarvan geen repercussies ondervinden dankzij de prominente rol van de stam binnen diverse smokkelnetwerken.⁴⁴⁵

3.3.9 Tawergha

In de huidige verslagperiode was de situatie van de grotendeels ontheemde populatie van Tawergha, een stad ongeveer vijftig kilometer ten zuiden van Misrata, bijna onveranderd. Hoewel er wat infrastructurele verbeteringen waren in de stad zelf, bleef de sociale status van Tawergha's onveranderd en de positie van ontheemde Tawergha's moeilijk. De bevolking van Tawergha raakte in 2011, na de val van Qadhafi, massaal ontheemd als gevolg van aanvallen van milities uit Misrata

⁴³⁵ Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021.

⁴³⁶ Vertrouwelijke bron, 3 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 9 juni 2021.

⁴³⁷ BBC Monitoring, *Saadi Gaddafi release dominates media*, 6 september 2021, geraadpleegd op 7 september 2021.

⁴³⁸ Al Jazeera, *Libya releases political prisoners as part of reconciliation*, 7 september 2021, geraadpleegd op 8 september 2021.

⁴³⁹ BBC Monitoring, *Pro-Gaddafi outlets unavailable*, 6 september 2021, geraadpleegd op 7 september 2021.

⁴⁴⁰ Clingendael Netherlands Institute of International Relations, *Libyan tribes in the shadows of war and peace*, februari 2019, p. 9.

⁴⁴¹ De Tubu waren ambivalent in hun loyaliteit voor Qadhafi tijdens het conflict in 2011 en velen kwamen in opstand tegen het Qadhafi-regime. Sindsdien verschuift hun loyaliteit tussen het westen en het oosten van het land. Small Arms Survey, *Lost in Trans-National: Tubu and Other Armed Groups and Smugglers along Libya's Southern Border*, december 2018, p. 23-27, 50.

⁴⁴² AMN News, *Large demonstration held in support of Gaddafi family in northern Libya: video*, 8 augustus 2020, geraadpleegd op 4 mei 2021; AMN News wordt gezien als pro-Syrische-overheid. BBC Monitoring, *'Missiles' target oil market in Turkish-controlled northern Syria*, 15 maart 2021, geraadpleegd op 13 juli 2021; Bloomberg, *As Guns Fall Silent in Libya, the Qaddafi Regime Seeks a Return*, 29 augustus 2020, geraadpleegd op 4 mei 2021.

⁴⁴³ Datalab BZ, *ACLEDA Security Monitor Libya*, geraadpleegd op 25 mei 2021.

⁴⁴⁴ Peter Cole with Fiona Mangan. United States Institute of Peace, *Tribe, Security, Justice, and Peace in Libya today*, 2016, p. 5.

⁴⁴⁵ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

op de stad, ter vergelding van (vermeende) steun aan Qadhafi in 2011 bij diens aanval op Misrata. In augustus 2016 werd onder bemiddeling van UNSMIL een akkoord gesloten tussen de beide steden om de terugkeer en compensatie te faciliteren van ongeveer veertigduizend ontheemde Tawergha's. Op 3 juni 2018 tekenden de twee partijen een vredesovereenkomst. Daarna volgden onderhandelingen onder leiding van UNSMIL over het faciliteren van de terugkeer van Tawergha's naar hun stad. Door de gewelddadigheden was een groot deel van de huizen in de stad echter verwoest of beschadigd, waardoor de terugkeer werd bemoeilijkt. Strijders uit Misrata blokkeerden voor gezinnen uit Tawergha veelal de toegang tot de stad. Ondanks het gesloten akkoord vonden er ook daarna nog aanvallen plaats van milities uit Misrata op de Tawergha-gemeenschap, zij het minder dan in de voorafgaande jaren. Libische gerechtshoven veroordeelden wel strijders uit Tawergha voor misdaden gepleegd in dienst van Qadhafi, maar er werden tot op heden geen militieleden uit Misrata veroordeeld voor misdaden die zij begingen tegen de Tawergha-gemeenschap. Tawergha's werden door het conflict in 2011 blootgesteld aan willekeurige, soms jarenlange detentie, marteling en verdwijning.⁴⁴⁶

Bronnen gaven aan dat de situatie van ontheemden in Libië precair was en dat ontheemden te maken hadden met discriminatie op basis van hun politieke voorkeur, huidskleur en afkomst. Mensen uit Tawergha hadden te maken met discriminatie op de werkvloer en racistische uitspraken op straat vanwege hun huidskleur.⁴⁴⁷ De Libische overheid zou niet genoeg doen om te veiligheid van ontheemden te garanderen. Ook zouden sinds 2011 vermiste personen niet worden opgespoord en zit er geen schot in de verkiezingen van een nieuwe *Municipal Council* in Tawergha. Volgens een bron is er van echte verzoening geen sprake.⁴⁴⁸ Zo vielen aan de GNA gelieerde gewapende groepen in mei 2020 het kamp Al Falah in Tripoli binnen, waarbij ze een Tawergha-man vermoordden in het bijzijn van zijn familie. Het kamp Al Falah wordt bewoond door Tawergha-ontheemden.⁴⁴⁹

In april 2021 riep de Libische premier Dbeibah tijdens zijn bezoek aan Tawergha ontheemden op om terug te keren naar hun stad. Hij beloofde dat de GNU hen zou ondersteunen en diensten zou faciliteren. Dbeibah opende tijdens zijn bezoek aan Tawergha het universitaire jaar van de Misrata Universiteit in Tawergha.⁴⁵⁰ De GNU-minister van Huisvesting beloofde na zijn bezoek aan Tawergha's in ontheemdenkampen in Benghazi om duizend nieuwe huizen te bouwen om terugkeer te bevorderen.⁴⁵¹ De gemeenteraad van Tawergha heeft aangegeven dat bepaalde gebouwen, zoals de universiteit en politiestations, zijn herbouwd. Ook zouden water- en elektriciteitsnetwerken weer aangesloten zijn. Het uitblijven van compensatie vanuit de overheid zou families ervan weerhouden om terug te keren

⁴⁴⁶ Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 57; Friedrich-Ebert-Stiftung, Ghady Kafala, *Tawergha: Ten Years of Displacement*, 22 april 2021, geraadpleegd op 25 mei 2021. Een eerdere versie van dit artikel was beschikbaar op de website Elbiro, *Tawergha: Ten years of diaspora*, 12 maart 2021, geraadpleegd op 16 juli 2021.

⁴⁴⁷ Tawergha's zijn een bevolkingsgroep met een donkere huidskleur die te maken hebben met discriminatie enkel op basis van hun huidskleur. In hoeverre de discriminatie op basis van vermeende Qadhafi-loyaliteit en donkere huidskleur in elkaar overgingen, is onduidelijk. Revolutionaire brigades beschouwden mensen met een donkere huidskleur dikwijls als aanhangers van het Qadhafi-regime, omdat Qadhafi in zijn veiligheidsdiensten veel gebruikmaakte van Libiërs met een donkere huidskleur. Zie hiervoor het Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 57 en van april 2019, p. 67.

⁴⁴⁸ Youth Gathering for Tawergha, 36th Pre-session Statement, *Universal Periodic Review 2020 Libya: Oral Statement by Youth Gathering for Tawergha*, November 2020, p. 2; Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁴⁴⁹ Libya Review, *Tawergha Municipal Council condemns the attack on Al-Falah camp in Tripoli*, 1 juni 2020, geraadpleegd op 25 mei 2021; Datalab BZ, ACLED Security Monitor, geraadpleegd op 25 mei 2021.

⁴⁵⁰ The Libya Observer, *Libyan PM urges Tawergha IDPs to return home, vows support*, 3 april 2021, geraadpleegd op 25 mei 2021.

⁴⁵¹ Libya Review, *Libyan Government to Build 1000 Homes in Tawergha*, 29 april 2021, geraadpleegd op 25 mei 2021.

en hun huizen te herbouwen.⁴⁵² Volgens een bron zouden de Libische autoriteiten tijdens de ramadanperiode ontheemden uit Tawergha hebben gedwongen om terug te keren, ondanks het feit dat er geen basisvoorzieningen waren of de veiligheid kon worden gegarandeerd in Tawergha.⁴⁵³ *Shelter Cluster* gaf aan dat op 4 april 2021 ongeveer zeshonderd families een uitzettingsbevel kregen om voor 20 mei 2021 hun verblijfplaats in de *Naval Academy* in de stad Janzour te verlaten.⁴⁵⁴

De IOM geeft aan dat in mei 2021 maar 6900 personen van de in totaal ongeveer veertigduizend ontheemden teruggekeerd zijn naar Tawergha. Van de ondervraagde ontheemden gaf 96% aan dat hun huis in Tawergha vernietigd, beschadigd of bezet was. Andere redenen om niet terug te keren waren onder meer het gebrek aan veiligheid, toegang tot gezondheidsdiensten en onderwijs en economische kansen. Wel gaf de meerderheid van de ondervraagden aan graag terug te willen keren, maar niet genoeg middelen te hebben om dit daadwerkelijk te doen.⁴⁵⁵

3.3.10 *Staatloze Libiërs*

Volgens bronnen waren er in Libië in de beschreven periode nog altijd personen zonder identiteitsdocumenten, bijvoorbeeld onder de zuidelijke stammen (onder meer Toareg en Tubu) bij de grenzen met Niger, Mali en Tsjaad; zij ondervonden namelijk veel problemen bij hun registratie in het NINS. Volgens bronnen zouden deze groepen in de afgelopen decennia op grond van nieuwe bureaucratische regels soms wel en soms niet binnen het Libische staatsburgerschap vallen. Deze groepen konden als Libische burgers gerekend worden, maar werden overgeslagen in de nationale census in de jaren vijftig en zestig of omdat ze tussen landsgrenzen reisden of simpelweg de Libische autoriteiten niet naar afgelegen plekken in het zuiden kwamen. Velen van hen zijn naar Libië teruggekeerd na de nationale volkstelling in de jaren zeventig en hebben sindsdien een tijdelijk registratie gekregen.⁴⁵⁶ Het USDoS maakt melding van groepen personen met een Tubu-achtergrond die de grotendeels ongecontroleerde zuidelijke grens van Libië met Soedan, Tsjaad en Niger waren overgetrokken naar Libië.⁴⁵⁷

De sociale status van deze personen was lager dan die van personen met een geregistreerde identiteit en zij werden structureel gediscrimineerd. Deze personen hadden geen toegang tot het Libische staatsburgerschap als gevolg van het ontbreken van een NINS-registratie. Zij hebben ook geen registratie als staatloze bij de UNHCR en zijn zeer beperkt in hun bewegingsvrijheid en mogelijkheden.⁴⁵⁸ Naar verluidt zou bijna dertig procent van de populatie in het zuiden van Libië een *Undetermined Legal Status* (ULS) hebben. Naar schatting gaat het om een groep van veertig- tot zestigduizend personen. Zij hadden in de verslagperiode problemen bij het vinden van medische hulp en werk, en bij de toegang tot civiele registratie en

⁴⁵² Friedrich-Ebert-Stiftung, Ghady Kafala, *Tawergha: Ten Years of Displacement*, 22 april 2021, geraadpleegd op 25 mei 2021.

⁴⁵³ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁴⁵⁴ Shelter Cluster NFI Sector Libya, *Shelter NFI monthly meeting*, 22 april 2021, slide 10.

⁴⁵⁵ IOM & DTM, *Intention Survey of Tawergha IDPs*, mei 2021, p. 1, 3-4, 8.

⁴⁵⁶ Algemeen Ambtsbericht juni 2020, p. 37; Zenith, Ghady Abdulaziz, *Libya's forgotten ones*, 23 maart 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021; een langere versie van dit artikel staat op de website Elbiro, *Statelessness in Libya: How Belonging Became the Playing Field of the State*, 28 oktober 2020, geraadpleegd op 16 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

⁴⁵⁷ USDoS, *Libya 2020 Human Rights Report*, 2021, p. 23, 27.

⁴⁵⁸ Algemeen Ambtsbericht juni 2020, p. 37; Zenith, Ghady Abdulaziz, *Libya's forgotten ones*, 23 maart 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021; een langere versie van dit artikel staat op de website Elbiro, *Statelessness in Libya: How Belonging Became the Playing Field of the State*, 28 oktober 2020, geraadpleegd op 16 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 18 mei 2021.

rechten en onderwijs voor hun kinderen.⁴⁵⁹ Volgens een bron konden personen zonder geregistreerde identiteit zich niet registreren voor bankrekeningen, gezondheidszorg of kleine handelingen, zoals het kopen van een simkaart.⁴⁶⁰ Ook zou deze groep uitgesloten zijn van deelname aan de (aankomende) nationale verkiezingen.⁴⁶¹

In 2013 werden er na protesten in het zuiden administratieve nummers voor deze groep geïntroduceerd. Deze zouden praktisch gezien toegang geven tot salarisuitbetalingen, basisonderwijs en de universiteit in Sabha, maar niet tot andere hogeronderwijsinstellingen in het land. Volgens een bron zou de rechtbank in Sabha in januari 2021 hebben besloten dat personen met een administratief nummer niet het recht hebben om een huwelijk te registreren bij de Libische rechtbank.⁴⁶² Volgens deze bron zou de CRA, de burgerlijke stand, niet zomaar de Libische nationaliteit kunnen toebedelen aan mensen zonder identificatienummer. Eerst moet de politieke wil er zijn om dit proces (legaal) vast te leggen.⁴⁶³ In september 2021 gaf premier Dbeibah aan een commissie te gaan vormen die zich zal ontfermen over aanvragen van personen die recht hebben op de Libische nationaliteit.⁴⁶⁴

3.3.11 Palestijnen en Syriërs

Voor zover bekend was de situatie van Palestijnen en Syriërs in Libië ongewijzigd ten opzichte van de vorige verslagperiode, wel was er volgens een bron verbetering ten aanzien van het inreizen in Libië voor Palestijnen en Syriërs en het verkrijgen van verblijfs- en werkvergunningen voor Palestijnen.⁴⁶⁵ De IOM gaf aan dat in februari 2021 21.539 Syrische en 5426 Palestijnse migranten in Libië verbleven.⁴⁶⁶ De uitbraak van het coronavirus en de hierop volgende beperkende maatregelen hadden met name een negatief effect op de positie van (kwetsbare) buitenlanders in Libië, onder wie Syriërs en Palestijnen. Palestijnen kregen volgens een bron, ongeacht hun UNHCR-registratie, een voorkeursbehandeling in vergelijking met andere buitenlanders. Zij kregen eerder toegang tot onderwijs, werk en diensten die onder de Libische wet vielen voor inwoners in het land.⁴⁶⁷ Volgens de UNHCR waren er in mei 2021 3.224 Palestijnse en 14.695 Syrische vluchtelingen en asielzoekers geregistreerd in Libië.⁴⁶⁸

De Palestijnse gemeenschap in Libië is voornamelijk ontstaan in de jaren zeventig van de vorige eeuw, toen velen uit Gaza vluchtten vanwege de Israëliëse bezetting. Ook na de slachtingen in 1982 onder Palestijnen in de vluchtelingenkampen Sabra en Shatila in Beiroet (Libanon) vluchtten vele Palestijnen naar Libië. Palestijnen werden in Libië onthaald als arbeidsmigranten en konden veelal een bestaan opbouwen in de dienstensector of als (geschoolde) arbeider bij Libische of buitenlandse bedrijven in de olie- en gasindustrie. Palestijnse vluchtelingen kregen veel van de rechten die golden voor Libische burgers. Zo kregen Palestijnse kinderen

⁴⁵⁹ USDoS, Libya 2020 Human Rights Report, 2021, p. 23, 27; Zenith, Ghady Abdulaziz, *Libya's forgotten ones*, 23 maart 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021.

⁴⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

⁴⁶¹ BBC Monitoring, *Libya's stateless ethnic minorities and an upcoming election*, 28 juni 2021, geraadpleegd op 29 juni 2021.

⁴⁶² Zenith, Ghady Abdulaziz, *Libya's forgotten ones*, 23 maart 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 23 maart 2021.

⁴⁶³ Zenith, Ghady Abdulaziz, *Libya's forgotten ones*, 23 maart 2021, geraadpleegd op 11 juni 2021.

⁴⁶⁴ BBC Monitoring, *PM issues decree on forming Libyan citizenship body*, 27 september 2021, geraadpleegd op 28 september 2021.

⁴⁶⁵ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2021.

⁴⁶⁶ IOM, *Displacement Tracking Matrix Libya, Round 35 (January- February 2021)*, februari 2021, p. 26.

⁴⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2021.

⁴⁶⁸ UNHCR, Operational Data portal Refugee Situations: Libya, 1 mei 2021, geraadpleegd op 26 mei 2021.

gratis onderwijs en gratis medische zorg.⁴⁶⁹ De meeste Palestijnen in Libië zijn niet geregistreerd bij de UNHCR. De UNHCR in Libië registreert Palestijnen pas sinds 1996 als vluchteling. Ook zijn er vanwege het conflict in Syrië Palestijnse Syriërs naar Libië gekomen. Libië werd door Palestijnen en Syriërs ook als doorreisland gebruikt om naar Europa te reizen.⁴⁷⁰

In de periode na de gewapende opstand van 2011 ontstond er een negatief sentiment tegenover Palestijnen en Syriërs, onder andere vanwege concurrentie op de arbeidsmarkt en verdenking van banden met terroristische organisaties. In de vorige verslagperiodes waren er ook berichten bekend van arrestaties van Palestijnen op basis van verdenking van terroristische activiteiten en geweld tegen individuele Syriërs.⁴⁷¹ In januari 2015 voerde de HoR in Tobroek een inreisverbod voor onder andere Palestijnen en Syriërs in.⁴⁷² Volgens een bron werd dit inreisverbod niet meer toegepast in de verslagperiode en kwam discriminatie tegen Palestijnse en Syrische gemeenschappen in Libië weinig voor. Palestijnen zouden in de verslagperiode over het algemeen geen problemen ervaren met het verkrijgen van nieuwe verblijfs- of werkvergunningen.⁴⁷³ Daar staat tegenover dat Palestijnen die legaal in Libië verblijven, weinig tot geen mogelijkheden zouden hebben om schendingen van hun rechten aan de orde te stellen of bescherming te zoeken bij de autoriteiten, door de aanhoudende mensenrechtenschendingen van milities en gewapende groepen en de algehele gebrekkige rechtsgang.

De negatieve houding tegenover Syriërs had met name te maken met het rekruteren van Syrische huursoldaten, onder wie minderjarigen, door zowel aan de GNA als aan het LNA gelieerde partijen.⁴⁷⁴ Syrische huurlingen werden vaak onder valse voorwendselen gerekruteerd en vervulden precair werk in Libië. Zij hadden met name in de periode na de ergste gevechten te maken met afpersing door hun meerderen. Zij liepen risico op geweld en marteling in detentiekampen die gerund werden door groepen die banden hadden met het LNA. Bepaalde gerekruteerde Syriërs die in de verslagperiode voor de GNA werkten, konden voor zichzelf en hun families de Libische nationaliteit bemachtigen. Deze groep woonde binnen de Syrische gemeenschap in de wijk Nakhbat al-Diyar in Tripoli.⁴⁷⁵ De VN, UNSMIL en de GNU riepen tijdens de verslagperiode buitenlandse strijders op om Libië te verlaten. De terugkeer van de ongeveer 13.000 Syrische huurlingen die zich in Libië zouden bevinden, verliep moeizaam.⁴⁷⁶

Volgens een bron zou het negatieve sentiment in mindere mate gelden voor de algemene Syrische gemeenschap in Libië. Wel waren er gevallen van discriminatie van Syrische kinderen op Libische scholen, waardoor ouders hun kinderen van school haalden. Hoewel de Libische wet de toegang tot onderwijs regelt voor alle kinderen, zou er met name in gebieden met veel binnenlandse ontheemden voorrang worden gegeven aan Libische kinderen. Buitenlandse kinderen hadden te maken met pesterijen op school, met name als zij een lage economische of sociale

⁴⁶⁹ Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 58, en van april 2019, p. 67-68.

⁴⁷⁰ Lifos, *Thematic Report: Palestinians and Syrians in Libya*, 23 februari 2016, p. 9-10.

⁴⁷¹ Lifos, *Thematic Report: Palestinians and Syrians in Libya*, 23 februari 2016, p. 18-19; Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 58 en van april 2019, p. 67-68.

⁴⁷² Lifos, *Thematic Report: Palestinians and Syrians in Libya*, 23 februari 2016, p. 24.

⁴⁷³ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2021.

⁴⁷⁴ Al-Monitor, Amberin Zaman, *Will Syrian rebels kill each other in Libya's proxy war?*, 23 juli 2020, geraadpleegd op 25 mei 2021; Syria Justice and Accountability Centre, *Mercenarism in Syria: Predatory Recruitment and the Enrichment of Criminal Militias*, mei 2021, p. 16; Vertrouwelijke bron, 31 mei 2021.

⁴⁷⁵ Syria Justice and Accountability Centre, *Mercenarism in Syria: Predatory Recruitment and the Enrichment of Criminal Militias*, mei 2021, p. 19-20, 22.

⁴⁷⁶ Al Jazeera, *UN boss: Foreign fighters still in Libya in breach of ceasefire*, 15 mei 2021, geraadpleegd op 25 mei 2021.

status hadden. Volgens deze bron hadden Syriërs te maken met onrechtmatige arrestaties en detentie door de Libische autoriteiten wanneer zij vanuit Libië per boot Europa probeerden te bereiken. Het is niet duidelijk in hoeverre Syriërs anders werden bejegend ten opzichte van anderen die dit ook probeerden. Ook werden er Syriërs gearresteerd omdat zij illegaal Libië in of uit reisden of er illegaal verbleven. Personen in detentie in Libië, waaronder in detentiecentra van de DCIM, hadden te maken met geweld, uitbuiting en marteling (zie ook 3.1.5). Verder meldde deze bron dat tijdens de verslagperiode meerdere Syriërs tijdens hun reis vanuit het oosten van Libië naar Misrata waren ontvoerd voor losgeld door een crimineel netwerk. Na een aantal dagen van detentie en mishandeling werden zij, na onderhandeling door stamleiders, vrijgelaten.⁴⁷⁷

3.3.12 *Ibadi's, soefi's en christenen*

Er hebben zich in de verslagperiode voor zover kon worden nagegaan geen noemenswaardige veranderingen voorgedaan in de positie van ibadi's, soefi's en christenen.

Ibadi's

Ibadi-moslims behoren tot de Amazigh-gemeenschap en wonen voornamelijk in het noordwesten van Libië, in het Nafoesagebergte (*Adrar n Infusen*) en in Zuwara (*At Willul*).⁴⁷⁸ Schattingen van de Amazigh-populatie lopen uiteen van 65.000 personen tot 600.000 personen.⁴⁷⁹ Amnesty stelde dat etnische minderheden in Libië moeilijkheden hebben met toegang tot de gezondheidszorg en andere essentiële diensten.⁴⁸⁰ Tijdens het Qadhafi-regime werden Imazighen niet gezien als een aparte etnische groep met een eigen taal, maar als Arabieren met een ander dialect.⁴⁸¹ Ibadi-moslims sloten zich in 2011 aan bij de gewapende opstand tegen het Qadhafi-regime. Officieel is er in Libië nog geen erkenning voor Imazighen als een aparte etnische groep. Toen er geen specifieke erkenning voor hun cultuur en taal werd opgenomen in de Constitutionele Verklaring uit 2011 en er geen plekken voor de Imazighen werden gereserveerd in het parlement, richtten zij zich tot de *Amazigh Supreme Council* (ASC) om hun belangen te vertegenwoordigen.⁴⁸² De ASC gaf tijdens de verslagperiode aan een referendum over de conceptconstitutie te boycotten.⁴⁸³ Eerder beschuldigde de ASC UNSMIL ervan geen vertegenwoordigers uit de Amazigh-gemeenschap te betrekken bij de politieke dialoog.⁴⁸⁴

⁴⁷⁷ Vertrouwelijke bron, 31 mei 2021.

⁴⁷⁸ Kobis, Rafal, *Between Sectarianism and Ethnicity. Political legalism of Ibadi Berbers in contemporary north Africa* in Political Dilemmas of the Arab and Muslim World, eds. Rafal Ozarowski and Wojciech Grabowski, Warsaw: Rambled Press, p. 188-198, 2017, p. 191.

⁴⁷⁹ Kobis, Rafal, *Between Sectarianism and Ethnicity. Political legalism of Ibadi Berbers in contemporary north Africa* in Political Dilemmas of the Arab and Muslim World, eds. Rafal Ozarowski and Wojciech Grabowski, Warsaw: Rambled Press, p. 188-198, 2017, p. 186; Desrues, Thierry, *Le surgissement de la cause amazighe en Libye : des espoirs de reconnaissance aux déconvenues de la realpolitik*, in L'amazighité, trajectoires historiques et évolutions récentes d'une cause, eds. Thierry Desrues and Mohand Tilmatine, Rabat: Centre Jacques-Berque, p. 233-251, 2018, p. 233; Nationalia, *The Amazigh: Libya's third actor?*, 23 mei 2019, geraadpleegd op 7 juli 2021.

⁴⁸⁰ Amnesty International, *Libya 2020*, geraadpleegd op 7 juli 2021.

⁴⁸¹ Nationalia, *The Amazigh: Libya's third actor?*, 23 mei 2019, geraadpleegd op 7 juli 2021.

⁴⁸² Kobis, Rafal, *Between Sectarianism and Ethnicity. Political legalism of Ibadi Berbers in contemporary north Africa* in Political Dilemmas of the Arab and Muslim World, eds. Rafal Ozarowski and Wojciech Grabowski, Warsaw: Rambled Press, p. 188-198, 2017, p. 193; Agano, Chiara, *The Amazigh Issue in Post-Qaddafi's Libya: Mobilizing History for Occupying a Political Vacuum in Libya* in Transition: Human Mobility: International Conflict and State building, ed. Antonio M. Morone, Afriche e Orienti, nr 3, p. 69-70, 2018, p. 69-70; Nationalia, *The Amazigh: Libya's third actor?*, 23 mei 2019, geraadpleegd op 7 juli 2021.

⁴⁸³ The Libya Observer, *Libyan Amazigh Council calls for boycotting constitution referendum*, 21 januari 2021, geraadpleegd op 67 juli 2021.

⁴⁸⁴ The Libya Observer, *Libya's Amazigh Council rejects UNSMIL-sponsored dialogue*, 2 november 2021, geraadpleegd op 7 juli 2021.

Er zijn in de verslagperiode geen geweldincidenten tegen Ibadi's gevonden voor zover dat kon worden nagegaan. Wel hadden Ibadi's te maken met haatdragende taal en berichten op onder andere (sociale) media platforms. De GAAIA vaardigde in 2017 onder invloed van Madkhali-salafisten een fatwa uit tegen de ibadi-moslims, waarin zij tot afvalligen werden verklaard.⁴⁸⁵ Deze fatwa werd destijds door voormalig premier Serraj en door mensenrechtenorganisaties veroordeeld.⁴⁸⁶ Een nieuwsbron uit het westen van Libië⁴⁸⁷ gaf begin 2021 aan dat Haftar's milities de ibadi's als 'overlopers van de islam' zien omdat zij *kharidjieten* (aftakking van de Islam) zouden zijn. Zij hebben de overheid in Tobroek (Al Thani) gevraagd zich tegen de ibadi's te keren.⁴⁸⁸ Volgens een bron spraken Facebookberichten uit de ibadi-gemeenschap over corruptie onder de GAAIA in Nalut. De GAAIA zou de directeur in Nalut, die geweigerd had om geld uit het lokale aalmoesfonds (*zakat*) over te maken naar Tripoli, hebben vervangen door een Madkhali-salafist.⁴⁸⁹ Een bron gaf aan dat Madkhali-salafisten die bij de GAAIA in het westen van Libië werkten, op sociale media tot haat tegen ibadi's aanzetten en hen overlopers noemden.⁴⁹⁰ Een andere bron bevestigt het beeld dat groepen uit het oosten vijandig staan tegenover etnische minderheidsgroepen. De haat is niet alleen ontstaan door de kritiek op Haftar, maar ook door een lange geschiedenis van vooroordelen ten opzichte van etnische minderheidsgroepen die al ten tijde van Qadhafi begon.⁴⁹¹

Soefi's

De soefi-gemeenschap ligt sinds de gewapende opstand van 2011 onder vuur van salafistische en moslim-extremistische groepen die soefi's als 'ketter' beschouwen. In de afgelopen tien jaar werden (historische) soefi-heiligdommen, -graven, - (gebeds)plaatsen en -materialen vernield door islamitische groepen, waaronder Madkhali-salafisten.⁴⁹² De herbouw van de Sidi Abdul Salam-moskee in Zliten zou door geldtekorten langzaam verlopen. Een nieuwsbericht spreekt van nog bestaande kogelgaten in de minaret van de moskee. Deze voor soefi's belangrijke plek werd in 2012 vernietigd door salafistische milities.⁴⁹³ Volgens een bron zouden sommige mensen gestopt zijn met het belijden van het soefisme uit angst voor vervolging, maar dit zou niet de hele gemeenschap betreffen.⁴⁹⁴ Er waren binnen de verslagperiode geen geweldincidenten tegen Soefi's gevonden, voor zover dat kon worden nagegaan.

⁴⁸⁵ Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 53-54. Deze situatie is voor zover kon worden nagegaan niet gewijzigd.

⁴⁸⁶ Libya Herald, *Serraj denounces fatwa against Ibadis*, 21 juli 2021, geraadpleegd op 27 mei 2021; Human Rights Watch, *Libya: Incitement against religious minority*, 20 juli 2017, geraadpleegd op 27 mei 2021.

⁴⁸⁸ February Channel, *Haftar's media: Ibadis zijn Kharidjieten*, 24 januari 2021, geraadpleegd op 7 juli 2021.

⁴⁸⁹ Ibadi's in Libië, 11 mei 2021, geraadpleegd op 7 juli 2021; Ali Pn Omar Omar, 23 mei 2021, geraadpleegd op 7 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 9 juli 2021.

⁴⁹⁰ Vertrouwelijke bron, 9 juli 2021.

⁴⁹¹ Vertrouwelijke bron, 19 juli 2021.

⁴⁹² Algemeen Ambtsbericht Libië van april 2019, p. 5; Laessing, Ulf, *Understanding Libya since Gaddafi*, 2020, p. 207; Thomson Reuters Foundation News, *Sufi cultural sites caught in crossfire of Libya civil war*, 16 maart 2020, geraadpleegd op 27 mei 2021; EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021, geraadpleegd op 28 mei 2021; Freedom House, *Freedom in the world 2021: Libya*, 2021, geraadpleegd op 8 juni 2021.

⁴⁹³ ⁴⁹³ Algemeen Ambtsbericht Libië van april 2019, p. 57; France 24, *Sufis strive to protect their heritage in war-torn Libya*, 22 augustus 2021, geraadpleegd op 22 september 2021.

⁴⁹⁴ Vertrouwelijke bron, 8 juli 2021.

Christenen

Verschillende bronnen stellen dat christenen, onder wie moslims die zich bekeren tot het christendom, risico lopen op discriminatie door familieleden, werkgevers en de Libische maatschappij als geheel. (Islamitische) gewapende groepen gebruikten gericht geweld tegen christenen, waaronder (seksueel) geweld, detentie, ontvoering en moord. Christelijke migranten en vluchtelingen liepen een nog hoger risico op (seksueel) geweld, verkrachting en marteling in onder andere detentiefaciliteiten.⁴⁹⁵

3.3.13 *Afvalligen, bekeerlingen en gematigde moslims*

Er hebben zich in de verslagperiode voor zover kon worden nagegaan geen noemenswaardige veranderingen voorgedaan in de wijze waarop de feitelijke autoriteiten aankijken tegen afvalligen en mogelijke bekeerlingen. Libië kent geen specifieke wetgeving die afvalligheid (*kufer*) van de islam strafbaar stelt, maar het Wetboek van Strafrecht biedt wel de mogelijkheid een gevangenisstraf van maximaal twee jaar op te leggen voor belediging van het opperwezen, de islam of de profeet (zie ook 3.2.3). Er werden voor zover bekend dan ook geen strafvervolgingen ingezet vanwege afvalligheid van de islam of bekering tot het christendom in het bijzonder. Evenals in vorige verslagperiodes bevond mogelijke bekering van moslims tot het christelijk geloof zich in een taboesfeer en werd afvalligheid van de islam sociaal niet getolereerd. Libiërs die zich mogelijk wilden bekeren tot het christendom, tot een andere religie dan de soennitische islam of anderszins afvallig waren, dienden dit verborgen te houden en hier niet mee naar buiten te treden. Personen die zich openlijk uitspraken over hun afvalligheid liepen groot risico op sociale uitsluiting. Dit kon leiden tot, onder andere, geweldsbedreigingen, ontslag van werk en 'vijandigheid' door familie en de maatschappij.⁴⁹⁶ Hierbij maakte het voor zover kon worden nagegaan niet uit tot welke religie of stroming zij zich bekeerden. De maatschappelijke problemen die zij mogelijk ondervonden, werden vooral veroorzaakt door hun afvalligheid van de islam. De positie van atheïstische Libiërs is (in theorie) iets gemakkelijker omdat er geen gebedshuis bezocht wordt en dat dus niet verborgen gehouden hoeft te worden. Atheïstische Libiërs ondervinden echter dezelfde problemen wanneer hun afvalligheid bekend werd als bekeerlingen tot het christendom of een andere religie of levensbeschouwing.⁴⁹⁷

Los van sociale uitsluiting riskeerden afvalligen ook dat zij geïntimideerd werden (bijvoorbeeld via sociale media), bedreigd, (illegaal) vastgezet of mishandeld door salafistische gewapende groepen, al dan niet gelieerd aan de overheid. Salafistische groepen, al dan niet behorend tot de Madkhali-stroming, arresteerden en detineerden in de verslagperiode personen op basis van uiteenlopende beschuldigingen, zoals 'onethisch gedrag', 'het dragen van extravagante kleding', of vanwege uitingen op sociale media die niet in lijn zouden zijn met de in hun ogen juiste islamitische leer. Dit kon overigens ook niet-afvallige moslims overkomen die door strikt-religieuze (gewapende) groepen als niet-islamitisch of niet islamitisch genoeg beschouwd werden.⁴⁹⁸

⁴⁹⁵ European Centre for Law and Justice, *Religious Freedom in Libya*, 2020, p. 3; USDoS, *Libya 2020 International Religious Freedom Report*, 2021, p. 2, 5.

⁴⁹⁶ USDoS, *Libya 2020 International Religious Freedom Report*, 2021, p. 2.

⁴⁹⁷ Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 53-54 en van april 2019, p. 52. Deze situatie is voor zover kon worden nagegaan niet gewijzigd.

⁴⁹⁸ Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 53-54 en van april 2019, p. 52. Deze situatie is voor zover kon worden nagegaan niet gewijzigd.

Het vaststellen van niet-islamitisch of niet islamitisch genoeg gedrag kent geen vaste voorschriften. De interpretatie hiervan gebeurt individueel door verschillende groepen en personen (zie ook 3.2.3). Afvalligen van de islam konden geen bescherming van de autoriteiten inroepen vanwege de gebrekkige rechtsgang in Libië. Daarnaast waren sommige milities of groepen in dienst van de (lokale) autoriteiten.⁴⁹⁹ In de verslagperiode zijn gevallen bekend waarbij (gewapende) groepen gericht geweld pleegden of strafvervolgning inzetten tegen iemand die op sociale media openlijk uitkwam voor zijn bekering tot het christendom, die gemengde bijeenkomsten tussen mannen en vrouwen organiseerde of delen van 'onfatsoenlijke' boeken en films besprak, zoals horror en sciencefiction (zie ook 3.2.2).

⁴⁹⁹ Algemeen Ambtsbericht Libië van juni 2020, p. 53-54 en van april 2019, p. 52. Deze situatie is voor zover kon worden nagegaan niet gewijzigd.

4 Ontheemden, migranten en vluchtelingen

In Libië verbleven in de verslagperiode duizenden binnenlandse ontheemden, migranten en vluchtelingen onder erbarmelijke omstandigheden in onder andere vluchtelingenkampen, officiële en onofficiële detentiecentra. De coronacrisis en de economische situatie in Libië raakten met name deze kwetsbare groepen sterk. Er was geen sprake van grote nieuwe ontheemdenstromen binnen Libië. Hoewel de terugkeer van ontheemden toenam, waren er nog altijd velen die niet konden terugkeren naar hun eigen woonplaats vanwege de slechte veiligheidssituatie en het ontbreken van basisvoorzieningen bij terugkeer. De toestroom van migranten nam in de periode tot december 2020 af door de pandemie. In 2021 namen deze getallen weer toe. De IOM hervatte zijn terugkeerprogramma in augustus 2020, na een tijdelijke stopzetting vanwege het uitbreken van het coronavirus. In september 2020 waren er 510 migranten uit Bangladesh, Ghana, Mali en Soedan teruggekeerd naar hun land van herkomst.⁵⁰⁰ In 2021 werden vluchten voor vrijwillige terugkeer maandenlang opgeschort.⁵⁰¹

4.1 Ontheemden

De IOM geeft aan dat er in april 2021 223.949 binnenlandse ontheemden, *internally displaced persons* (IDP's), waren geregistreerd in Libië, een daling ten opzichte van de maanden daarvoor. Er werden tegen het einde van april 2021 volgens de IOM geen nieuwe binnenlandse ontheemden gerapporteerd. De meeste binnenlandse ontheemden wonen in de regio's Tripoli, Benghazi en Misrata (zie ook figuur 3 voor ontheemden die geen privé-onderkomen hebben). Het merendeel van de binnenlandse ontheemden is vanwege de verslechterde veiligheidssituatie gevlucht, maar economische onzekerheid en beperkte toegang tot basisvoorzieningen spelen ook een rol. Van de IDP's woont 78% in een onderkomen dat ze zelf betalen.⁵⁰² In sommige regio's, zoals Abu Qurayn, Ain Zara, Espea en Murzuq, was de bewegingsvrijheid eind 2020 beperkt door de aanwezigheid van landmijnen.⁵⁰³ Het aantal Libische gemeenten met landmijnen daalde in de eerste helft van 2021 van elf naar acht. Onderkomen, betaalbaar voedsel en gezondheidszorg zijn de grootste prioriteiten voor binnenlandse ontheemden.⁵⁰⁴ Veel Libische steden, zoals Benghazi en Tawergha, maar ook delen van Tripoli, zijn verwoest, waardoor ontheemden niet kunnen terugkeren.⁵⁰⁵ De steden die het zwaarst getroffen waren door de oorlog, zoals Benghazi, Derna, Sirte en Murzuq kregen in augustus 2021 budget toegewezen voor wederopbouw.⁵⁰⁶

Registratie en hulpverlening

Volgens bronnen zouden de Libische autoriteiten weinig doen voor de ontheemdenkampen en de toegang voor internationale organisaties beperken. Het

⁵⁰⁰ Amnesty International, *Between Life and Death*, 2020, p. 47-48; IOM DTM, *Libya's Migrant Report January-February 2021 Round 35*, 2021, p. 4; Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021

⁵⁰¹ OCHA, *Libya Humanitarian Access Snapshot – Migrants and Refugees*, 13 september 2021; Twitterbericht 24 september 2021, geraadpleegd op 14 oktober 2021; UNSMIL, *Statement of the United Nations Assistant Secretary-General Resident and Humanitarian Coordinator for Libya*, Georgette Gagnon, 2 oktober 2021, geraadpleegd op 14 oktober 2021.

⁵⁰² IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 36 March – April 2021*, 2021, p. 5, 11.

⁵⁰³ IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 33 September – October 2020*, 2020, p. 1-3, 13, 15, 18, 20.

⁵⁰⁴ IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 36 March – April 2021*, 2021, p. 11, 14.

⁵⁰⁵ EUobserver, *What's missing from agenda for Berlin's Libya conference?*, 23 juni 2021, geraadpleegd op 24 juni 2021.

⁵⁰⁶ Libya Herald, *Prime Minister Aldabaiba gives go ahead for Benghazi and Derna Reconstruction Funds to start work*, 19 augustus 2021, geraadpleegd op 21 september 2021.

waren voornamelijk internationale organisaties die de opvang en andere diensten voor ontheemden regelden.⁵⁰⁷ Ontheemden registreerden zich in de gemeente van de gastgemeenschap. Deze registraties werden doorgegeven aan crisiscommissies en het ministerie van Sociale Zaken, om precies te zijn aan het *Libyan Humanitarian Relief Agency* (LIBAID), een organisatie onder het ministerie van Sociale Zaken die ontheemden per familie registreerde. Ontheemden die niet in kampen woonden, maar zelf woningen huurden of bij familie inwoonden, konden zich nauwelijks laten registreren of wisten niet af van registratie.⁵⁰⁸ Binnenlandse ontheemden hadden te maken met bureaucratische problemen, zoals het openen van een bankrekening, het krijgen van toegang tot de eigen bankrekening (zelfs als het de eigen bank betrof) of het registreren bij openbare onderwijsinstellingen in de gastregio. De politieke machtsverhoudingen en de bureaucratie leidden ertoe dat mensen die hun identiteitsdocumenten of familieboekje tijdens hun vlucht waren kwijtgeraakt, vaak geen nieuwe documenten konden aanvragen in een andere regio.⁵⁰⁹ Volgens een bron zouden de banken in het oosten, westen en het zuiden niet met elkaar in contact staan. Sommige 'ngo's gaven juridisch advies aan ontheemden die hun documenten of bankgegevens kwijt waren geraakt.⁵¹⁰ Volgens een bron zou het ministerie van Onderwijs ontheemden helpen met het registreren van hun kinderen bij onderwijsinstellingen. Ouders zouden echter geen geld hebben om schoolmaterialen te kopen. Vanwege de corona-uitbraak werd het schoolstelsel in Libië in 2020 stilgelegd; begin 2021 werden de scholen weer geopend.⁵¹¹

Daarnaast werden bepaalde groepen binnenlandse ontheemden vanwege hun afkomst gediscrimineerd door gastgemeenschappen. Dit gold met name voor mensen uit het zuiden van het land of uit Tawergha (zie ook 3.3.9). Stigmatisering en angst voor discriminatie leidden er ook toe dat mensen zich niet registreerden als interne ontheemden, zoals personen uit Misrata.⁵¹² Volgens een bron zouden sommige ontheemden zich ook niet registreren uit angst dat hun informatie gedeeld zou worden met politie, militairen of andere groepen. Ook hadden volgens deze bron vrouwen die hun families moesten onderhouden een kwetsbare positie en liepen zij kans met geweld, intimidatie en financiële uitbuiting te maken te krijgen.⁵¹³

Het LIBAID zou in contact staan met de UNHCR en de IOM om de dienstverlening voor ontheemden te coördineren in de kampen. Daarnaast waren in de kampen in Tripoli organisaties zoals het IRC, de IOM en enkele lokale organisaties actief en in de kampen in Benghazi bijvoorbeeld het *International Medical Corps* (IMC) en ACTED. Volgens een bron konden lokale organisaties niet op structurele wijze diensten verlenen. Ook was er sprake van lokale actoren die tijdens de wintermaanden, de ramadan of rondom het Offerfeest uit liefdadigheid eten of ander materiaal schonken aan de ontheemde populatie.⁵¹⁴ De UNHCR verleende hulp aan binnenlandse ontheemden in de vorm van basisvoorzieningen en contant geld (*cash assistance*). Soms werd deze hulp in de vorm van prepaid betaalkaarten gegeven vanwege de liquiditeitsproblemen van banken in Libië. Ook organiseerde de UNHCR projecten om onder meer de toegang tot infrastructuur, hygiëne, onderwijs,

⁵⁰⁷ Middle East Institute, *NAPI-Youth Roundtable, Migration and Displacement in Libya: Converging Challenges and Pathways Forward*, 18 mei 2021, geraadpleegd op 18 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁵⁰⁸ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁵⁰⁹ Laessing, Ulf, *Understanding Libya since Gaddafi*, 2020, p. 129-130.

⁵¹⁰ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁵¹¹ UNICEF, *UNICEF Welcomes the Phased Reopening of Schools in Libya*, 11 januari 2021, p. 1; Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁵¹² Libya Matters Podcast, *Seeking safety: Internal Displacement in Libya with Cecelia Jimenez-Damary*, 4 november 2020.

⁵¹³ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁵¹⁴ Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

gezondheidszorg en onderkomen te verbeteren.⁵¹⁵ De UNHCR gaf aan dat de UNHCR-hulpverlening, de bewegingsvrijheid van binnenlandse ontheemden, vluchtelingen en migranten en hun toegang tot de gezondheidszorg onder druk stonden sinds het uitbreken van het coronavirus.⁵¹⁶ De IOM deelde mee dat in oktober 2020 61% van de gezondheidsfaciliteiten in Libië operationeel was. Het merendeel van de gezondheidsdiensten is privé, waardoor kwetsbare groepen nog minder toegang hebben tot gezondheidsdiensten. Door het gewapende conflict en de financiële tekorten in de publieke gezondheidszorg kunnen ziekenhuizen geen adequate hulp bieden aan coronapatiënten.⁵¹⁷

Terugkeer

In totaal waren er in april 2021 642.408 binnenlandse ontheemden teruggekeerd; het waren allemaal Libiërs die sinds 2014 als ontheemd waren geregistreerd. Van deze groep konden de meeste mensen (92%) terugkeren naar hun herkomstgebied en 88% naar hun voormalige huis. De meeste ontheemden keerden terug naar de regio's Benghazi, Tripoli en Aljbara (zie ook figuur 4).⁵¹⁸ Bronnen geven aan dat binnenlandse ontheemden uit angst voor represailles vaak niet terugkeren. Met name mensen uit Murzuq en Tarhuna liepen bij terugkeer risico op moord en ontvoering door milities. Daarnaast zouden ontheemden niet kunnen terugkeren omdat hun huizen zijn verwoest of er in hun herkomststreek geen basisvoorzieningen en -diensten zijn, zoals onderwijs en medische zorg.⁵¹⁹

Van de eind 2020 door de IOM geïnterviewde groep van teruggekeerde ontheemden in Qasr Ben Gashir gaf 58% aan dat zij bij terugkeer licht tot matig beschadigde huizen en gestolen of beschadigde inboedel hadden en 23% dat ze te maken hadden met ernstige schade.⁵²⁰ Daarnaast hadden teruggekeerde ontheemden problemen bij het verkrijgen van elektriciteit, gas en water. De IOM geeft aan dat de geïnterviewden na hun terugkeer humanitaire hulp nodig hadden in de vorm van dekens, matrassen, kleding, eten, gezondheidszorg en gereedschap om hun huis te repareren. Van de geïnterviewden gaf 72% aan dat zij bij terugkeer geen humanitaire hulp hebben ontvangen. Voor 30% van de geïnterviewden was er bij terugkeer geen toegang tot onderwijs mogelijk. De uitbraak van het coronavirus leidde tot zorgen bij zowel ontheemden als gastgemeenschappen over de verslechterde gezondheidszorg in Libië en de toegang tot de werkgelegenheid vanwege de beperkte bewegingsvrijheid.⁵²¹ Eind april 2021 gaf de IOM aan dat de topprioriteiten voor teruggekeerde ontheemden toegang tot eten, non-food-items en gezondheidszorg waren.⁵²²

⁵¹⁵ UNHCR, *Fact Sheet Libya September 2020*, p. 2, 4.

⁵¹⁶ UNHCR, *2021 Planning Summary Operation: Libya*, p. 4.

⁵¹⁷ IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 33 September – October 2020*, 2020, p. 17.

⁵¹⁸ IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 36 March – April 2021*, 2021, p. 4.

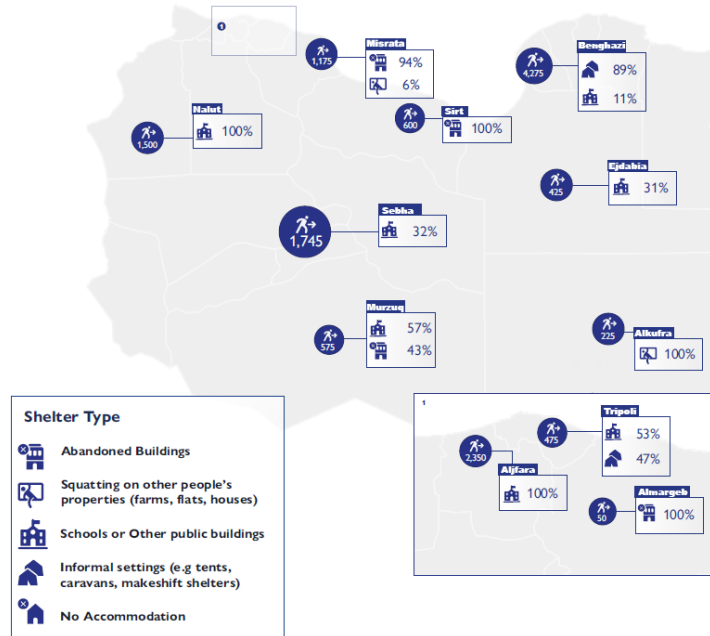
⁵¹⁹ Middle East Institute, *NAPI-Youth Roundtable, Migration and Displacement in Libya: Converging Challenges and Pathways Forward*, 18 mei 2021, geraadpleegd op 18 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 1 juni 2021.

⁵²⁰ De geïnterviewde groep bestond uit 2148 interviews met respondenten uit 659 gemeenschappen in Libië. IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 33 September – October 2020*, 2020, p. 4.

⁵²¹ IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 33 September – October 2020*, 2020, p. 1-3, 7-9.

⁵²² IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 36 March – April 2021*, 2021, p. 10.

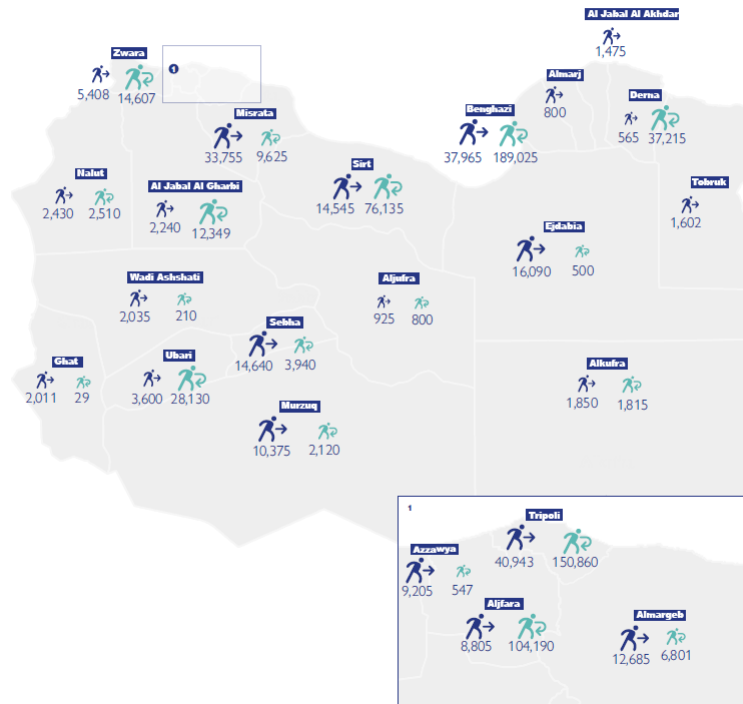
Fig 24 Map of public shelter or communal accommodation types used by IDPs by location

Figuur 3. IOM, Libya IDP and Returnee Report Round 36 March – April 2021, 2021, p. 9.

LOCATIONS OF DISPLACEMENT AND RETURN MAP

Fig 4 Map of IDPs and returnees by region (mantika)

Figuur 4. IOM, Libya IDP and Returnee Report Round 36 March – April 2021, 2021, p. 19.

4.2 Vluchtelingen en migranten

Honderdduizenden migranten en vluchtelingen verbleven in de verslagperiode in Libië. De IOM sprak eind februari 2021 van 575.874 migranten.⁵²³ De situatie voor deze groepen bleef weerbarstig. Zij liepen risico op onrechtmatige arrestatie, verdwijning, mishandeling, seksueel en gendergerelateerd geweld (SGBV), mensenhandel en mensensmokkel door milities en gewapende groepen.⁵²⁴ Ook hadden migranten en vluchtelingen te maken met racisme en discriminatie door milities en gewapende groepen. In de verslagperiode bleef de migratiewetgeving, die genoemd werd in het vorige ambtsbericht uit juni 2020, van kracht. Die stelt het illegaal binnenkomen in Libië, het verblijf in en het vertrek naar of uit het land strafbaar.⁵²⁵ Amnesty constateerde dat het uitbreken van het coronavirus een voorwendsel werd voor het invoeren van hardere maatregelen tegen migranten en vluchtelingen.⁵²⁶ De huidige premier Abdul Hamid Dbeibah gaf begin maart 2021 aan dat de migratiecrisis geen topprioriteit voor de nieuwe Libische regering was, maar een probleem voor de gehele internationale gemeenschap.⁵²⁷

Buitenlandse arbeidsmigranten

De UNHCR stelt dat er ongeveer 600.000 arbeidsmigranten in Libië zijn, onder wie ook velen die internationale bescherming nodig hebben. De meeste buitenlandse bewoners in Libië hebben geen verblijfsvergunning en werken in de informele sector.⁵²⁸ Migranten die Libië in reizen op hun weg naar Europa verrichten soms ook tijdelijk illegaal werk om hun vervolgreis te bekostigen.⁵²⁹

Buitenlandse vluchtelingen

Begin 2021 waren er 4739 vluchtelingen geregistreerd en 40.719 asielzoekers, wachtend op een vluchtelingenstatus bij de UNHCR in Libië.⁵³⁰ De internationale gemeenschap onder aanvoering van de UNHCR bleef de onwettige detentie van vluchtelingen en asielzoekers in Libië aankaarten en gaf levensreddende hulp bij havenpoorten en detentiecentra, assistentie bij hervestiging, terugkeer en gezinshereniging. Naast registratie verleende de UNHCR hulp in de vorm van contant geld, voedsel, medische hulp, psychosociale ondersteuning en het verbeteren van de toegang tot onderwijs voor kinderen. Ook gaf de UNHCR hulp aan asielzoekers en vluchtelingen in stedelijke gebieden via een *Community Day Centre* in Tripoli en wijkcentra en -teams in andere gemeenten.⁵³¹ De UNHCR werkt samen met organisaties zoals het IRC, CESVI, *Danish Refugee Council* (DRC) en het *World Food Programme* (WFP) om deze hulp te kunnen bieden.⁵³² De UNHCR heeft meerdere veldkantoren in de kuststreek van Libië. Migranten en vluchtelingen

⁵²³ IOM, *Displacement Tracking Matrix Libya, Round 35 (January- February 2021)*, februari 2021, p. 6.

⁵²⁴ Amnesty International, *Libya Country Profile*, 2019, geraadpleegd op 5 maart 2021; Freedom House, *Libya Country Report*, *Freedom in the World 2020, 2021*; The New Humanitarian, *What happens to migrants forcibly returned to Libya?*, 5 augustus 2020, geraadpleegd op 5 maart 2021; UNHCR, *On this journey no one cares*, juli 2020, p. 17, 27; Amnesty International, *'No one will look for you': Forcibly returned from sea to abusive detention in Libya*, 15 juli 2021.

⁵²⁵ Algemeen Ambtsbericht Libië, Ministerie van Buitenlandse Zaken, juni 2020, p. 67.

⁵²⁶ Amnesty International, *Libya: New evidence shows refugees and migrants trapped in horrific cycle of abuses*, 24 september 2020, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵²⁷ Al Jazeera, *Libya's new government says migration crisis not its top priority*, 3 maart 2021, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵²⁸ UNHCR, *2021 Planning Summary Operation: Libya*, 2021, p. 4.

⁵²⁹ Laessing, Ulf, *Understanding Libya since Gaddafi*, 2020, p. 173.

⁵³⁰ De cijfers gaan uit van mensen die een vluchtelingenstatus bij de UNHCR hebben bemachtigd. Net als in het vorige

ambtsbericht kan de term vluchteling hier niet in de strikt juridische betekenis gebruikt worden, aangezien Libië geen asielmecanisme kent. Libië heeft het VN-Vluchtelingenverdrag van 1951 niet geratificeerd; er bestaat dus geen officiële status van vluchteling die erkend is door de Libische staat. UNHCR, *2021 Planning Summary Operation: Libya*, 2021, p. 4.

⁵³¹ UNHCR, *2021 Planning Summary Operation: Libya*, 2021, p. 4.

⁵³² UNHCR, *Libya Update*, 8 januari 2021, p. 1.

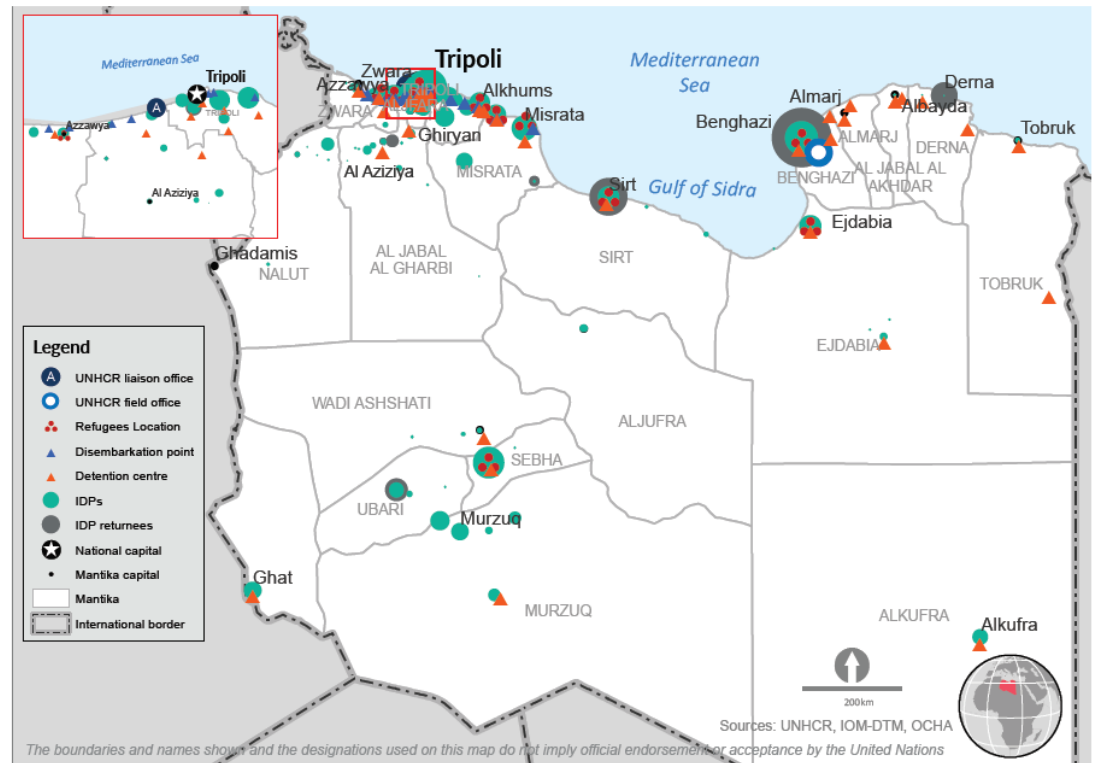
leefden verdeeld over de steden Tripoli en Benghazi, de kuststeden en de binnenlandse stad Sabha. Havenpoorten liggen in Tripoli en de kuststeden daaromheen (zie ook figuur 5 en 6).

Fig 2 Number of migrants per region (mantika) during DTM Round 35 data collection.

This map is for illustration purposes only. Name and boundaries on this map do not imply official endorsement or acceptance by IOM.

Figuur 5. IOM, *Displacement Tracking Matrix Libya, Round 35 (January- February 2021)*, februari 2021, p. 5.

Figuur 6. UNHCR, *Libya Update*, 8 januari 2021.

Detentiecentra

De detentie van migranten en vluchtelingen in centra beheerd door het DCIM werd voortgezet en hun situatie in detentie bleef onveranderd slecht. Hoewel het DCIM onder het directoraat van het ministerie van Binnenlandse Zaken van de GNA viel, en vanaf maart 2021 onder de GNU, werden deze faciliteiten feitelijk beheerd door milities die zich onder andere schuldig maakten aan marteling, misbruik, seksueel geweld, dwangarbeid, mensenhandel en het eisen van dwangsommen aan familieleden van gedetineerden in ruil voor hun vrijlating. De omstandigheden in detentiecentra waren erbarmelijk met overbevolking, slechte hygiëne en tekorten aan voedsel, water en medische hulp.⁵³³ Op 20 juni 2021 overleden een onbekend aantal migranten en raakten tweehonderd migranten gewond door een brand in het Abu Rashadah detentiecentrum in Gharyan. Op 3 en 13 juni schoten bewakers in het Abu Salim detentiecentrum in Tripoli op personen, hierbij kwamen ten minste zeven migranten om. Op 17 juni schoten bewakers in het Abu Rashadah detentiecentrum in Gharyan op personen, waarbij vier migranten omkwamen.⁵³⁴

⁵³³ Amnesty International, *Libya Country Profile*, 2019; Amnesty International, *Libya: New evidence shows refugees and migrants trapped in horrific cycle of abuses*, 2020, geraadpleegd op 5 maart 2021; The New Humanitarian, *What happens to migrants forcibly returned to Libya?*, 5 augustus 2020, geraadpleegd op 5 maart 2021; Euractiv, *Women migrants reduced to sex slaves in Libya 'hell'*, 23 juni 2021, geraadpleegd op 24 juni 2021; Amnesty International, *'No one will look for you': Forcibly returned from sea to abusive detention in Libya*, 15 juli 2021; Amnesty International, *'No one will look for you': Forcibly returned from sea to abusive detention in Libya*, 15 juli 2021, p. 40-41.

⁵³⁴ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 9.

Libische veiligheidsdiensten werden ervan verdacht zich schuldig te maken aan seksueel misbruik van minderjarige meisjes.⁵³⁵ UNSMIL spreekt van seksueel misbruik van meisjes en vrouwen in het Shara' Al-Zawiya detentiecentrum en van jongens en mannen in de Abu Issa detentiecentrum in Zawiyah. Beide centra worden beheerd onder DCIM en het Ministerie van Binnenlandse Zaken.⁵³⁶ Detentiecentra hadden geen vrouwelijke bewakers, behalve in het Tariq al-Sekka-detentiecentrum. De Libische overheid had volgens het USDoS geen beleidsstructuren, capaciteit en middelen en ook niet de politieke wil om de misstanden in detentiecentra en de mensenhandel tegen te gaan.⁵³⁷

In maart 2021 zouden er meer dan vierduizend personen vastzitten in deze detentiecentra.⁵³⁸ Op 8 augustus 2021 zou het gaan om 5.826 migranten en vluchtelingen die vastzaten in officiële detentiecentra.⁵³⁹ Bronnen geven aan dat in 2020 duizenden vluchtelingen en migranten uit het beeld van hulporganisaties verdwenen, nadat zij waren overgebracht naar onofficiële detentiecentra, zoals de beruchte *Tobacco Factory*, beheerd door een militie onder Emad al-Trabulsi, die banden heeft met de GNA (tegenwoordig GNU).⁵⁴⁰

De Libische overheid (GNA) had in oktober 2020 aangekondigd de migrantencentra aan de kust van Libië te sluiten en de migranten te verplaatsen naar centra in het binnenland. Hierdoor wilde zij bijdragen aan het voorkomen van mensenhandel. Er werden patrouilles in de woestijn ingezet om de mensenhandel verder te bestrijden.⁵⁴¹ Zo vielen de Libische autoriteiten op 16 februari 2021 een huis binnen in Al Kufra, een stad in het zuidoosten van het land, dat diende als een gevangenis beheerd door mensenhandelaars.⁵⁴² Hierbij werden 156 Afrikaanse migranten, onder wie vijftien vrouwen en kinderen, bevrijd door de Libische autoriteiten.⁵⁴³ Begin maart 2021 maakte de *National Commission for Human Rights - Libya* (NCHRL) ook de arrestatie bekend van een verdachte van het dodelijke schietincident in Mazda van 27 mei 2020, waarbij dertig Bengaalse en Afrikaanse migranten waren omgekomen.⁵⁴⁴ Ook werden er in diezelfde maand 120 personen, veelal Egyptische staatsburgers, uit illegale detentie bevrijd door het Libische leger. Deze personen werden op zes verschillende locaties in de stad Bani Walid vastgehouden door mensenhandelaars. Het mediabericht gaf aan dat bij deze actie ook de mensenhandelaar en buitenlandse criminelen gearresteerd werden.⁵⁴⁵ Op 9 juni 2021 meldde de Libische politie dat 37 personen van Egyptische en andere Afrikaanse afkomst gered waren in Shwairif. De personen waren zes maanden gevangengehouden door een criminele groep.⁵⁴⁶

⁵³⁵ The Independent, *Libyan guards accused of sexually assaulting minors*, 20 juni 2021, geraadpleegd op 22 juni 2021.

⁵³⁶ UNSMIL, *Report from the Secretary-General*, 25 september 2021, p. 8-9.

⁵³⁷ USDoS, *2021 Trafficking in Persons Report: Libya*, 1 juli 2021, geraadpleegd op 6 juli 2021.

⁵³⁸ IOM UN Migration, *UN Libya Monthly update*, maart 2021, p. 1.

⁵³⁹ UNSMIL, *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021, p. 9.

⁵⁴⁰ Amnesty International, *Libya: New evidence shows refugees and migrants trapped in horrific cycle of abuses*, 2020.

⁵⁴¹ Infomigrants, *Libya: Tripoli to move migrant centers to country's interior*, 21 oktober 2020, geraadpleegd op 19 juli 2021.

⁵⁴² Engelstalige media verwijzen veelal naar 'traffickers' in het geval van mensenhandel en -smokkel. In de Libische context kwam het vaak voor dat groepen die verdacht werden van mensensmokkel ook vaak betrokken waren in mensenhandel.

⁵⁴³ Al Jazeera, *Libya: More than 150 migrants freed in raid on traffickers, 22 februari 2021*, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵⁴⁴ BBC Monitoring, *Rights groups praise arrest of main Mizdah suspect*, 3 maart 2021, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵⁴⁵ Al Jazeera, *Libyan military frees more than 100 migrants from traffickers*, 11 maart 2021, geraadpleegd op 12 maart 2021.

⁵⁴⁶ BBC Monitoring, *Libya police say kidnapped migrants rescued, 10 juni 2021*, geraadpleegd op 11 juni 2021.

The New Humanitarian gaf aan dat de sluiting van migrantencentra, zoals die in Zintan, niet leidde tot een afname van misstanden. In de nieuwe DCIM-faciliteiten, de zogenoemde 'Gathering and Return'-centra was er ook sprake van misbruik van gedetineerden.⁵⁴⁷ Een bron geeft aan dat in Tripoli de druk van de overheid op criminele organisaties en gewapende groepen in de laatste maanden groter is geworden, maar dat dit niet wegneemt dat grove mensenrechtenschendingen nog steeds voorkomen – ook in centra die onder de GNU vallen. De transitie van de huidige detentiecentra voor migranten naar transitcentra voor snellere repatriëring verliep volgens deze bron langzaam.⁵⁴⁸

Detentiecentra lagen in het westen van het land in Tripoli en in de kuststeden eromheen (Zawiya, Zwara, Alkhums, Misrata, Ghiryan en Al Aziziya), in Sirte, in het oosten van het land in Benghazi en in de kuststeden eromheen (Ejdabia, Almarj, Albayda, Derna, Tobroek) en in het binnenland in Wadi Ashshati, Sabha, Murzuq, Ejdabia en Al Kufra. In het grensgebied bevonden zich detentiecentra in de stad Ghat en de regio Tobroek.⁵⁴⁹ Het USDoS gaf aan dat het DCIM in april 2021 vijftien detentiecentra beheerde, waar zowel volwassen als minderjarige migranten en vluchtelingen vastzaten.⁵⁵⁰ Een mediabericht gaf aan dat de IOM op de hoogte was van elf officiële detentiecentra beheerd door de DCIM en van vier andere onofficiële overheidsfaciliteiten, zogenaamde *data-collection and investigation centres*, waarvan drie in Tripoli en één in Zuwara. Het is niet duidelijk hoeveel onofficiële detentiecentra van deze soort er zijn.⁵⁵¹

In november 2020 zaten er 2024 migranten, vluchtelingen en asielzoekers gevangen in detentiecentra van de Libische overheid. De UNHCR bezocht samen met andere partners deze centra. In 2020 werden 224 bezoeken afgelegd, waarbij ook medische consultaties werden verzorgd en basisbehoeftes werden uitgedeeld.⁵⁵² Ook in detentiecentra die de UNHCR bezocht, kwam afpersing met losgeld en dwangsommen voor.⁵⁵³ *The New Humanitarian* gaf aan dat de UNHCR gedetineerden uit het voormalige detentiecentrum in Zintan gevraagd had een formulier te ondertekenen waarin stond dat zij geen onderdak of contant geld zouden ontvangen van de UNHCR. Dit had mogelijk te maken met liquiditeitsproblemen van de UNHCR. Ook stelde dit artikel dat andere oud-gedetineerden uit dit centrum alleen deels UNHCR-hulp ontvingen. De wachttijden voor UNHCR-registratie konden oplopen tot acht maanden. Andere UNHCR-hulpverlening was niet consistent.⁵⁵⁴

Eind juni 2021 gaf Artsen zonder Grenzen (MSF) aan dat de situatie en het geweld in twee detentiecentra in Tripoli dusdanig ernstig waren dat de hulp daar werd opgeschort. Ook vreesde de organisatie voor de veiligheid van het eigen personeel. MSF gaf aan dat zij er getuige van waren hoe bewakers in het Mabani-detentiecentrum gedetineerden sloegen. Ook verleenden MSF-artsen hulp aan

⁵⁴⁷ *The New Humanitarian*. *Libya fails to stop migrant detention abuses, as EU-backed returns soar*, 24 juni 2021, geraadpleegd op 25 juni 2021.

⁵⁴⁸ Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021.

⁵⁴⁹ UNHCR, *Libya Update*, 8 januari 2021, p. 2.

⁵⁵⁰ USDoS, *2021 Trafficking in Persons Report: Libya*, 1 juli 2021, geraadpleegd op 6 juli 2021.

⁵⁵¹ *The New Humanitarian*, *What happens to migrants forcibly returned to Libya?*, 5 augustus 2020, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵⁵² UNHCR, *Libya Update*, 20 november 2020.

⁵⁵³ *The New Humanitarian*, *What happens to migrants forcibly returned to Libya?*, 5 augustus 2020, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵⁵⁴ *The New Humanitarian*. *Libya fails to stop migrant detention abuses, as EU-backed returns soar*, 24 juni 2021, geraadpleegd op 25 juni 2021.

negentien fysiek misbruikte gedetineerden in het Abu Salim-detentiecentrum.⁵⁵⁵ Eind september 2021 gaf MSF aan de hulpverlening in de twee detentiecentra weer te hervatten.⁵⁵⁶ Begin oktober 2021 vielen de Libische autoriteiten meerdere plekken in Tripoli in waarbij duizenden migranten werden gearresteerd in en detentiecentra gezet. UNICEF gaf aan dat honderden mensen probeerden het Mabani detentiecentrum te ontsnappen, maar werden beschoten in het detentiecentrum. Hierbij kwamen zes gevangenen om en raakten 24 gevangenen gewond. Veel personen uit het overvolle Mabani detentiecentrum werden overgeplaatst naar het Ain Zara detentiecentrum in Tripoli.⁵⁵⁷

Libische kustwacht

De Libyan Coast Guard (LCG) bleef boten met migranten en vluchtelingen onderscheppen die vanaf de Libische kust Europa probeerden te bereiken. Onderschepte personen die illegaal het land uitreisden werden teruggebracht naar Libië en in detentiecentra gezet (zie ook 4.3). Het is niet bekend of dit ook Libiërs betrof die illegaal het land uitreisden. De OHCHR spreekt van gevaarlijke onderscheppingspraktijken door de Libische kustwacht, zoals het in gevaar brengen van boten, het tegengaan van humanitaire organisaties die hulp verlenen en een gebrek aan waarborging van veilige ontschepping, waaronder ook het risico van buitengerechtigde detentie in Libië.⁵⁵⁸ Daarnaast zou de LCG samenwerken met mensensmokkelaars.⁵⁵⁹ Ontschepping aan land was ook riskant. Zo werden in juli 2020 drie 15- tot 18-jarigen doodgeschoten en raakten één 15-jarige en één 18-jarige ernstig gewond toen zij van boord stapten in Khoms. Zij maakten deel uit van een groep van 73 Soedanezen die door de Libische kustwacht werden onderschept en probeerden detentie in Libië te ontvluchten. Van de groep werden er 26 naar detentiecentra gebracht, van wie acht minderjarigen.⁵⁶⁰ Ook vonden er mensenrechtenschendingen plaats op zee. In augustus 2020 vertelden overlevenden van de boot *Captain al-Salaam 181* dat zij Libië hadden proberen te ontvluchten, maar door gewapende mannen waren overvallen op zee. Er was op hen geschoten, waardoor de boot was gezonken en veertig personen waren overleden.⁵⁶¹ Eind juni 2021 filmde *Sea-Watch*, een Duitse ngo, hoe de LCG een kleine houten boot met vijftig migranten achtervolgde en op de boot schoot. De Libische marine liet weten de personen binnen de LCG die de overtredingen hadden begaan, daarvoor verantwoordelijk te houden.⁵⁶²

In 2021 namen de migratiestromen vanuit Libië toe. In februari 2021 werden in één week 1487 migranten onderschept, een stijging ten opzichte van januari 2021, toen

⁵⁵⁵ NOS, *Artsen zonder Grenzen stopt stopt werk in detentiecentra Libië*, 22 juni 2021, geraadpleegd op 23 juni 2021; The Guardian, *Violence towards refugees at Libyan detention centres forces MSF to pull out*, 24 juni 2021, geraadpleegd op 25 juni 2021; The New Humanitarian, *Libya fails to stop migrant detention abuses, as EU-backed returns soar*, 24 juni 2021, geraadpleegd op 25 juni 2021.

⁵⁵⁶ Mediciens Sans Frontiers, *Medical care resumes in Tripoli detention centres*, 29 september 2021.

⁵⁵⁷ Al Jazeera, *Libya detains 4,000 people in major anti-migrant crackdown*, 2 oktober 2021, geraadpleegd op 14 oktober 2021; UNICEF, *Libya Flash Update 2 Migrant raids and detention*, 13 oktober 2021, geraadpleegd op 14 oktober 2021.

⁵⁵⁸ OHCHR, *"Lethal Disregard" Search and rescue and the protection of migrants in the central Mediterranean Sea*, mei 2021, p. 1-2; Vertrouwelijke bron, 27 mei 2021.

⁵⁵⁹ EUobserver, *Libyan police lieutenant: 'Coast guard are smugglers'*, 5 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021.

⁵⁶⁰ MSF, *People shot and killed in Libya while trying to flee arbitrary detention*, 31 juli 2020, geraadpleegd 12 maart 2021.

⁵⁶¹ Amnesty International, *Libya: New evidence shows refugees and migrants trapped in horrific cycle of abuses*, 2020.

⁵⁶² The Independent, *Caught on camera: Libyan coast guard shoots at migrant boat*, 1 juli 2021, geraadpleegd op 2 juli 2021; The Guardian, *Libyan coastguards 'fired on and tried to ram migrant boat' - NGO*, 2 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021; The Independent, *Libyan navy acknowledges dangerous chase of migrant boat*, 2 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021.

469 mensen werden onderschept.⁵⁶³ De IOM spreekt van 2274 vertrekkende migranten en *people of concern* voor 2021 (tot 15 februari 2021), van wie er 1805 in de eerste twee weken van februari 2021 vertrokken. Rond de 1500 migranten zijn in deze periode vanuit Libië aangekomen in Italië. Daaruit kan afgeleid worden dat de Libische kustwacht ongeveer zestig procent van de vertrekkers heeft onderschept.⁵⁶⁴ Volgens UNSMIL zouden er op 14 augustus 2021 in het jaar 2021 in totaal 22.045 migranten en vluchtelingen (waarvan 89% mannen) zijn onderschept en teruggekeerd, waarvan 380 overleden en 629 personen die nog vermist waren.⁵⁶⁵ In maart 2021 deelde de LCG mee dat zij bij een actie voor de Libische kust 91 migranten met verschillende Afrikaanse nationaliteiten had ontscheept van zinkende opblaasboten.⁵⁶⁶ Eind maart 2021 werden er binnen een periode van 48 uur bijna duizend migranten onderschept door de LCG en de Libische marine.⁵⁶⁷ Op 12 juni 2021 onderschepte de LCG bij vijf verschillende operaties in Zawiya en Tripoli meer dan duizend personen.⁵⁶⁸ In de eerste helft van 2021 zouden er meer dan dertien duizend mensen zijn onderschept en teruggebracht naar Libië. Dit aantal was hoger dan het totaalaantal teruggekeerden in heel 2020. Het IOM en de UNHCR gaven een gezamenlijke verklaring uit waarin ze de terugkeer naar Libië veroordeelden, omdat dit land niet als een veilige plek aangemerkt kan worden.⁵⁶⁹ Ook Libiërs zelf maken de overtocht naar Europa. De IOM stelt dat in 2020 386 Libiërs in Italië aankwamen via de zeeroute, bijna het dubbele van het aantal in 2019.⁵⁷⁰

In 2021 bleef het dodental op zee stijgen. Op 19 januari 2021 kapseisde een boot voor de kust van Libië, waarbij 43 mensen van West-Afrikaanse afkomst verdronken.⁵⁷¹ Op 23 april, 2 en 10 mei 2021 kapseisden opnieuw boten, waarbij in april minstens honderd en in mei zestien mensen verdronken.⁵⁷² Eind mei 2021 spoelden de lichamen van drie jonge kinderen, vermoedelijk passagiers van een gezonken migrantenboot, aan op het strand van Zuwara.⁵⁷³ Op 2 juni 2021 werd gemeld dat de LCG 78 migranten op een gekapseisde boot had onderschept. Een andere boot vanuit Libië kapseisde voor de kust van Tunesië; daarbij kwamen 23 migranten om. Zeventig andere personen werden door de Tunesische marine gered.⁵⁷⁴ Op 17 juni 2021 werd bekendgemaakt dat een boot met 270 migranten van zee was opgepikt door een boot die onder de vlag van Gibraltar voer. De groep werd overgegeven aan de LCG en bij terugkeer in Tripoli in detentiecentra geplaatst.⁵⁷⁵ Op 23 juni 2021 werd een boot met dertien migranten en op 29 juni

⁵⁶³ Vertrouwelijke bron, 15 februari 2021.

⁵⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 18 februari 2021.

⁵⁶⁵ UNSMIL, *Report from the Secretary-General*, 25 september 2021, p. 9.

⁵⁶⁶ BBC Monitoring, *Libyan Coast Guard forces rescue over 90 migrants*, 2 maart 2021, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵⁶⁷ BBC Monitoring, *Nearly 1,000 migrants intercepted in 48 hours*, 29 maart 2021, geraadpleegd op 30 maart 2021.

⁵⁶⁸ BBC Monitoring, *Record number of migrants return to Libya*, 12 juni 2021, geraadpleegd op 13 juni 2021.

⁵⁶⁹ UNHCR, IOM and UNHCR condemn the return of migrants and refugees to Libya: *Joint UNHCR/IOM press release*, 16 juni 2021, geraadpleegd op 18 juni 2021; Politico, *Number of migrants returned to Libya could reach all-time high*, 17 juni 2021, geraadpleegd op 18 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 17 juni 2021.

⁵⁷⁰ The Guardian, *'I won't go back': why Libyans are joining the boats leaving their shores*, 15 februari, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵⁷¹ Al Jazeera, *Libya coastguard intercepts more than 800 refugees*, 5 februari 2021, geraadpleegd op 5 maart 2021.

⁵⁷² NOS, *Mogelijk meer dan 100 doden na kapseizen migrantenboot*, 23 april 2021, geraadpleegd op 24 april 2021; Al Jazeera, *Several Europe-bound migrants drown off Libya coast: UN*, 2 mei 2021, geraadpleegd op 3 mei 2021; The Independent, *UN says 5 migrants drowned; over 700 intercepted off Libya*, 10 mei 2021, geraadpleegd op 11 mei 2021.

⁵⁷³ The Guardian, *Children's bodies wash up on Libyan beach after migrants boats sink*, 25 mei 2021, geraadpleegd op 18 juni 2021.

⁵⁷⁴ BBC Monitoring, *Libyan forces rescue 78 migrants bound for Europe*, 2 juni 2021, geraadpleegd op 2 juni 2021.

⁵⁷⁵ The Independent, *UN: Over 270 migrants rescued and detained in Libya*, 17 juni 2021, geraadpleegd op 18 juni 2021; EUobserver, *UN confirms 270 migrants' return to 'unsafe' Libya*, 18 juni 2021, geraadpleegd op 18 juni 2021.

werden 33 migranten onderschept en teruggebracht naar Tripoli.⁵⁷⁶ Ook waren er tijdens de verslagperiode gevallen van boten met migranten uit Libië die voor de kust van Tunesië kapseisden. Hierbij kwamen tientallen mensen om.⁵⁷⁷ Tot juli 2021 werden er 866 doden geregistreerd onder mensen die probeerden Europa via de Middellandse Zee te bereiken.⁵⁷⁸ Eind juli werden zeven boten onderschept, waarvan werd gedacht dat twintig personen op deze boten eerder waren verdronken. Rond de vijfhonderd migranten werden teruggebracht naar het Mabani detentiecentrum in Tripoli.⁵⁷⁹ In dezelfde week werden nog een boot met 42 personen en een andere gekapseizde boot met achttien personen, waarvan 57 verdronken, van zee onderschept door vissers en de LCG.⁵⁸⁰

Begin september werd een verdachte met de Egyptische nationaliteit opgepakt op verdenking van mensenhandel betreffende een boot met meer dan zeventig personen die kapseizde voor de kust van Libië eind augustus. Achttien personen overleden tijdens deze reis en zeventien personen werden nog vermist. De meeste personen op de boot waren van Egyptische afkomst.⁵⁸¹ Een week later werden twee verdachten gearresteerd op verdenking van mensenhandel. De Libische autoriteiten stuurden in dezelfde periode meer dan vijftig Egyptische migranten terug naar Egypte.⁵⁸²

4.3 Terugkeer

Illegaal in- en uitreizen is in Libië strafbaar op grond van de wetten 19/2010 (*On combatting irregular migration*) en 6/1987 (*Regulating entry, residence and exit of foreign nationals to/from Libya*; gewijzigd via wet nummer 2/2004). Er zijn binnen de verslagperiode geen gegevens bekend geworden over (gedwongen) teruggekeerde Libiërs en hun mogelijke behandeling door de autoriteiten bij terugkeer of de houding van Libische diplomatieke vertegenwoordigingen in het buitenland ten aanzien van gedwongen terugkeer.⁵⁸³ Bij grenscontroles op de vliegvelden werden Libiërs willekeurig door milities gecheckt op familie- en stamachtergrond en werd de inhoud van hun telefoon en andere elektronische apparaten doorzocht. Hierdoor liepen sommige personen risico op geweld of vervolging (zie ook 1.3 en 3.2.1). Het is niet duidelijk of dit ook bij grenscontroles gebeurde. Zoals eerder aangegeven werd er geen uniform douane- of immigratiebeleid toegepast in Libië (zie ook 1.3). Net als in de vorige periode werden er migranten van boord van schepen gehaald voor de kust van Libië en vervolgens mishandeld in detentiecentra voor migranten (zie ook 4.2).

⁵⁷⁶ BBC Monitoring, *Over a dozen illegal migrants 'rescued at sea'*, 24 juni 2021, geraadpleegd op 25 juni 2021; BBC Monitoring, *Migrants rescued off Tripoli coast*, 30 juni 2021, geraadpleegd op 1 juli 2021.

⁵⁷⁷ NOS, *Boetongeluk bij Tunesië, zeker 43 migranten verdronken*, 3 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021; The Independent, *Nearly 45 migrants drown in shipwreck off Tunisia*, 4 juli 2021, geraadpleegd op 5 juli 2021; NOS, *Opnieuw migranten verdronken voor Tunesische kust*, 5 juli 2021, geraadpleegd op 6 juli 2021.

⁵⁷⁸ IOM, *Missing Migrants Project*, geraadpleegd op 6 juli 2021.

⁵⁷⁹ The Independent, *UN migration official: 20 migrants drown off Libya's coast*, 21 juli 2021, geraadpleegd op 22 juli 2021.

⁵⁸⁰ BBC Monitoring, *Over 40 migrants including women rescued*, 23 juli 2021, geraadpleegd op 24 juli 2021; Al Jazeera, *UN: Dozens presumed dead after boat capsizes off Libya coast*, 26 juli 2021, geraadpleegd op 27 juli 2021.

⁵⁸¹ BBC Monitoring, *Authorities arrest main suspect in migrant boat disaster*, 3 september 2021, geraadpleegd op 4 september 2021.

⁵⁸² The Independent, *Libya arrests 2 suspected traffickers, returns 53 to Egypt*, 13 september 2021, geraadpleegd op 14 september 2021.

⁵⁸³ Algemeen Ambtsbericht Libië, juni 2020, p. 69. De situatie is voor zover kon worden nagegaan ongewijzigd; Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 19 maart 2021; Vertrouwelijke bron, 26 mei 2021.

Een bron meldt dat de situatie bij terugkeer per geval verschilt. Problemen bij terugkeer kunnen ook samenhangen met het moment waarop iemand het land heeft verlaten. Er zijn meerdere periodes geweest waarin er bij grenscontroles in Libië geen stempels werden afgegeven. Dit hoefde volgens de bron niet altijd tot moeilijkheden te leiden bij huidige controles bij terugkeer.⁵⁸⁴ Het is niet duidelijk of dit controles bij zowel over land als via luchthavens betrof. Een andere bron meldt dat personen die de financiële middelen hadden om het land illegaal te verlaten, waarschijnlijk dezelfde middelen hebben om naar Libië terug te keren zonder gearresteerd te worden.⁵⁸⁵

⁵⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 26 mei 2021.

⁵⁸⁵ Vertrouwelijke bron, 8 maart 2021.

5 Bijlagen

5.1 Gebruikte openbare bronnen

5.1.1 Audiovisuele bronnen en sociale media

- EASO, *COI: Podcast on Libya's Security Situation*, 1 februari 2021. Zie ook https://coi.easo.europa.eu/administration/easo/PLib/2020_02_EASO_COI_audio_Libya_security_situation.mp4
- Facebookbericht Ministerie van Binnenlandse Zaken Libië, 4 augustus 2020. Zie ook https://www.facebook.com/moi.gov.ly/posts/3163385553758115?__tn__=-R
- , *Ibadi's in Libya*, 11 mei 2021. Zie ook <https://www.facebook.com/890099151064258/posts/5411563405584454/>
- , *Ali Pn Omar Omar*, 23 mei 2021. Zie ook <https://www.facebook.com/photo/?fbid=205356374753391&set=ecnf.100058370886941>
- February Channel, *Haftar's media: Ibadi's zijn Kharijieten*, 24 januari 2021. Zie ook <https://www.youtube.com/watch?v=QRBuL--IEZI>
- Libya Matters Podcast, *Surviving Enforced Disappearance with Jabir Zain*, 23 september 2020.
- , *Being Difficult: The Feminist Movement with Asma Khalifa*, 21 oktober 2020.
- , *Seeking safety: Internal Displacement in Libya with Cecelia Jimenez-Damary*, 4 november 2020.
- , *Special Episode! Looking for Justice: Inside the LPDF*, 20 april 2021.
- Middle East Institute, *NAPI-Youth Roundtable, Migration and Displacement in Libya: Converging Challenges and Pathways Forward*, 18 mei 2021. Zie ook <https://www.mei.edu/events/mei-napi-youth-roundtable-migration-and-displacement-libya-converging-challenges-and>
- Twitterbericht, Emaddin Badi, 20 juni 2021. Zie ook https://twitter.com/emad_badi/status/1406621018714742785
- , *Samer al Atrush*, 20 juni 2021. Zie ook <https://twitter.com/SameralAtrush/status/1406501440978362369>
- , Vincent Cochetel, 24 september 2021. Zie ook <https://twitter.com/cochetel/status/1441385088554618880>

5.1.2 Nieuwsberichten en webteksten

- Acted, *Libya*, 2021. Zie ook <https://www.acted.org/en/countries/libya/>
- Al Ahram, *Libya resumes Tripoli-Tobruk flights*, 3 juni 2021. Zie ook <https://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/413498/World/Region/Libya-resumes-TripoliTobruk-flights.aspx>
- Algemeen Dagblad, *Weer lijnvlucht na zeven jaar*, 10 maart 2021.
- Al Jazeera, *Protesters set government building of fire in eastern Libya*, 13 september 2020. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2020/9/13/protesters-set-government-building-on-fire-in-eastern-libya>
- , *Libya: UN condemns arrest of media authority chief*, 22 oktober 2020. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2020/10/22/libya-un-condemns-arrest-of-media-authority-chief>
- , *UN hails Libya elections 'breakthrough' at Tunis political talks*, 11 november

2020. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2020/11/11/talks-over-libyas-future-reached-a-breakthrough-un> J
- , Libya coastguard intercepts more than 800 refugees, 5 februari 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/5/libya-coast-guard-intercepts-more-than-800-refugees-un>
 - , Abdul Hamid Dbeibah: Who is Libya's new prime minister?, 6 februari 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/6/abdul-hamid-dbeibah-who-is-libyas-new-prime-minister>
 - , Libya's powerful interior minister survives assassination attempt, 21 februari 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/21/libyas-powerful-interior-minister-survives-assassination-attempt>
 - , Libya: More than 150 migrants freed in raid on traffickers, 22 februari 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/2/22/libya-more-than-150-migrants-freed-in-raid-on-traffickers>
 - , Libya's new government says migration crisis not its top priority, 3 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/3/libyas-new-government-says-migration-not-top-priority>
 - , Libyan military frees more than 100 migrants from traffickers, 11 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/11/libyan-troops-free-scores-of-migrants-from-traffickers>
 - , UN urges withdrawal of foreign forces, mercenaries from Libya, 13 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/13/un-urges-withdrawal-of-foreign-forces-mercenaries-from-libya>
 - , 'One and united': Libya interim government sworn in, 15 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/15/libya-interim-government-sworn-in-replacing-rival-administration>
 - , Libyan commander wanted for war crimes by ICC shot dead, 24 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/24/libyan-commander-wanted-for-war-crimes-by-icc-gunned-down>
 - , Libya's eastern administration hands power to interim government, 24 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/23/libyas-eastern-administration-hands-power-to-interim-government>
 - , Libya demands mercenary pullout; Syrian militia on its way, 25 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/25/libya-demands-mercenary-pullout-as-eu-top-diplomats-visit>
 - , France reopens Libya embassy after 7-year closure, 29 maart 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/3/29/france-reopens-libya-embassy-after-7-year-closure>
 - , 'First drop of rain': Libya receives Russia's Sputnik vaccine, 4 april 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/4/first-drop-of-rain-libya-receives-covid-vaccine-delivery>
 - , Libya: Armed Haftar supporters prevent PM's first meeting in east, 26 april 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/26/haftar-supporters-prevent-the-first-meeting-of-the-dbeibah-govt>
 - , Several Europe-bound migrants drown off Libya coast: UN, 2 mei 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/2/several-europe-bound-migrants-drown-off-libya-coast-un>
 - , Libya's PM 'hopeful' foreign mercenaries will withdraw soon, 5 mei 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/5/libyas-pm-hopeful-foreign-mercenaries-will-withdraw-soon>
 - , Libya: Gunmen storm hotel used as Presidential Council HQ, 9 mei 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/8/libya-gunmen-storm-hotel-used-as-presidential-council-hq>
 - , UN boss: Foreign fighters still in Libya in breach of ceasefire, 15 mei 2021. Zie

- ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/15/un-chief-foreign-fighters-in-libya-are-violating-ceasefire>
- , *Chairman of Libya's High Council of State talks elections, Turkey*, 28 mei 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/5/28/chairman-of-libyas-high-council-of-state-talks-elections-turkey>
 - , *Bangladeshis killed in Libya were abducted, tortured: Minister*, 29 mei 2020. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2020/5/29/bangladeshis-killed-in-libya-were-abducted-tortured-minister>
 - , *Libya PM says key coastal road reopened ahead of peace talks*, 20 juni 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/20/libya-pm-says-key-coastal-road-reopened-ahead-of-peace-talks>
 - , *Libya: Military movements banned after Haftar's border takeover*, 20 juni 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/20/libya-haftars-lna-says-it-seized-control-of-border-with-algeria>
 - , *Libya gov't hopeful mercenaries will withdraw 'within days'*, 23 juni 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/6/23/libyan-fm-hopes-mercenaries-pull-our-after-progress-in-berlin>.
 - , *UN-backed Libya talks fail to reach consensus on elections*, 3 juli 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/3/un-backed-libya-talks-fail-to-reach-consensus-on-elections>
 - , *UN: Dozens presumed dead after boat capsizes off Libya coast*, 26 juli 2021, geraadpleegd op 27 juli 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/7/26/un-at-least-57-people-drown-off-libyan-coast>
 - , *Worst Tripoli fighting in a year tests Libya ceasefire*, 3 september 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/3/worst-tripoli-fighting-in-a-year-shows-limits-of-libya-peace-push#:~:text= Fighting%20between%20rival%20armed%20forces,conduct%20national%20elections%20in%20December>.
 - , *Libya releases political prisoners as part of reconciliation*, 7 september 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/7/libya-releases-political-prisoners-as-part-of-reconciliation>
 - , *Libya: Haftar stands down from military role before polls*, 22 september 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/22/libya-haftar-suspends-military-role-ahead-of-polls>
 - , *Libya detains 4,000 people in major anti-migrant crackdown*, 2 oktober 2021. Zie ook <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/2/libyas-migrant-roundup-reaches-4000-amid-major-crackdown>
- Al Marsad, *Dangerous ISIS operative released by RADA slaughters his family in Tripoli*, 15 augustus 2020. Zie ook <https://almarsad.co/en/2020/08/15/dangerous-isis-operative-released-by-rada-slaughters-his-family-in-tripoli/>
- Al-Monitor, Amberin Zaman, *Will Syrian rebels kill each other in Libya's proxy war?*, 23 juli 2020. Zie ook <https://www.al-monitor.com/originals/2020/07/syria-rebel-fighting-libya-money.html#ixzz6vtAsk7Z7>
- Amnesty International (AI), *Libya: New evidence shows refugees and migrants trapped in horrific cycle of abuses*, 2020.
- , *Libya: New evidence shows refugees and migrants trapped in horrific cycle of abuses*, 24 september 2020. Zie ook <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/09/libya-new-evidence-shows-refugees-and-migrants-trapped-in-horrific-cycle-of-abuses/>
 - , *Libya: UN Rights Council members must address widespread torture during*

- periodic review*, 10 november 2020. Zie ook <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2020/11/libya-un-rights-council-members-must-address-widespread-torture-during-periodic-review/>
- , *Libya: Ten years after uprising abusive militias evade justice and instead reap rewards*, 17 februari 2021. Zie ook <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2021/02/libya-ten-years-after-uprising-abusive-militias-evade-justice-and-instead-reap-rewards/>
 - , *Libya: Military courts sentence hundreds of civilians in sham, torture-tainted trials*, 26 april 2021. Zie ook <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/04/libya-military-courts-sentence-hundreds-of-civilians-in-sham-torture-tainted-trials/>
 - , *Wordt Vervolgd, 'Weggaan is het beste wat lhbt'ers hier in Libië kunnen doen'*, 7 juni 2021. Zie ook <https://www.amnesty.nl/wordt-vervolgd/weggaan-is-het-beste-wat-lhbti-ers-hier-in-libie-kunnen-doen#:~:text=Ruim%20tien%20jaar%20overheersing%20door,daar%20verandering%20in%20te%20brengen.>
 - , *Libya: Government of National Unity must not legitimize militias and armed groups responsible for harrowing abuses*, 6 augustus 2021. Zie ook <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/08/libya-government-of-national-unity-must-not-legitimize-militias-and-armed-groups-responsible-for-harrowing-abuses/>
- AMN News, *Large demonstration held in support of Gaddafi family in northern Libya: video*, 8 augustus 2020. Zie ook <https://www.almasdarnnews.com/article/large-demonstration-held-in-support-of-gaddafi-family-in-northern-libya-video/>
- AP News, *UN: Libya's rivals swap prisoners, part of cease-fire deal*, 26 december 2020, geraadpleegd op 8 juli 2021. Zie ook <https://apnews.com/article/africa-geneva-libya-tripoli-prisoner-exchange-4071811c190fcabc6c996f10af8baab2>
- Atlantic Council, *Libya has a mercenaries problem. It's time for the international community to step up*, 21 mei 2021. Zie ook <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/libya-has-a-mercenaries-problem-its-time-for-the-international-community-to-step-up/>
- , *Libya's fragile ceasefire: A lost opportunity?*, 4 juni 2021. Zie ook <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/libyas-fragile-ceasefire-a-lost-opportunity/>
- BBC, *How six brothers – and their lions – terrorized a Libyan town*, 7 januari 2021. Zie ook <https://www.bbc.com/news/stories-55564933>
- , *Libya profile timeline: a chronology of key events*, 15 maart 2021. Zie ook <http://www.bbc.com/news/world-africa-13755445>
- BBC Monitoring, *Libya Media Guide*, 27 mei 2019.
- , *Key dates in peace talks on Libya*, 19 oktober 2020.
 - , *Libyan Coast Guard forces rescue over 90 migrants*, 2 maart 2021.
 - , *Rights groups praise arrest of main Mizdah suspect*, 3 maart 2021
 - , *Syrian airline 'operated 41 flights to Libya' since October ceasefire*, 5 maart 2021.
 - , *Parliament grants confidence in interim government*, 10 maart 2021.
 - , *New mass grave discovered in Tahuna*, 10 maart 2021.
 - , *Woman nominated as foreign minister*, 11 maart 2021.
 - , *'Missiles' target oil market in Turkish-controlled northern Syria*, 15 maart 2021.
 - , *Last Tunisian IS wives return home*, 19 maart 2021.
 - , *Nearly 1,000 migrants intercepted in 48 hours*, 29 maart 2021.
 - , *Ministers arrive in east to take over from eastern authorities*, 23 maart 2021.
 - , *Civil society leader 'kidnapped' in Tripoli*, 29 maart 2021.
 - , *LNA reportedly releases female detainees*, 2 april 2021.
 - , *PM reassures Libyans over salaries, vaccines*, 5 april 2021
 - , *Transitional authority launches reconciliation process*, 6 april 2021.

- , *Parliament 'to remain in Benghazi'*, 8 april 2021.
- , *Notorious 'human trafficker' released*, 16 april 2021.
- , *Presidential Council says military officers must seek authorisation to travel*, 20 april 2021.
- , *Parliament approves chief prosecutor*, 21 april 2021.
- , *Military arrangements stall*, 30 april 2021.
- , *Libya interim leaders appoint new intelligence chief*, 7 mei 2021.
- , *Libya's rival armed forces exchange prisoners*, 12 mei 2021.
- , *Scores more prisoners released in reconciliation effort*, 13 mei 2021.
- , *Egypt's aviation body inspects Tripoli airport ahead of flight resumption*, 31 mei 2021.
- , *Tripoli body calls for end to Haftar's involvement in Libya's affairs*, 31 mei 2021.
- , *Libyan official announces establishment of national reconciliation body*, 31 mei 2021.
- , *Libyan forces rescue 78 migrants bound for Europe*, 2 juni 2021.
- , *Libyan rivals arrive in Morocco for talks*, 4 juni 2021.
- , *IS claims suicide attack in southern Libya & Mainstream Libyan reports*, 6 juni 2021.
- , *Death toll in IS suicide attack in south rises to four*, 7 juni 2021.
- , *Libya police say kidnapped migrants rescued*, 10 juni 2021.
- , *Libyan activist reports details of Jordanian woman said raped, tortured*, 10 juni 2021.
- , *Record number of migrants return to Libya*, 12 juni 2021.
- , *LNA launches counter-terrorism campaign in southwest*, 18 juni 2021.
- , *Coastal road reopening 'marks end to Libyan divisions'*, 21 juni.
- , *Over a dozen illegal migrants 'rescued at sea'*, 24 juni 2021.
- , *Schools suspended due to heatwave*, 23 juni 2021,
- , *Health ministry warns coronavirus cases to "escalate"*, 28 juni 2021.
- , *Libya's stateless ethnic minorities and an upcoming election*, 28 juni 2021.
- , *Migrants rescued off Tripoli coast*, 30 juni 2021.
- , *Concern over fate of Libya elections as deadline lapses*, 2 juli 2021.
- , *Libya closes border crossing with Tunisia effective immediately*, 2 juli 2021.
- , *State air carrier resumes flights to southern Libya after several years*, 6 juli 2021.
- , *Bodies recovered in new Tarhuna mass grave*, 8 juli 2021.
- , *Budget talks to continue*, 12 juli 202.
- , *East-based army warns against 'provocation'*, 9 juli 2021.
- , *Two new graves uncovered in Tarhouna*, 13 juli 2021.
- , *Rival militias clash in Tripoli*, 23 juli 2021.
- , *Over 40 migrants including women rescued*, 23 juli 2021.
- , *Health ministry declares state of emergency over Covid-19*, 26 juli 2021.
- , *Authorities arrest main suspect in migrant boat disaster*, 3 september 2021.
- , *East-based Libya parliament 'issues' presidential election law*, 10 september 2021.
- , *Saadi Gaddafi release dominates media*, 6 september 2021.
- , *Pro-Gaddafi outlets unavailable*, 6 september 2021.
- , *IS commander arrested in Bani Walid*, 7 september 2021.
- , *Authorities play down Tunisian border tensions*, 14 september 2021.
- , *High Council of State endorses own laws on upcoming elections*, 20 september 2021,
- , *Libya PM urges mass protest after no-confidence vote*, 22 september 2021.
- , *Dar al-Ifta calls for protest to demand overthrow of east-based parliament*, 24 september 2021.
- , *Two new mass graves found in Libya's Tarhuna*, 27 september 2021.

- , *PM issues decree on forming Libyan citizenship body*, 27 september 2021.
- , *IS claims small attack in southern Libya*, 28 september 2021.
- , *Military committee, Africom 'set steps for foreign troop pullout'*, 29 september 2021.
- , *UN urges release of activist*, 30 september 2021.
- Bloomberg, *As Guns Fall Silent in Libya, the Qaddafi Regime Seeks a Return*, 29 augustus 2020. Zie ook <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-08-28/as-guns-fall-silent-in-libya-the-qaddafi-regime-seeks-a-return>
- Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS) and The Libya Platform, *National Authorities And International Community Must Urgently Protect Demonstrators And Freedom Of Expression In Libya*, 1 september 2020. Zie ook <https://lofim.org.ly/en/archives/458>
- Chatham house, *How women are dealing with Libya's ever-present armed groups*, 15 juni 2020. Zie ook <https://www.chathamhouse.org/2020/06/how-women-are-dealing-libyas-ever-present-armed-groups>
- ECSS, *Forgotten Southern Libya*, 17 september 2020. Zie ook <https://www.ecsstudies.com/en/forgotten-southern-libya/>
- Elbiro, *Statelessness in Libya: How Belonging Became the Playing Field of the State*, 28 oktober 2020. Zie ook <https://en.elbiro.net/statelessness-in-libya-how-belonging-became-the-playing-field-of-the-state/>
- , *Tawergha: Ten years of diaspora*, 12 maart 2021. Zie ook <https://en.elbiro.net/tawarqha-ten-years-of-diaspora/>
- Egypt Today, *UNSMIL condemns "clashes" by officially recognized militias in Libyan city of Janzour*, 11 juli 2021, Zie ook <https://www.egypttoday.com/Article/1/89528/UNSMIL-condemns-%E2%80%98%E2%80%98clashes%E2%80%99%E2%80%99-by-officially-recognized-militias-in-Libyan-city>
- El Kul Libya, *Alhaja Aisha and a message of peace*, 24 november 2020. Zie ook <https://www.facebook.com/elkul.libya/posts/3491265910994601>
- El Kul Libya, *Violence protection map*, 9 december 2020. Zie ook <https://www.facebook.com/elkul.libya/photos/a.706176149503605/352840263347595/>
- Euroactiv, *Arab League, UN, EU and AU demand foreign forces leave Libya*, 21 april 2021. Zie ook <https://www.euroactiv.com/section/global-europe/news/arab-league-un-eu-and-au-demand-foreign-forces-leave-libya/>
- , *Women migrants reduced to sex slaves in Libya 'hell'*, 23 juni 2021. Zie ook <https://www.euroactiv.com/section/justice-home-affairs/news/women-migrants-reduced-to-sex-slaves-in-libya-hell/>
- Euro-Med Monitor, *Euro-Med Monitor warns against the dangers of landmines in Sirte*, 6 oktober 2020. Zie ook <https://euromedmonitor.org/en/article/3919/At-UNHRC:-Euro-Med-Monitor-warns-against-the-dangers-of-landmines-in-Sirte>
- , *New mass graves in Libya's Tarhuna demand accountability*, 10 januari 2021. Zie ook <https://euromedmonitor.org/en/article/4096/New-mass-graves-in-Libya%E2%80%99s-Tarhuna-demand-accountability>
- EUobserver, *Libyan police lieutenant: 'Coast guard are smugglers'*, 5 juli 2021. Zie ook <https://euobserver.com/migration/152337>
- , *Libyan detention centres must end, EU says*, 22 juni 2021. Zie ook <https://euobserver.com/migration/152215> ;
- , *UN confirms 270 migrants' return to 'unsafe' Libya*, 18 juni 2021. Zie ook <https://euobserver.com/tickers/152178>
- , *What's missing from agenda for Berlin's Libya conference?*, 23 juni 2021. Zie ook <https://euobserver.com/opinion/152186>
- France 24, *Shadow of murderous brothers hangs over Libyan town*, 2 april 2021. Zie ook <https://www.france24.com/en/live-news/20210402-shadow-of-murderous-brothers-hangs-over-libyan-town>

- Friedrich Ebert Stiftung, Ghady Kafala, *Tawergha: Ten Years of Displacement*, 22 april 2021. Zie ook <https://mena.fes.de/blog/e/tawergha-ten-years-of-displacement>
- German Federal Foreign Office, *Co-Chair's Statement on the launching of the International Follow-up Committee on Libya*, 16 februari 2020. Zie ook <https://www.auswaertiges-amt.de/en/newsroom/news/-/2307364>
- Global Initiative, *Muhasasa, militias and meddling foreign actors: The challenges facing Libya's new government*, 26 maart 2021. Zie ook <https://globalinitiative.net/analysis/libya-new-government/>
- Human Dignity Trust, *Libya: Types of criminalization*, geraadpleegd op 1 april 2021. Zie ook <https://www.humandignitytrust.org/country-profile/libya/>
- Human Rights Watch, *Libya: Enforced Disappearance of Tripoli Activist*, 17 mei 2017. Zie ook <https://www.hrw.org/news/2017/05/07/libya-enforced-disappearance-tripoli-activist>
- , *Libya: Incitement against religious minority*, 20 juli 2017. Zie ook <https://www.hrw.org/news/2017/07/20/libya-incitement-against-religious-minority>
 - , *Libya: Reveal Missing Politician's Whereabouts*, 17 juli 2020. Zie ook <https://www.hrw.org/news/2020/07/17/libya-reveal-missing-politicians-whereabouts>
 - , *Libya: Armed Groups Violently Quell Protests*, september 2020. Zie ook <https://www.hrw.org/news/2020/09/10/libya-armed-groups-violently-quell-protests>
 - , *Libya: Outspoken Benghazi Lawyer Murdered*, 11 november 2020. Zie ook <https://www.hrw.org/news/2020/11/11/libya-outspoken-benghazi-lawyer-murdered>
 - , *Libya, Militia terrorized town, leaving mass graves*, 7 januari 2021. Zie ook <https://www.hrw.org/news/2021/01/07/libya-militia-terrorized-town-leaving-mass-graves>
 - , *Libya: Draconian Decree would restrict civic groups*, 4 juni 2021. Zie ook <https://www.hrw.org/news/2021/06/04/libya-draconian-decree-would-restrict-civic-groups>
- Infomigrants, *Libya: Tripoli to move migrant centers to country's interior*, 21 oktober 2020. Zie ook <https://www.infomigrants.net/en/post/28038/libya-tripoli-to-move-migrant-centers-to-country-s-interior>
- International Criminal Court (ICC), *Statement of ICC Prosecutor to the United Nations Security Council on the Situation in Libya, pursuant to UNSCR 1970 (2011)*, 10 november 2020. Zie ook <https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=201110-icc-prosecutor-statement-unsc-libya>
- International Crisis Group (ICG), *Addressing the Rise of Libya's Madkhali-Salafis*, 25 april 2021. Zie ook <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/addressing-rise-libyas-madkhali-salafis>
- , *Fleshing Out the Libya Ceasefire Agreement*, 4 november 2021. Zie ook <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/north-africa/libya/b80-fleshing-out-libya-ceasefire-agreement>
- Intersos, *What we do: Libya*, 2021. Zie ook <https://www.intersos.org/en/what-we-do/libya/>
- Kun Platform, *Is it "really" illegal to be gay in Libya*, 4 december 2020. Zie ook <https://kunlibya.net/is-it-really-illegal-to-be-gay-in-libya/>
- Libya CCTLD, *Libya top-level domain Registry: Regulations*, geraadpleegd op 21 april 2021. Zie ook <http://nic.ly/regulations.php>
- Libyan Herald, *Serraj denounces fatwa against Ibadis*, 21 juli 2017. Zie ook <https://www.libyaherald.com/2017/07/21/serraj-denounces-fatwa-against-ibadis/>
- , *LPDF kicks off, list of 75 members*, 26 oktober 2020. Zie ook

- <https://www.libyaherald.com/2020/10/26/libyan-political-dialogue-forum-kicks-off-list-of-75-members-released/>
- , *Protesters in Sabha blame Haftar for bad living conditions in south Libya*, 17 oktober 2020. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/protesters-sabha-blame-haftar-bad-living-conditions-south-libya#>
 - , *UNSMIL concerned by arbitrary 'sabotage' arrest of eastern Libyans arriving in Tripoli by militias*, 9 november 2021. Zie ook <https://www.libyaherald.com/2020/11/09/unsmil-concerned-by-arbitrary-sabotage-arrest-of-eastern-libyans-arriving-in-tripoli-by-militias/>
 - , *Libya begins issuing new safer versions of diplomatic and private e-passports*, 14 december 2020. Zie ook <https://www.libyaherald.com/2020/12/14/libya-begins-issuing-new-safer-versions-of-diplomatic-and-private-e-passports/>
 - , *Civil Registry Authority calls for elections to be held after end of its 5-month database audit*, 17 december 2020. Zie ook <https://www.libyaherald.com/2020/12/17/civil-registry-authority-calls-for-elections-to-be-held-after-end-of-its-5-month-database-audit/>
 - , *Constitution Drafting Assembly welcomes HoR-HSC agreement on holding constitution referendum*, 22 januari 2021. Zie ook <https://www.libyaherald.com/2021/01/22/constitution-drafting-assembly-welcomes-hor-hsc-agreement-on-holding-constitution-referendum/>
 - , *HoR to hold session in Tripoli, urges government to secure border with Chad, investigates Local Government Minister and studies sorcery law*, 21 april 2021. Zie ook <https://www.libyaherald.com/2021/04/21/hor-to-hold-session-in-tripoli-urges-government-to-secure-border-with-chad-investigates-local-government-minister-and-studies-sorcery-law/>
 - , *Prime Minister Aldabaiba gives go ahead for Benghazi and Derna Reconstruction Funds to start work*, 19 augustus 2021. Zie ook <https://www.libyaherald.com/2021/08/19/prime-minister-aldabaiba-gives-go-ahead-for-benghazi-and-derna-reconstruction-funds-to-start-work/>
- Libya Review, *Tawergha Municipal Council condemns the attack on Al-Falah camp in Tripoli*, 1 juni 2020. Zie ook <https://libyareview.com/3290/tawergha-municipal-council-condemns-the-attack-on-al-falah-camp-in-tripoli/>
- , *Libyan Government to Build 1000 Homes in Tawergha*, 29 april 2021. Zie ook <https://libyareview.com/12364/libyan-government-to-build-1000-homes-in-tawergha/>
- Middle East Eye, *Libya: Saif al-Islam Gaddafi said to be considering presidential run*, 11 juni 2021. Zie ook <https://www.middleeasteye.net/news/libya-saif-islam-gaddafi-presidential-run>
- Medicins Sans Frontiers (MSF), *People shot and killed in Libya while trying to flee arbitrary detention*, 31 juli 2020. Zie ook <https://www.msf.org/people-shot-and-killed-libya-while-trying-flee-arbitrary-detention>
- , *Medical care resumes in Tripoli detention centres*, 29 september 2021. Zie ook <https://www.msf.org/medical-care-resumes-libya-detention-centres>
- Nationalia, *The Amazigh: Libya's third actor?*, 23 mei 2019. Zie ook <https://www.nationalia.info/dossier/11217/the-amazigh-libyas-third-actor>
- NOS, *Mogelijk meer dan 100 doden na kapseizen migrantenboot*, 23 april 2021. Zie ook <https://nos.nl/artikel/2377846-mogelijk-meer-dan-100-doden-na-kapseizen-migrantenboot.html>
- , *Artsen zonder Grenzen stopt werk in detentiecentra Libië*, 22 juni 2021. Zie ook <https://nos.nl/artikel/2386232-artsen-zonder-grenzen-stopt-werk-in-detentiecentra-libie>
 - , *Bootongeluk bij Tunesië, zeker 43 migranten verdronken*, 3 juli 2021. Zie ook <https://nos.nl/artikel/2387774-bootongeluk-bij-libie-zeker-43-migranten-in-middellandse-zee-verdronken>
 - , *Opnieuw migranten verdronken voor Tunesische kust*, 5 juli 2021. Zie ook

<https://nos.nl/artikel/2388036-opnieuw-migranten-verdronken-voor-tunesische-kust>

- Open Democracy, Asma Khalifa, *Libya's forgotten half: between conflict and pandemic, women pay the higher price*, 14 mei 2020. Zie ook <https://www.opendemocracy.net/en/north-africa-west-asia/libyas-forgotten-half-between-conflict-and-pandemic-women-pay-the-higher-price/>
- Orient XXI, *Libya. Fezzan, Struggling against marginalization*, 24 december 2020. Zie ook <https://orientxxi.info/magazine/libya-fezzan-struggling-against-marginalisation,4386>
- Oxford Analytica, *New Libya government will reconfigure landscape again*, 10 februari 2021. Zie ook <https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB259430>
- , *Tripoli body calls for end to Haftar's involvement in Libya's affairs*, 31 mei 2021. Zie ook <https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB262044/Constitution-issues-may-hobble-next-Libya-government>
- , *Constitution issues may hobble next Libya government*, 11 juni 2021. <https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB262044/Constitution-issues-may-hobble-next-Libya-government>
- , *Libya dialogue disagreements may push back elections*, 2 juli 2021. Zie ook <https://dailybrief.oxan.com/Analysis/ES262530/Libya-dialogue-disagreements-may-push-back-elections>
- , *Madkhali-Salafi influence in Libya may spread further*, 15 juli 2021. Zie ook <https://dailybrief.oxan.com/Analysis/DB262822/Madkhali-Salafi-influence-in-Libya-may-spread-further>
- Politico, *Number of migrants returned to Libya could reach all-time high*, 17 juni 2021. Zie ook <https://www.politico.eu/article/number-of-migrants-returned-to-libya-reaches-all-time-high/>
- The Arab Weekly, *Salafist encroachment, 'alien' fatwas viewed with concern in eastern Libya*, 10 september 2020. Zie ook <https://the arabweekly.com/salafist-encroachment-alien-fatwas-viewed-concern-eastern-libya>
- , *Haftar said to back Libya settlement, talks to pick transitional leaders*, 5 februari 2021. Zie ook <https://the arabweekly.com/haftar-said-back-libya-settlement-talks-pick-transitional-leaders>
- , *Libya's LNA arrests top ISIS figure in Ubari*, 15 maart 2021. Zie ook <https://the arabweekly.com/libyas-lna-arrests-top-isis-figure-ubari>
- The Guardian, *'I won't go back': why Libyans are joining the boats leaving their shores*, 15 februari 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/global-development/2021/feb/15/why-libyans-are-joining-the-boats-leaving-their-shores-libya-migration>
- , *Libya's interim PM elected through bribery, UN inquiry says*, 2 maart 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/mar/02/libyas-interim-pm-elected-through-bribery-un-inquiry-says>
- , *Libya's first female foreign minister pressed to quit*, 9 mei 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/may/09/libya-foreign-minister-najla-el-mangoush-pressed-to-quit-after-calling-for-turks-to-leave>
- , *Children's bodies wash up on Libyan beach after migrants boats sink*, 25 mei 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/may/25/childrens-bodies-wash-up-on-libyan-beach-after-migrant-boats-sink>
- , *EU warns anyone judged to be delaying Libya elections will risk sanctions*, 21 juni 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/jun/21/eu-warns-anyone-judged-to-be-delaying-libya-elections-will-risk-sanctions>
- , *Violence towards refugees at Libyan detention centres forces MSF to pull out*, 24 juni 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/global-development/2021/jun/24/violence-towards-refugees-at-libyan-detention->

- [centres-forces-msf-to-pull-out#:~:text=Violence%20towards%20refugees%20at%20Libyan%20detention%20centres%20forces%20MSF%20to%20pull%20out,-Medical%20charity%20says&text=On%20Sunday%2C%20Associated%20Press%20reported,department%20for%20combating%20illegal%20immigration.](#)
- , *Libya talks set December date for national elections*, 24 juni 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/jun/23/libya-talks-set-december-date-for-national-elections>
 - , *Libyan coastguards 'fired on and tried to ram migrant boat' – NGO*, 2 juli 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/global-development/2021/jul/02/libyan-coastguards-fired-on-and-tried-to-ram-migrant-boat-ngo>
 - , *Libya election plans in chaos as UN accused of breaching mandate*, 2 juli 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/jul/02/libya-election-plans-in-chaos-as-un-accused-of-breaching-mandate>
 - , *Libya releases man described as one of world's most wanted human traffickers*, 13 april 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/13/libya-releases-most-wanted-human-trafficker-bija>
 - , *Libya: credible elections - or another failed bid at nation-building?*, 29 september 2021. Zie ook <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/29/libya-credible-elections-or-another-failed-bid-at-nation-building>
- The Independent, *Libya's women face many dangers for speaking out – they need protection so they can help rebuild their country*, 19 november 2020. Zie ook <https://www.independent.co.uk/voices/libya-civil-war-hanan-al-barassi-human-rights-women-b1723205.html>
- , *UN report documents mass violations of Libya arms embargo*, 18 maart 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/un-report-documents-mass-violations-of-libya-arms-embargo-tripoli-cairo-donald-trump-erik-prince-united-arab-emirates-b1819091.html>
 - , *The Latest: Libya gets 57,000 AstraZeneca doses from COVAX*, 9 april 2021. <https://www.independent.co.uk/news/the-latest-libya-gets-57000-astrazeneca-doses-from-covax-australia-libya-astrazeneca-unicf-european-medicines-agency-b1828952.html>
 - , *Libya PM calls off Benghazi visit after security turned back*, 26 april 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/libya-pm-calls-off-benghazi-visit-after-security-turned-back-benghazi-libya-cairo-cabinet-tripoli-b1837638.html>
 - , *UN says 5 migrants drowned; over 700 intercepted off Libya*, 10 mei 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/un-says-5-migrants-drowned-over-700-intercepted-off-libya-libya-europe-mediterranean-sea-middle-east-africa-b1844883.html>
 - , *Germany, UN to host conference on Libya in Berlin on June 23*, 1 juni 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/germany-un-to-host-conference-on-libya-in-berlin-on-june-23-libya-berlin-germany-emmanuel-macron-paris-b1857839.html>
 - , *UN: Over 270 migrants rescued and detained in Libya*, 17 juni 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/un-over-270-migrants-rescued-and-detained-in-libya-europe-mediterranean-unhcr-gibraltar-tripoli-b1867725.html>
 - , *Libyan guards accused of sexually assaulting minors*, 20 juni 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/libyan-guards-accused-of-sexually-assaulting-minors-tripoli-european-union-cairo-europe-mediterranean-sea-b1869356.html>
 - , *Caught on camera: Libyan coast guard shoots at migrant boat*, 1 juli 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/caught-on-camera-libyan-coast-guard-shoots-at-migrant-boat-mediterranean-sea-europe-barcelona-spain-malta-b1876547.html>;

- , *Libyan navy acknowledges dangerous chase of migrant boat*, 2 juli 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/libyan-navy-acknowledges-dangerous-chase-of-migrant-boat-mediterranean-sea-europe-cairo-malta-eu-commission-b1877097.html>
- , *Nearly 45 migrants drown in shipwreck off Tunisia*, 4 juli 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/world/africa/tunisia-migrants-drown-shipwreck-libya-italy-b1877585.html>
- , *UN migration official: 20 migrants drown off Libya's coast*, 21 juli 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/un-migration-official-20-migrants-drown-off-libyas-coast-libya-cairo-mediterranean-sea-europe-amnesty-international-b1888174.html>
- , *Libya arrests 2 suspected traffickers, returns 53 to Egypt*, 13 september 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/libya-europe-egypt-mediterranean-sea-tripoli-b1919362.html>
- , *Hundreds protest against no-confidence vote in Libya govt*, 25 september 2021. Zie ook <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/us-politics/libya-house-of-representatives-tripoli-protesters-france-b1926778.html>
- The Jamestown Foundation, Jacob Lees Weiss, *What Does the Future Hold for Libya's GNA Militias?*, Terrorism Monitor Volume: 18 Issue 16, 14 augustus 2021. Zie ook <https://jamestown.org/program/what-does-the-future-hold-for-libyas-gna-militias/>
- The Libya Observer, *Libya's Amazigh Council rejects UNSMIL-sponsored dialogue*, 2 november 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/libya%E2%80%99s-amazigh-council-rejects-unsmil-sponsored-dialogue>
- , *Libya's Interior Ministry denounces armed attack on historical shrine*, 3 januari 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/libyas-interior-ministry-denounces-armed-attack-historical-shrine>
- , *Libyan Amazigh Council calls for boycotting constitution referendum*, 21 januari 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/libyan-amazigh-council-calls-boycotting-constitution-referendum>
- , *Police arrest man for alleged murder of 21 migrants in Mizda last year*, 2 maart 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/crimes/police-arrest-man-alleged-murder-21-migrants-mizda-last-year>
- , *Justice Minister vows to end illegal imprisonment*, 3 maart 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/justice-minister-vows-end-illegal-imprisonment>
- , *Ministry of Justice to release prisoners of unlawful detention*, 17 maart 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/ministry-justice-release-prisoners-unlawful-detention>
- , *120 prisoners from Haftar's forces released in Libya's Al-Zawiya*, 31 maart 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/120-prisoners-haftars-forces-released-libyas-al-zawiya>
- , *Libyan PM urges Tawergha IDPs to return home, vows support*, 3 april 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/libyan-pm-urges-tawergha-idps-return-home-vows-support>
- , *Libya, Italy agree to resume flights and open new consulates*, 24 april 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/libya-italy-agree-resume-flights-and-open-new-consulates#:~:text=The%20Minister%20of%20Foreign%20Affairs,will%20resume%20flights%20to%20Libya>
- , *New site of mass grave discovered in Tarhuna*, 6 juli 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/new-site-mass-grave-discovered-tarhuna>
- , *HCS slams HoR's 'unilateral' electoral law, says it's meant to obstruct planned*

- elections*, 9 september 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/news/hcs-slams-hors-'unilateral'-electoral-law-says-its-meant-obstruct-planned-elections>
- , *Five human remains exhumed from two separate mass graves in Tarhuna*, 27 september 2021. Zie ook <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/five-human-remains-exhumed-two-separate-mass-graves-tarhuna>
- The New Arab, *Horrific Facebook video shows militiamen rape, torture Jordanian woman in Libya's Benghazi*, 11 juni 2021. Zie ook <https://english.alaraby.co.uk/news/video-shows-rape-torture-jordanian-woman-libya>
- The New Humanitarian, *What happens to migrants forcibly returned to Libya?*, 5 augustus 2020. Zie ook <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2020/08/05/missing-migrants-Libya-forced-returns-Mediterranean>
- , *Libya fails to stop migrant detention abuses, as EU-backed returns soar*, 24 juni 2021. Zie ook https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2021/6/24/libya-fails-to-stop-migrant-detention-abuses-as-eu-backed-returns-soar?utm_source=The+New+Humanitarian&utm_campaign=ab0eaf47cc-EMAIL_CAMPAIGN_2021_06_24_Weekly&utm_medium=email&utm_term=0_d842d98289-ab0eaf47cc-75722854
- Thomson Reuters Foundation News, *Sufi cultural sites caught in crossfire of Libya civil war*, 16 maart 2020. Zie ook <https://news.trust.org/item/20200316052222-voar7/>
- Times Malta, *Air Malta flies to Libya after seven-year absence*, 2 juli 2021. Zie ook <https://timesofmalta.com/articles/view/air-malta-flies-to-libya-after-seven-year-absence.883681>
- Reuters, *Libyan parliament backs unity government, advancing peace plan*, 10 maart 2021. Zie ook <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-idUSKBN2B21BF>
- , *Libya forces frees prisoners in reconciliation gesture*, 31 maart 2021. Zie ook <https://www.reuters.com/article/us-libya-security-prisoners-idUSKBN2BN2I6>
- , *Fear and hope on Libya's reopened highway*, 13 augustus 2021. Zie ook <https://www.reuters.com/world/africa/fear-hope-libyas-reopened-highway-2021-08-12/>
- , *In risk to peace plan, rivalries hobble Libya's economy*, 9 september 2021. Zie ook <https://www.reuters.com/world/middle-east/risk-peace-plan-rivalries-hobble-libyas-economy-2021-09-09/>
- Reporters without borders, *Libya*, 2021, geraadpleegd op 21 april 2021. Zie ook <https://rsf.org/en/libya>
- Syrian Observatory for Human Rights, *Turkish-backed mercenaries, Seven non-Syrian jihadists transported earlier from Syrie, killed by "Libyan National Army" in Sabha*, 15 september 2020. Zie ook <https://www.syriahr.com/en/184154/>
- , *Turkish-backed mercenaries: Seven fighters of Ankara-backed factions drown in Libyan territorial waters*, 31 oktober 2020. Zie ook <https://www.syriahr.com/en/190622/>
- , *Left Libya four days ago: Destinations of dozens of Ankara-backed Syrian mercenaries remains unknown*, 29 maart 2021. Zie ook <https://www.syriahr.com/en/211955/>
- Trouw, *Hoe 20.000 huurlingen het vredesproces in verscheurd Libië hinderen*, 7 mei 2021. Zie ook <https://www.trouw.nl/buitenland/hoe-20-000-huursoldaten-het-vredesproces-in-verscheurd-libie-hinderen~bac8c297/>
- UNHCR, *IOM and UNHCR condemn the return of migrants and refugees to Libya: Joint UNHCR/IOM press release*, 16 juni 2021. Zie ook <https://www.unhcr.org/news/press/2021/6/60ca1d414/iom-unhcr-condemn-return-migrants-refugees-libya.html>
- UNSMIL, *Remarks of SRS Ghasan Salamé to the United Nations Security Council*

- of the situation in Libya 29 July 2019*, 29 juli 2019. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/remarks-srsg-ghassan-salam%C3%A9-united-nations-security-council-situation-libya-29-july-2019>
- , *One year since the enforced disappearance of Siham Sergewa*, 17 juli 2020. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/one-year-enforced-disappearance-siham-sergewa>
 - , *UNSMIL statement on the protests in Al-Marj city on 12 september 2020*, 13 september 2020. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/unsmil-statement-protests-al-marj-city-12-september-2020>
 - , *Berlin International Conference on Libya*, 19 januari 2021. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/berlin-international-conference-libya-19-january-2020>
 - , *Libyan Parties agree on a two-month unified national budget and work to address the banking crisis*, 8 februari 2021. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/libyan-parties-agree-two-month-unified-national-budget-and-work-address-banking-crisis>
 - , *Special Envoy for Libya Jan Kubis briefing to the UN Security Council*, 24 maart 2021. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/special-envoy-libya-j%C3%A1n-kubi%C5%A1-briefing-un-security-council-24-march-2021>
 - , *LPDF legal committee concludes a three-day meeting and agrees on a proposal for a constitutional basis to be submitted to LPDF*, 10 april 2021. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/lpdf-legal-committee-concludes-three-day-meeting-and-agrees-proposal-constitutional-basis-be>
 - , *Statement by the co-chairs of the international follow-up committee on Libya*, 2 juni 2021. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/statement-co-chairs-international-follow-committee-libya-0>
 - , *Libyan Political Dialogue Forum*, geraadpleegd op 4 juni 2021. Zie ook <https://unsmil.unmissions.org/libyan-political-dialogue-forum>
 - , *Statement of the United Nations Assistant Secretary-General Resident and Humanitarian Coordinator for Libya, Georgette Gagnon*, 2 oktober 2021.
- Zenith, Ghady Abdulaziz, *Libya's forgotten ones*, 23 maart 2021. Zie ook <https://magazine.zenith.me/en/society/statelessness-libya>

5.1.3 Rapporten, databases en literatuur

- ACLED, *Data Dashboard Libya*, 2021. Zie ook <https://acleddata.com/dashboard/#/dashboard>
- Agano, Chiara, *The Amazigh Issue in Post-Qaddafi's Libya: Mobilizing History for Occupying a Political Vacuum in Libya* in *Transition: Human Mobility: International Conflict and State building*, ed. Antonio M. Morone, *Afriche e Orienti*, nr 3, p. 69-70, 2018.
- Amnesty International, *Libya 2020*, 2020. Zie ook <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/libya/report-libya/>
- , *Report Libya 2020*, 2021. Zie ook <https://www.amnesty.org/en/countries/middle-east-and-north-africa/libya/report-libya/>
 - , *Between Life and Death*, 2020.
 - , *Death Sentences and Executions 2020*, 2021.
 - , *'No one will look for you': Forcibly returned from sea to abusive detention in Libya*, 15 juli 2021.
 - , Chatham House, *The Development of Libyan Armed Groups Since 2014: Community Dynamics and Economic Interests*, maart 2014,

- Cherstich, Igor, *When Tribesmen do not act Tribal: Libyan Tribalism as Ideology (not as Schizophrenia)*, Middle East Critique, p. 405-421, 2014.
- Clingendael Netherlands Institute of International Relations, *Libyan tribes in the shadows of war and peace*, februari 2019.
- Cordaid, *Libyans at risk: Measuring the daily safety for effective peace building in Libya*, november 2020.
- Committee on the Rights of the Child, *Second periodic reports of States parties due in 2000: Libyan Arab Jamahiriya*, 19 september 2002.
- Geneva Center for Security Governance (DCAF), *Penal Code Libya* (onofficiële transcriptie/vertaling). Zie ook <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/97659/134630/F-1373419708/LBY97659%20Eng.pdf>
- Defender Center for Human Rights, *First Quarterly Report on the Human Rights Situation in Libya (July- September 2020)*, 30 oktober 2020.
- , *Marginalised groups in Libya*, december 2020.
- , *Human rights in Libya: The second quarterly report of CHRDA- January 2021*, 8 februari 2021. Zie ook <https://www.defendercenter.org/5271?fbclid=IwAR2dxxX2CHlcEunSwsFQSR3b0hpd0NCvSYiOOS0l-rFdiv2hzxoRHD5i4ms>
- , *Libya Platform and CIHRS, Human rights Briefing – November – December 2020*, 8 maart 2021. Zie ook <https://www.defendercenter.org/5300>
- , *Report: Libya's Universal Periodic Review Human Rights Situation in Libya*, 3 april 2021. Zie ook <https://www.defendercenter.org/3755>
- Desrues, Thierry, *Le surgissement de la cause amazighe en Libye : des espoirs de reconnaissance aux déconvenues de la realpolitik*, in *L'amazighité, trajectoires historiques et évolutions récentes d'une cause*, eds. Thierry Desrues and Mohand Tilmatine, Rabat: Centre Jacques-Berque, p. 233-251, 2018.
- EASO, *COI Query Libya*, 7 december 2020.
- European Center for Law and Justice, *Religious Freedom in Libya*, 2020.
- Freedom House, *Freedom on the net 2020: Libya*, 2020. Zie ook <https://freedomhouse.org/country/libya/freedom-net/2020>
- , *Freedom in the world 2021: Libya*, 2021. Zie ook <https://freedomhouse.org/country/libya/freedom-world/2021>;
- Health Sector Libya, *Health Sector Bulletin*, mei 2021.
- Humanist International, *The Freedom of Thought Report: Libya*, 24 augustus 2020. Zie ook <https://fot.humanists.international/countries/africa-northern-africa/libya/>
- Human Rights Watch, *A revolution for all: Women's Rights in the New Libya*, 2013.
- , *Libya: Events of 2020*, 2021. Zie ook <https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/libya#699e6e>
- International Commission of Jurists, *The Draft Libyan Constitution: Procedural Deficiencies, Substantive Flaws*, 2015.
- International Institute for democracy and electoral assistance, *Libya's final draft constitution: A contextual analysis*, december 2020.
- International Commission of Jurists, *Accountability for Serious Crimes under International Law in Libya: An Assessment of the Criminal Justice System*, 2019.
- IOM, *Libya IDP and Returnee Report Round 33 September – October 2020*, 2020.
- , *Displacement Tracking Matrix Libya, Round 35 (January- February 2021)*, februari 2021.
- , *UN Libya Monthly update*, maart 2021.
- , & DTM, *Intention Survey of Tawergha IDPs*, mei 2021.
- , & DTM, *Libya's Migrant Report January-February 2021 Round 35*, 2021.
- , *Missing Migrants Project*, 2021. Zie ook <https://missingmigrants.iom.int/>
- Juvenile Justice Information Portfolio, Committee on the Rights of the Child, *State*

Party Reports: Libyan Arab Jamahiriya, geraadpleegd op 28 april 2021. Zie ook https://www.unicef-irc.org/portfolios/documents/406_libyan-aj.htm

Kobis, Rafal, *Between Sectarianism and Ethnicity. Political legalism of Ibadi Berbers in contemporary north Africa* in *Political Dilemmas of the Arab and Muslim World*, eds. Rafal Ozarowski and Wojciech Grabowski, Warsaw: Rambled Press, p. 188-198, 2017.

Kun, *Qualitative Report*, december 2019.

Lacher, Wolfram, *Libya's Fragmentation: Structure and Process in Violent Conflict*, London: I.B. Tauris, 2020.

Laessing, Ulf, *Understanding Libya since Gaddafi*, London: Hurst, 2020.

Lawyers for Justice in Libya, *Universal Periodic Review 2020 Fact Sheet*, 2020.

—, *Unforgotten: Enforced disappearance in Libya*, november 2020.

—, *'We will not be silenced': Online Violence against Women in Libya*, maart 2021.

Libyan Center for Freedom of Press, *Stakeholder Report to the United Nations Human Rights Council Universal Periodic Review- Libya: Freedom of Expression*, oktober 2014.

Libyan Crimes Watch, *Report: Military Trials of Civilians in Eastern Libya*, september 2020.

—, *Report: Human rights violations in Libya during October*, november 2020.

Lifos, *Thematic Report: Palestinians and Syrians in Libya*, 23 februari 2016.

North African Policy Initiative, *Policy Briefing Paper 2021/2: Containing the role of tribes and non-state actors in Southern Libya*, januari 2021.

Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Libië*, juni 2020.

—, *Algemeen Ambtsbericht Libië*, april 2019.

Ministerie van Justitie & Veiligheid, *Migratieradar tertaal 2 2020*, 28 februari 2021.

OCHA, *Libya Humanitarian Access Severity – June 2021*, 7 juli 2021.

—, *Libya Humanitarian Access Snapshot – Migrants and Refugees*, 13 september 2021.

OECD, *Women's economic empowerment in selected MENA countries*, 2017.

—, *Genderindex Libya*, 2019.

OHCHR, *"Lethal Disregard" Search and rescue and the protection of migrants in the central Mediterranean Sea*, mei 2021.

—, and UNSMIL, *Situation of human rights in Libya, and the effectiveness of technical assistance and capacity-building measures received by the Government of Libya*, 23 januari 2020.

Peter Cole with Fiona Mangan. United States Institute of Peace, *Peaceworks, Tribe, Security, Justice, and Peace in Libya today*, 2016.

PolGEONow, *Libyan Control Map & Timeline: Lines Frozen by Unity Deal – April 2021*, 28 april 2021.

Shelter Cluster NFI Sector Libya, *Shelter NFI monthly meeting*, 22 april 2021.

Syria Justice and Accountability Centre, *Mercenarism in Syria: Predatory Recruitment and the Enrichment of Criminal Militias*, mei 2021.

The Libya Platform and Cairo Institute for Human Rights Studies, *Human Rights Briefing (June – October 2020)*, 24 november 2020

Tim Eaton, Chatham House, *The Libyan Arab Armed Forces: A network analysis of Haftar's military alliance*, juni 2021.

UN, *Universal Periodic Review Libya*, 2020.

UNESCO Youth Employment in the Mediterranean, *Libya Country Profile*, 2018. Zie ook <https://unevoc.unesco.org/yem/YEM+Country+Profile+-+Libya>

UNFPA Libya, *Annual Newsletter: Voices from Libya*, 2020.

UN General Assembly, *Summary of Stakeholders' submissions on Libya*, 28 februari 2020.

UNHCR, *Fact Sheet Libya September 2020*, 2020.

—, *2021 Planning Summery Operation: Libya*, 2021.

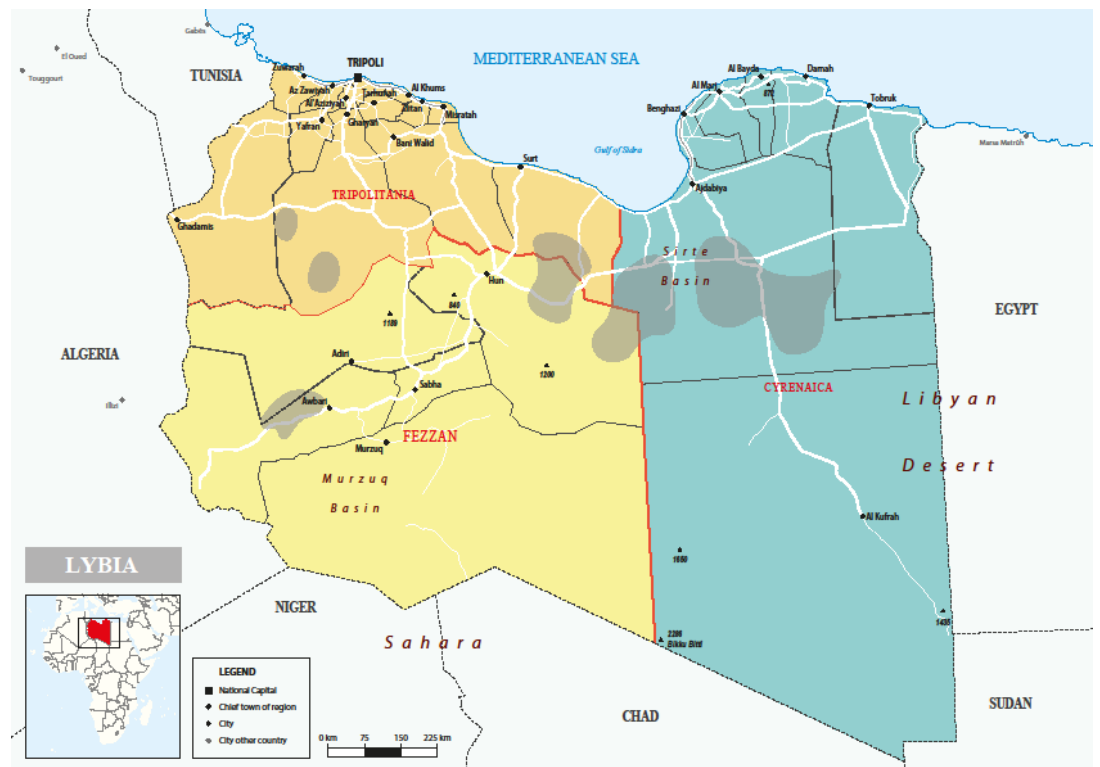
- , *On this journey no one cares*, juli 2020.
- , *Operational Data portal Refugee Situations: Libya*, 2021. Zie ook https://data2.unhcr.org/en/country/lby_en
- , *2021 Planning Summary Operation: Libya*, 2021.
- , *Libya Update*, 8 januari 2021.
- UN Human Rights Council, *Report of the Independent Facto-Finding Mission on Libya*, 1 oktober 2021.
- UNICEF, *UNICEF Welcomes the Phased Reopening of Schools in Libya*, 11 januari 2021.
- , *Libya Flash Update 2 Migrant raids and detention*, 13 oktober 2021.
- UNSMIL, *Women, Peace and security in Libyan context*, 25 juni 2020.
- , *Report of the Secretary-General*, 19 januari 2021.
- , *Second Berlin Conference on Libya, Conference Conclusions*, 23 juni 2021.
- , *Report of the Secretary-General*, 25 augustus 2021,
- UN Women, *The economic and social impact of conflict on Libyan women*, januari 2020.
- UN Security Council, *Final report of the Panel of Experts on Libya established pursuant to Security Council resolution 1973 (2011)*, 8 maart 2021.
- USDoS, *Libya 2020 Human Rights Report*, 2021.
- , *Libya 2020 International Religious Freedom Report*, 2021.
- , *2021 Trafficking in Persons Report: Libya*, 1 juli 2021.
- USAID, *Libya Gender Analysis*, juni 2020.
- Youth Gathering for Tawergha, 36th Pre-session Statement, *Universal Periodic Review 2020 Libya: Oral Statement by Youth Gathering for Tawergha*, November 2020.

5.2 Lijst van afkortingen

AU – Afrikaanse Unie
CD – Constitutional Declaration
CDA – Constitution Drafting Assembly
CHRDA – Defender Center for Human Rights
CIHRS – Cairo Institute for Human Rights Studies
CRA – Civil Registry Authority
DCAF – Geneva Center for Security Governance
DCIM – Directorate for Combatting Illegal Migration
EASO – European Asylum Support Office
FACT – Front for Alteration and Harmony in Chad
FH – Freedom House
GAAIA – General Authority of Religious Endowments and Islamic Affairs
GNA – Government of National Accord
GNC – General National Congress
GNU – Government of National Unity
GSS – General Security Service
HCS – High Council of State
HoR – House of Representatives
HRW – Human Rights Watch
ICJ – International Commission of Jurists
IFCL – International Follow-up Committee on Libya
IFRC – International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
IOM – International Organisation for Migration
IRC – International Red Cross
IS – Islamitische Staat
LAAF – Libyan Arab Armed Forces
LHBTI – Lesbisch, Homoseksueel, Biseksueel, Transgender, Interseksueel

LFJL – Lawyers for Justice in Libya
 LIBAID - Libyan Humanitarian Relief Agency
 LNA – Libyan National Army
 LPA – Libyan Political Agreement
 LPDF – Libyan Political Dialogue Forum
 LPTIC – Libyan Post Telecommunications and Information Technology Company
 MSF – Médecins Sans Frontières / Artsen zonder Grenzen
 NCCLHR – National Council for Civil Liberties and Human Rights
 NINS – National Identity Number System
 NTC – National Transitional Council
 OHCHR – Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights
 OCHA – Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
 PC – Presidential Council
 SDF – Special Deterrence Forces
 SJC – Supreme Judicial Council
 SSF – Saeqa Special Forces
 ULS – Undetermined Legal Status
 UNDP – United Nations Development Programme
 UNFPA – United Nations Population Fund
 UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees
 UNICEF – United Nations Children’s Emergency Fund
 UNSMIL – United Nations Support Mission in Libya
 USDoS – United States Department of State
 VAE – Verenigde Arabische Emiraten
 VN – Verenigde Naties

5.3 Kaart van Libië

Bron: Managementboek.nl